

Georges Simenon

Maigret i žrtva iz Seine

Večernjakova biblioteka
Kolo II. Kriminalistički romani
Knjiga 4.

Georges Simenon *Maigret i žrtva iz Seine*

Naslov izvornika: Georges Simenon *Maigret et le*

Clochard

Preveo s francuskog: Ivan Kušan

Maigret et le Clochard (©) 1963 Georges Simenon

Limited, a Chorion company.

All rights reserved.

Maigret i žrtva iz Seine by Ivan Kušan (©) 2004

Georges Simenon Limited, a Chorion company. All rights reserved.

copyright © 2004. Verlag INGENIUM GmbH & Co KG, Graz, Austrija, za ovo izdanje

Produkcija: Verlag INGENIUM GmbH & Co KG, Graz, Austrija

Nakladnik: Večernji list, d.d.

ISBN 953-7161-29-3

Knjiga se prodaje jedino uz Večernji list.

Georges Simenon

Maigret i žrtva iz Seine

Večernji list

Sadržaj:

Poglavlje I.

Poglavlje II.

Poglavlje III.

Poglavlje IV.

Poglavlje V.

Poglavlje VI.

Poglavlje VII.

Poglavlje VIII.

KRAJ

Poglavlje I.

U jednom trenutku, negdje između Keja Orfevres i mosta Marie, Maigret je na trenutak zastao, ali tako kratko da Lapointe, koji je koračao pokraj njega, tu stanku uopće nije primijetio. Međutim, u tih nekoliko časaka, u hipu koji je bio možda manji od sekunde, komesaru se učinilo da je opet istih godina kao mladi čovjek koji je koračao pokraj njega.

Taj ga je osjećaj obuzeo, vjerojatno zbog osobita zraka što je danas bio tako svijetao, mirišljav, ugodan. To je jutro bilo posve nalik na ona nekadašnja jutra dok je mladi inspektor, što je tek dobio mjesto u kriminalističkoj policiji koju Parižani još uvijek nazivaju *la Surete* (sigurnost), dok je mladi inspektor Maigret još bio u javnoj službi i od jutra do mraka krstarilo pariškim ulicama.

Iako je već bio dvadeset i peti ožujka, istom je danas osvanuo prvi proljetni dan, što je bio još prozračan od noćasnjeg pljuska popraćenog dalekom grmljavinom. Prvi put ove godine Maigret je ostavio ogrtač u uredskom ormaru i sad je s vremena na vrijeme povjetarac nadimao njegov otkopčani kaputić.

Uslijed ovog daška prošlosti on je sad, a da gotovo to nije ni primjećivao, počeo i koračati kao što je to činio nekoć: ni odviše polako, ni brzo, ni korakom besposličara

koji ide ulicom i promatra svijet oko sebe, a ni korakom osobe koja je krenula prema nekom određenom cilju.

Bio je stavio ruke na leđa i gledao oko sebe, ulijevo i udesno, promatrajući sve one prizore koje već odavno nije primjećivao.

Budući da nisu pošli daleko, nije im palo uopće na pamet da se posluže jednim od onih crnih automobila što su nanizani čekali u dvorištu Palače pravde. Tako su dva čovjeka polako koračala kejevima. Kad su prelazili trg ispred crkve Notre Dame, poplašili su jato golubova. Pred crkvom je već stajao turistički autobus, veliki žuti autobus iz Kolna.

Kad su prešli željezni mostić i našli se na otočiću Saint-Louis, Maigret je u okviru prozora ugledao mladu sobaricu s kapicom od bijele čipke koja je bila nalik na jedno od onih lica iz jeftinih komedija. Mesarski pomoćnik istovarivao je malo dalje pošiljku mesa; iz jedne je kuće izlazio poštar.

Toga su se jutra pojavili i prvi pupoljci i drveće se blago zazelenjelo.

- Seina je još uvijek visoka - reče Lapointe koji do sada još ništa nije kazao.

Rijeka je zaista bila visoka. Posljednjih mjesec dana kiša gotovo uopće nije prestajala padati i svaku večer na vijestima su gledali nabujale rijeke, gradove i sela u kojima se razlila voda. Voda Seine bila je žućkasta i nosila je otpatke, stare sanduke i granje.

Dva su čovjeka išla Kejem Bourbon sve do mosta Marie. Mostom se uputiše sasvim polako. Nizvodno su ugledali sivu teglenicu na kojoj je, s prednje strane bio naslikan bijelo-crveni trokut, znak riječke kompanije. Ta se teglenica zvala *Poitou*, a iza nje je, s punog dna, istovarivala pijesak velika dizalica čije se stenjanje i škripa miješalo s

neodređenim šumom gradske buke.

Druga teglenica bila je usidrena uzvodno od mosta, pedesetak metara dalje od prve. Bila je mnogo čišća i činilo se da je jutros uređena. Na njoj je umorno lepršala belgijska zastava a otraga, pokraj bijele kabine, dijete je spavalo u platnenoj kolijevci koja je bila nalik na neku vrst viseće mreže. Vrlo visok muškarac svijetloplave kose gledao je prema keju kao da nešto očekuje.

Brod se zvao *De Zwarte Zwaan*. Ta flamanska riječ bila je ispisana zlatnim slovima a ni Maigret, ni Lapointe nisu joj znali značenja.

Bilo je dvije-tri minute do deset sati. Dva policajca izbiše na Kej Celestins i baš kad su se počeli spuštati niz strminu prema pristaništu na keju se zaustavi auto, iz njega iziđoše tri čovjeka i zalupiše vrata.

- Pazi, molim te, došli smo u isto vrijeme...

Ova trojica su također došla iz Palače pravde, ali iz njezinog znamenitijeg dijela u kojemu su se nalazili suci. Bili su to: zamjenik državnog tužitelja Parrain, sudac Dantziger i neki stari zapisničar kome se Maigret nije mogao sjetiti imena iako se s njim susretao već stotinjak puta. Prolaznici koji su išli ovuda po svom poslu i djeca koja su se igrala na suprotnom pločniku, nisu ni slutili da se ovdje radi o uviđaju državnog tužilaštva. Ovoga vedroga jutra ovaj sudski posjet nije djelovao osobito svečano. Zamjenik tužitelja izvadi iz džepa zlatnu dozu za cigarete i nesvjesno je ponudi Maigretu koji je imao lulu u ustima.

- Pa da, vi pušite lulu... sasvim sam zaboravio...

Bio je to visok, vitak i otmjen čovjek i Maigret je opet pomislio, tko zna po koji put, kako je on zacijelo znamenita ličnost u Tužilaštvu. Sudac Dantziger, naprotiv, bijaše sasvim skromno obučen. Sudaca istražitelja baš ima svakakve vrste. Zašto su onda svi službenici Tužilaštva

manje-više nalik na ministarske pomoćnike i to ne samo po ponašanju i otmjenoj nego i po oholosti?

- Hoćemo li, gospodo?

Sišli su niz strminu popločenu neravnim kamenjem i spustili se do rijeke zaustavivši se nedaleko od teglenice.

- Je li ova?

Maigret nije znao baš kao ni njegovi pratioci o kojem brodu je riječ. U novinskim izvještajima pročitao je sažeti prikaz događaja koji se odigrao prošle noći, a malo poslije nazvali su ga telefonom i zamolili da prisustvuje uviđaju.

Nije imao ništa protiv toga. Ponovo će se naći u onom posebnom svijetu, u onoj sredini koju je više puta dobro upoznao. Sva se petorica uputiše prema motornoj teglenici koja je daskom bila povezana s kopnom. Onaj krupni plavi mornar pođe im u susret.

- Pružite mi ruku - reče on zamjeniku državnog tužitelja koji je išao na čelu. - Za svaki slučaj, zar ne?

Govorio je jakim flamanskim naglaskom. Crte lica bile su mu jako izražene, oči svijetle, ruke snažne, a kretao se posve nalik na one biciklističke profesionalce iz njegove zemlje koje gledamo na televiziji kako daju izjave poslije utrka.

Ovdje se sad jače čula buka dizalice što je istovarivala pijesak.

- Vi se zovete Joseph Van Houtte? - zapita Maigret pošto je načas pogledao neki papirić.

- Da gospodine, zovem se Jef Van Houtte.

- Vi ste vlasnik ovog broda?

- Naravno gospodine, ako ja ne bi bio vlasnik, tko bi onda bio?

Iz kabine je dopirao ugodan miris kuhinje i jela a u dnu stubišta, koje je bilo pokriveno šarenim linoleumom, povremeno se pojavljivala vrlo mlada žena.

Maigret pokaže rukom prema djetetu u kolijevci.

- Je li to vaš sin?

- To nije sin, gospodine, nego kćerka. Zove se

Yolande. Moja sestra se također zove Yolande, a ona je kuma djetetu...

Zamjenik državnog tužitelja Parrain osjeti da se mora umiješati, pa daje znak zapisničaru da pripremi bilježnicu.

- Ispričajte nam što se dogodilo.

- E pa, ja sam ga izvukao iz vode, a onaj drug s drugog broda mi je pomogao...

On pokaže prema teglenici *Poitou* na čijem je stražnjem dijelu stajao čovjek naslonjen na kormilo i gledao prema njima kao da čeka da na njega dođe red.

Prođe remorker i nekoliko puta se oglasi sirenom ploveći uzvodno i vukući za sobom četiri teglenice. Svaki put kad bi jedan od njih prolazio mimo *Zwarte Zwaana*, Jef Van Houtte bi dizao ruku i pozdravljao.

- Jeste li poznavali utopljenika?

- Nikad ga nisam vidio...

- Kako dugo ste već usidreni kraj ovog keja?

- Od sinoć. Došao sam iz Jeumonta a vozim kamen u Rouen... Mislio sam da ćemo proći kroz Pariz i zaustaviti se kraj ustave u Suresnesu da ondje prenoćimo... Onda sam, odjednom, primijetio da nešto nije u redu s motorom... Inače, znate, mi baš ne volimo noćiti ovako usred Pariza. Mislim da shvaćate?

U daljini, ispod mosta, Maigret primijeti dva-tri prosjaka a među njima jednu gojaznu ženu koja mu se činila odnekud poznata.

- Onda, kako se to dogodilo? Je li on skočio u vodu?

- Bogme, sumnjam da je skočio, gospodine. Da se on sam bacio, onda ne bi bilo one druge dvojice, zar ne?

- U koliko sati se to dogodilo? Gdje ste vi bili?

Ispričajte nam potanko cijeli noćasnji događaj. Vi ste ovdje bacili sidro već prije mraka.

- Tako je.

- Jeste li zamijetili nekoga prosjaka ispod mosta?

- Tko bi to primijetio? Uvijek ih ovdje ima.

- Što ste poslije toga radili?

- Poslije smo večerali, Hubert, Anneke i ja...

- Tko je Hubert?

- Moj brat. On radi zajedno sa mnom. Anneke je moja žena. Zove se zapravo Ana ali je mi zovemo Anneke...

- A onda?

- Moj brat je obukao najbolje odijelo i otišao na ples.

On je u tim godinama, znate.

- Koliko mu je godina?

- Dvadeset i tri.

- Je li sada ovdje negdje?

- Otišao je u kupovinu, uskoro će se vratiti.

- Što ste radili poslije večere?

- Otišao sam pogledati motor. Odmah sam primijetio da gubi ulje pa sam ga, u namjeri da u rano jutro krenem, sam i popravio.

Promatrao ih je jednoga po jednoga, malo-pomalo, moglo bi se reći, nepovjerljivo poput svih onih ljudi koji nemaju često posla s policijom.

- Kada ste popravili motor?

- Sinoć još nisam bio gotov. Istom sam jutros dovršio popravak.

- Gdje ste se nalazili kad ste začuli krik?

Počeše se po glavi i zagleda se pravo u veliku palubu koja je sijala od čistoće.

- Prvo sam se popeo na palubu da popušim cigaretu, zavirio sam uz put da vidim da li Anneke spava.

- Koliko je bilo sati?

- Oko deset sati... Ne znam više točno.

- Je li spavala?

- Jest gospodine. I mala je također spavala. Nekad, znate, plače noću jer joj probijaju zubi...

- Onda ste se opet vratili na posao oko motora?

- Jasno...

- U kabini nije gorjelo svjetlo?

- Nije, gospodine, jer mi je žena spavala.

- Ni most nije bio osvijetljen?

- Naravno da nije.

- Što je bilo kasnije?

- Kasnije, ali mnogo kasnije, začuo sam brujanje motora kao da se neki auto zaustavio negdje blizu moje lađe.

- Nije vas zanimalo da pogledate tko je to?

- Nije, gospodine. Zašto bih izlazio na palubu zbog toga?

- Nastavite.

- Malo kasnije sam začuo pljusak...

- Kao da je netko pao u Seinu?

- Upravo tako, gospodine.

- I onda?

- Popeo sam se uz stepenice i proturio glavu kroz otvor na palubi.

- Što ste vidjeli?

- Vidio sam kako dva čovjeka trče prema automobilu...

- Znači da se zaista auto zaustavio negdje u blizini?

- Jest gospodine. I to crveni auto. Peugeot 403.

- Zar je bilo tako svijetlo da ste mogli odrediti koja je marka automobila?

- Točno iznad zida nalazi se ulična svjetiljka.

- Kako su izgledala ona dvojica?

- Onaj manji je bio u svijetlom kišnom ogrtaču i bio je jako širok u ramenima.

- A drugi?

- Drugoga nisam tako dobro vidio jer je on prvi ušao u auto. Odmah je zapalio motor...

- Niste pribilježili registarsku oznaku?

- Kakvu oznaku?

- Broj automobila na registarskoj tablici.

- Zapamtio sam samo da su u broju dvije devetke i da završava na 75...

- Kad ste začuli krik?

- Kad je auto krenuo...

- Drugim riječima, prošlo je dosta vremena otkako je čovjek pao u vodu pa do onog trenutka kad je zavikao? Inače biste krik začuli mnogo ranije, je li tako?

- I ja tako mislim, gospodine. Noću je mnogo tiše nego sada.

- Koliko je onda bilo sati?

- Bila je prošla ponoć...

- Je li na mostu bilo prolaznika?

- Nisam gledao gore...

Iznad zida, na keju zaustavilo se nekoliko prolaznika koje je zanimalo što li to raspravljaju ovi ljudi na brodskom mostu. Maigretu se učini da su im se i oni prosjaci malo primakli. Što se tiče dizalice, ona je i dalje vadila pijesak sa dna teglenice *Poitou*, a istovarivala ga je na kamione koji su čekali u redu.

- Je li glasno zavikao?

- Jest, gospodine.

- Kakav je bio krik? Je li zvao u pomoć?

- Naprosto je zavikao... Poslije toga nisam više ništa čuo. Onda...

- Što ste vi učinili?

- Skočio sam u čamac i odvezao ga.

- Jeste li vidjeli čovjeka koji se utapao?

- Nisam, gospodine... Nisam ga odmah ugledao...

Vjerojatno je njegov krik začuo i vlasnik lađe *Poitou* jer je trčao po palubi i pokušavao nešto dohvatiti motkom u vodi...

- Nastavite...

Bilo je očito da se Flamanac napreže kako bi se prisjetio što bolje može, ali mu je bilo očito prilično mučno pa se vidjelo kako mu znoj izbija na čelu.

- Ovamo! Ovamo! Tako je on govorio.

- Tko?

- Vlasnik *Poitoua*.

- Jeste li ga onda ugledali?

- Na tren bih ga vidio a onda bi mi opet nestao s

očiju...

- Znači da je tijelo tonulo?

- Tako je, gospodine... Osim toga ga je nosila struja...

- A vjerojatno i vaš čamac? Zar ne?

- Jest gospodine... A onda je onaj drugar skočio

unutra...

- Tko, vlasnik *Poitoua*?

Jef uzdahnu pomislivši vjerojatno da njegovi sugovornici ne shvaćaju baš jako brzo. Za njega je sve to bilo sasvim jednostavno i očito je u životu više puta doživio slične prizore.

- Znači da ste ga onda vas dvojica zajednički izvukli?

- Tako je.

- U kakvom je stanju bio?

- Oči su mu bile još uvijek otvorene, a kad smo ga

položili u čamac počeo je povraćati...

- I ništa vam nije rekao?

- Nije, gospodine.

- Je li bio uplašen?

- Nije, gospodine.

- A kako je onda izgledao?

- Sasvim obično. Na kraju se više nije micao, ali mu je voda još uvijek curila iz usta.

- Je li sklopio oči?

- Držao ih je otvorene, gospodine. Ja sam već pomislio da je mrtav.

- Jeste li potražili pomoć?

- Nisam, gospodine. Naime, nisam ja potražio pomoć.

- Znači: vaš drug s *Poitoua*?

- Nije ni on. Odjednom nas je netko zovnuo s mosta.

- Znači da se neka osoba nalazila na mostu Marie?

- U to vrijeme već jest. Taj nas je čovjek upitao je li to netko pao u vodu. Odgovorio sam mu da jest. Onda nam je doviknuo da će obavijestiti policiju.

- Je li to i učinio?

- Sigurno jest jer su malo kasnije došla dva policajca na biciklima.

- Je li već padala kiša?

- Kiša je počela padati i počelo je grmjeti u trenutku kad smo izvukli onoga tipa na brod.

- Na vaš brod?

- Da...

- Je li vam se žena probudila?

- Već je gorjelo svjetlo u kabini i primijetio sam da nas Anneke, koja se bila zaogrнула ogrtačem, promatra.

- Kada ste primijetili tragove krvi?

- Kad smo čovjeka položili pokraj kormila. Krv mu je curila iz otvora na glavi.

- Otvora?

- Iz rupe... Ne znam kako vi to kažete...

- Jesu li policajci ubrzo došli?

- Gotovo odmah.

- A što je bilo s onim prolaznikom koji ih je pozvao?

- Poslije ga nisam vidio.

- Ne znate tko je to bio?

- Ne znam, gospodine.

Trebalo se napregnuti pa da čovjek, ovoga svijetloga i vedroga jutra, zamisli taj noćni prizor koji je Jef Van Houtte opisivao kako je najbolje znao i umio, mučeći se da pronađe riječi budući da je u glavi neprestano prevodio s flamanskoga.

- Vi vjerojatno shvaćate da je prosjak, prije nego je bačen u vodu, udaren po glavi?

- Tako kaže liječnik. Naime, policajci su pozvali liječnika. Onda su stigla i bolnička kola. Kad su odnijeli ranjenika, morao sam oprati palubu gdje je ostala velika krvava lokva.

- Što vi mislite kako je došlo do nesreće?

- Ja vam to ne znam, gospodine.

- Ali ste rekli policajcima...

- Rekao sam samo ono što slutim, zar ne?

- Ponovite bar to.

- Mislim da je on spavao ispod mosta...

- Međutim, prije ga nikad niste vidjeli?

- Nisam obraćao pažnju na te prosjake... Pod tim mostovima uvijek spava mnogo svijeta...

- U redu. Prema tome jedan se auto spustio niz nasip sve do obale rijeke...

- Crveni auto... U to sam siguran...

- I zaustavio se nedaleko vašeg broda?

On potvrdno kimnu glavom i pokaže rukom prema jednoj točki na obali.

- Je li motor neprestano radio?

Ovaj put on niječno zavrti glavom.

- Ali ste čuli korake?

- Čuo sam, gospodine

- Korake dvije osobe?

- Vidio sam dva čovjeka kad su se vraćali prema autu...
- Ali ih niste vidjeli kad su išli prema mostu?
- Dogle sam radio pod palubom, na motoru.
- Mislite li da su te dvije osobe, od kojih je jedna bila u

svijetlom kišnom ogrtaču, udarile prosjaka po glavi i bacile ga u Seinu.

- Kad sam se uspeo na palubu, on je već bio u vodi.

- Iz liječničkog izvještaja je očito da ranu na glavi nije mogao zadobiti prilikom pada u vodu... Na tom mjestu se ne bi mogao ozlijediti čak da je slučajno udario o obalu.

Van Houtte ih pogleda kao da želi reći da se to njega nimalo ne tiče.

- Možemo li saslušati i vašu ženu?

- Nemam ništa protiv toga da razgovarate s Anneke.

Ali vas ona neće razumjeti jer govori samo flamanski...

Zamjenik državnog tužitelja pogleda Maigreta kao da ga želi upitati namjerava li on postaviti koje pitanje. Ali komesar samo zavrti glavom. Ako bi on nešto i htio zapitati, učinit će to kasnije kad te gospode iz tužilaštva više ne bude ovdje.

- Kad ćemo moći otputovati? - zapita mornar.

- Čim potpišete izjavu. Samo nam morate točno reći kamo odlazite...

- U Rouen.

- Morat ćete nam saopćavati u kojim mjestima se kanite zadržati. Zapisničar će doći s vašom izjavom da biste je potpisali.

- Kada?

- Sigurno u rano poslijepodne...

Očito da se to nije svidjelo mornaru.

- A kad se zapravo vaš brat vratio na brod?

- Odmah neposredno nakon odlaska bolničkih kola.

- Hvala vam...

Jef Van Houtte im ponovo pomogne da prijeđu uzanu dasku i mala skupina ljudi se uputi prema mostu, a prosjaci uzmaknuše nekoliko metara pred njima.

- Što vi mislite o svemu tome, Maigrete?

- Mislim da je prilično neobično. Ne događa se često da tko napadne prosjaka...

Ispod svoda mosta Marie nalazila se, naslonjena na kameni zid, nekakva nastamba. Iako, naravno, nije imala oblik kućice, niti bi je bilo moguće ikako okrstiti, ipak je očito u njoj neko vrijeme stanovalo ljudsko biće.

Bilo je smiješno vidjeti kako je ta činjenica prenerazila zamjenika tužitelja i Maigret se nije mogao obuzdati a da ne kaže:

- Ima toga pod svim mostovima. Takvih skloništa ima čak i preko puta Palače pravde.

- I policija to ne sprečava.

- Ako im i razrušimo takvo gnijezdo, oni ga sagrađe malo dalje...

Ta je nastamba bila napravljena od starih sanduka i od poderane cerade. Bilo je unutra tek toliko mjesta da se jedan čovjek mogao šćućuriti. Na podu se nalazila hrpa slame, poderani pokrivači i novine, a iz svega toga, usprkos propuhu, širio se jak zadah.

Zamjenik tužitelja nije želio bilo što dotaknuti, ali se zato Maigret sagnu i na brzu ruku pregleda stvari koje su se tu nalazile.

Lijevak od lima pun rupa i jedna rešetka služile su kao pećnica na kojoj je još ostalo bjeličasta pepela. Pokraj te pećnice bilo je komadića drvenog ugljena koje je prosjak tko zna gdje pokupio. Pošto je malko ispreturao pokrivače, komesar je uspio iščeprkati pravo blago: dva okrajka sasušena kruha, desetak centimetara najprostije kobasice i, u drugom kutu, knjige kojima je, više za sebe poluglasno

pročitao naslove: - *Sagesse* od Verlainea... *Les Oraisons Funebres* od Bossueta...

Dohvatio je svezak koji je očito dugo vremena ležao na kiši i kojeg je prosjak zacijelo izvukao iz neke kante za smeće. Zapravo je to bio neki stari broj Liječničkog glasnika...

Našao je još i polovicu jedne knjige, i to samo drugu polovicu - *Memorial de Sainte-Helene*.

Činilo se da je sudac Dantziger preneražen isto toliko koliko i predstavnik Tužiteljstva.

- Kakvo čudno štivo - izusti on.

- Vjerojatno ga nije birao...

Ispod pokrivača, koji su bili puni rupa, Maigret je našao čak i dijelove odjeće: jako iskrpanu sivu majicu umazanu bojom, koja je jednom možda pripadala nekom slikaru, hlače od žutog platna, pustene papuče šupljikavih potplata i pet čarapa od kojih ni jedna nije imala para. Tu je još pronašao i škare koje na jednom kraku nisu imale vrha.

- Je li umro onaj čovjek? - zapita zamjenik tužitelja Parrain držeći se za svaki slučaj malo podalje kao da se boji buha.

- Prije jedan sat, kad sam telefonirao u bolnicu, bio je još na životu.

- Nadaju li se da će ga spasiti?

- Pokušavaju. Zadobio je prelom lubanje a osim toga se liječnici boje da bi moglo doći do upale pluća...

Maigret je razgledavao rasklimana dječja kolica kojima se prosjek sigurno služio kad je obilazio kante za smeće. Okrenuvši se prema onoj skupini prosjaka koja ih je još uvijek pažljivo motrila, prešao je pogledom po svim licima. Neki su okretali glavu. Drugi su opet tupo buljili.

- Dođi ti ovamo - reče on ženi i uperi u nju prst.

Da se to dogodilo prije trideset godina dok je on bio u

javnoj službi, znao bi ime svakoj ovoj osobi, jer je u ono vrijeme poznao gotovu svu parišku sirotinju.

Istina, nisu se odonda ti prosjaci osobito ni izmijenili, samo što ih je danas bilo neusporedivo manje.

- Gdje ti spavaš?

Žena se nasmiješi kao da mu se umiljava.

- Ondje... - reče ona i pokaza prema mostu Louis-Philippe.

- Jesi li poznavala tipa kojeg su sinoć izvukli iz rijeke?

Lice joj je bilo podbulo a dah joj je zaudarao po kiselu vinu. Prekrižila je ruke na trbuhu i zaklimala glavom.

- Mi smo ga zvali Doktor.

- Zašto?

- Zato što je bio obrazovan... Pričalo se da je nekad bio pravi liječnik...

- Je li već dugo živio pod mostovima?

- Više godina...

- Koliko?

- Što ja znam... Ne brojim vam ja godine...

Sama se nasmije svojoj dosjetki i maknu s lica uvojak sijede kose. Dok su joj usta bila zatvorena, činilo se da nije starija od šezdesetak godina. Ali kad bi progovorila, ukazale bi joj se gotovo bezube čeljusti, pa se činilo da je mnogo starija. Oči su joj, međutim, bile vječito nasmijane. S vremena na vrijeme bi se okretala prema ostalim prosjacima kao da ih zaziva za svjedoke.

- Nije li tako? - pitala bi ih ona.

Oni bi zaklimali glavom iako se još uvijek primjećivalo da se neugodno osjećaju u nazočnosti policije i ove otmjeno obučene gospode.

- Je li živio sam?

Ovo ju je pitanje opet nasmijalo.

- A s kime bi živio?

- Je li oduvijek stanovao pod ovim mostom?

- Nije... Sjećam se da je bio ispod Pont-Neufa... A još prije sam ga vidjela na Keju Bercy...

- Je li obilazio tržnicu?

Koliko je njemu bilo poznato većina ovih prosjaka okupljala se noću u velikoj tržnici i ondje tražila otpatke hrane.

- Nije - odgovorila je.

- Je li čeprkao po kantama?

- Koji put...

Prema tome, iako je imao dječja kolica, on nije pripadao onim prosjacima koji su skupljali stare papire i krpe i zato je bilo moguće da već tako rano liježe na počinak pod most.

- Najviše je zarađivao noseći reklame na leđima...

- Što još znaš?

- Ništa.

- Zar nije nikad razgovarao s tobom?

- Naravno da jest... Ja sam ga čak ponekad šišala...

Pomažemo se kako znamo...

- Je li pio mnogo?

Maigret je znao da je ovo pitanje gotovo posve suvišno budući da su oni gotovo svi od reda pili.

- Obično crveno vino?

- Kao i svi ostali.

- Pio je mnogo?

- Nikada ga nisam vidjela pijanog... Nije on kao ja.

I ona se opet nasmijala.

- Ja vas poznajem, znate, i znam da niste loši. Jednom ste me preslušavali u uredu, bilo je to jako davno, možda prije dvadeset godina kad sam još radila oko kapije Saint-Denis.

- Nisi li ti što čula prošle noći?

Ona pokaže prema mostu Louis-Philippe kao da želi pokazati kako je on daleko od mosta Marie.

- Jako je daleko...

- Ništa nisi vidjela?

- Samo svjetla bolničkih kola... Malko sam se primakla ali ne previše da me ne pokupe i primijetila sam da su to bolnička kola.

- A što znate vi drugi? - zapita Maigret obrativši se trojici prosjaka.

Oni su samo vrtjeli glavama i još uvijek se držali sumnjičavo.

- Kako bi bilo da posjetimo sad i mornara s *Poitoua*? - predloži zamjenik tužitelja koji se nije dobro osjećao u ovoj sredini.

Čovjek koji ih je dočekao bio je sasvim različit od Flamanca. I on je bio na lađi zajedno sa ženom i djecom, ali teglenica mu nije pripadala nego je njome samo upravljao, i to gotovo neprestano na istoj pruzi, od pješčara na gornjoj Seini do Pariza. Zvao se Justin Goulet; imao je četrdeset i pet godina. Noge su mu bile kratke a oči lukave. Ugašena cigareta zalijepila mu se za usne.

Ovdje je trebalo glasno razgovarati budući da su se nalazili blizu dizalice koja je još uvijek istovarivala pijesak.

- Fino, a?

- Što je fino?

- Fino je kad nekom padne na pamet da mazne prosjaka po tintari i bućne ga u rijeku...

- Jeste li ih vidjeli?

- Nisam uopće ništa vidio.

- Gdje ste se nalazili?

- Kad su zviznuli frajera? Ležao sam u krevetu...

- Što ste zapravo čuli?

- Čuo sam kako se netko dere...

- Niste li čuli automobilski motor?

- Može biti, ali ih toliko neprestano prolazi obalom, gore iznad rijeke, da na to više ne obraćam pažnju...

- Onda ste istrčali na palubu?

- U pidžami... Čak nisam stigao ni obući hlače...

- A vaša žena?

- Ona mi je kroz san rekla: "Kamo ideš?"

- Kad ste se našli na palubi, što ste onda vidjeli?

- Ništa... Samo Seinu koja je tekla kao uvijek i pokoji vir... Zavikao sam: "Oj! Oj!" da bi mi onaj frajer odgovorio i da bih saznao gdje se nalazi...

- Gdje se u tom trenutku nalazio Jef Van Houtte?

- Flamanac? Ugledao sam ga na palubi njegova broda... Upravo je odvezivao ono svoje korito... Kad se primakao meni, nošen strujom, ja sam skočio unutra... Onaj frajer u vodi se povremeno pojavljivao na površini a onda opet nestajao... Flamanac ga je pokušao dohvatiti mojom čakijom...

- Ima li ta čakija na vrhu veliku željeznu kuku?

- Naravno da ima, kao i sve takve čakije...

- Nije li se moglo dogoditi da ste ga ranili tom kukom pri pokušaju da ga zakačite?

- Ni govora... Napokon smo ga upecali za tur od hlača... Ja sam se lijepo nagnuo i ščepao ga za noge...

- Je li bio onesviješten?

- Oči su mu bile otvorene.

- Nije ništa rekao?

- Bljuvao je vodu... Kasnije, kad smo se našli na Flamančevu brodu, primijetili smo da krvari.

- Mislim da je to sve - promrsi zamjenik tužitelja kojega taj cijeli slučaj očito nije osobito zanimao.

- Ja ću se pobrinuti za sve ostalo - rekao je Maigret.

- Hoćete li otići u bolnicu?

- Malo kasnije. Liječnici tvrde da će proći nekoliko sati prije no bude u stanju da govori...

- Obavijestite me o svemu...

- Svakako, ne brinite...

A kad su ponovo prelazili preko mosta Marie, Maigret reče Lapointeu: - Telefoniraj u komesarijat ove četvrti i zatraži da mi pošalju jednog policajca.

- Gdje ćemo se naći šefe?

- Ovdje.

I on se dostojanstveno i ozbiljno rukovao s ljudima iz Državnog tužiteljstva.

Poglavlje II.

- To su suci? - pitala je gojazna žena gledajući onu trojicu muškaraca kako odlaze.

- Tužitelji - ispravi je Maigret.

- Zar to nije isto?

A onda tiho zvizne i doda:

- Gnjava se oni oko toga kao da se radi o nekoj velikoj zvjerki. Da on zbilja nije pravi doktor?

Maigret joj uz najbolju volju ne bi mogao odgovoriti. Moglo bi se reći da mu se čak nije ni žurilo da sazna istinu o prosjaku. Promatrao je okolinu u kojoj se sada nalazio ali se istovremeno još uvijek prisjećao nekadašnjih davnih događaja. Lapointe se uspeo i nestao iza zida na keju. Zamjenik državnog tužitelja, koga su pratili mali sudac i zapisničar, pazio je gdje staje nogom da ne bi uprljao cipele.

Blistajući se na suncu, crno-bijeli *Zwarte Zwaan* bio je izvana isto tako čist kao što mu je zacijelo, bila čista kuhinja. Krupni Flamanac, stojeći za kormilom, gledao je ovamo, a sitna ženica, koja je više bila nalik na dijete nego na ženu i čija je plava kosa bila gotovo bijela, nagnula se nad kolijevku i mijenjala pelene djetetu.

Odozgo je dopirala stalna buka automobila s Keja Celestins i još se uvijek čula dizalica koja je istovarivala pijesak s teglenice *Poitou*. A usprkos svemu tome razlijegao

se pjev ptica i čulo se bućkanje vode.

Tri su prosjaka još uvijek stajala postrance i jedino je debela žena pošla s komesarom pod most. Njezina bluza, koja je nekoć očito bila crvena, postala je blijedoružičasta.

- Kako se zoveš?

- Lea. Zovu me Debela Lea...

To ju je opet nasmijalo a od smijeha su joj se tresle goleme grudi.

- Gdje si bila prošle noći?

- Već sam vam rekla.

- I nikog nije bilo s tobom?

- Samo Dede, onaj najmanji, onaj ondje što je okrenuo leđa.

- Je li ti to prijatelj?

- Svi su mi oni prijatelji.

- Spavaš li uvijek pod istim mostom?

- Nekad se preselim... Što vi tu tražite?

Maigret se, naime, ponovo nagnuo nad onu zbirku predmeta koji su predstavljali Doktorovu imovinu. Osjećao se ugodnije kad su otišla gospoda iz Tužiteljstva. Sad je sve obavljao polako, bez žurbe i ispod krpa je izvukao roštilj, kotlić, žlicu i viljušku.

Zatim natakne naočale žičana okvira na kojima je jedno staklo bilo razbijeno i sve mu se zamagli pred očima.

- Upotrebljavao ih je samo za čitanje - objasni mu

Debela Lea.

- Najviše me čudi - poče on gledajući je uporno - najviše me čudi što ne mogu pronaći...

Ali ona mu nije dala da dovrši rečenicu nego je otišla dva metra dalje i iza velikog kamena izvukla litrenku u kojoj je još do polovice bilo nekakvog vina ljubičaste boje.

- Jesi li ti to otpila?

- Jesam. Spremala sam se da istrusim i ostatak. Ionako

će se pokvariti dok se Doktor vrati.

- Kad si uzela to vino?

- Još noćas, čim su bolnička kola otišla ...

- Nisi dirala ništa drugo?

Ona se uozbilji i pljune na pod.

- Kunem se.

Vjerovao joj je. Znao je iz iskustva da se ovi prosjaci međusobno ne potkrajaju. Uostalom, oni su uopće rijetko krali. Ne samo zbog toga što bi odmah bili uhvaćeni nego i zbog toga što su bili nekako ravnodušni prema imovini.

Preko puta, na otočiću Saint-Louis, pootvarali su se prozori na raskošnim stanovima i moglo se primijetiti kako jedna žena četka kosu pred ogledalom.

- Znaš li gdje je kupovao vino?

- Vidjela sam ga više puta kako izlazi iz krčme u Ulici Ave-Maria... To je jako blizu... Na uglu Ulice Jardins...

- Kako se Doktor ponašao prema ostalima?

Da bi što više ugodila komesaru, ona se duboko zamisli.

- Ne bih vam znala reći... Mislim, nekako slično...

- Nije nikada govorio o svom životu?

- A tko o tome govori... To se događa jedino kad se čovjek pošteno napije...

- Zar on nikad nije bio pijan?

- Nikada pošteno...

Iz hrpe starih novina, koje su prosjaku služile kao ogrjev, Maigret izvuče drvena dječjeg konjića, šareno obojenog, kome je jedna noga bila otkinuta. Ta ga igračka nije iznenadila. Nije ni Debelu Leu.

Niz strminu, koja je vodila prema belgijskog teglenici, siđe osoba u sandalama hodajući nekako gipko i tiho. Bio je to mladić koji je u svakoj ruci držao mrežu punu namirnica, iznutra su virila dva velika kruha i vrhovi paprika.

Zacijelo je to bio Van Houtteov brat budući da je bio jako nalik na njega, samo što je bio mlađi i nekako izražajnijih crta lica. Na sebi je imao hlače od plavoga platna i majicu s bijelim prugama. Kad se popeo na brod razgovarao je s bratom i njegovom ženom, i onda se zagledao prema komesaru.

- Nemoj ništa dirati... Možda ću te još trebati... Ako nešto saznaš...

- A zar ne vidite kakva sam, pa da se takva pojavim u vašem uredu?

Ovo ju je opet nasmijalo. Pokazavši bocu, ona zapita: - Mogu li je dokrajčiti?

On potvrdno kimnu glavom i pođe ususret Lapointeu koji se vraćao s policajcem u uniformi. Policajcu je izdao naređenje da čuva sve otpatke koji su bili sva Doktorova imovina, i to sve dok ne dođe stručnjak iz kartoteke.

A tada se, u pratnji Lapointea, uputi prema teglenici *Zwarte Zwaan*.

- Vi ste Hubert Van Houtte?

Mladić, koji je bio šutljiviji ili sumnjičaviji od svog starijeg brata, samo kimne glavom.

- Prošle noći ste bili na plesu?

- Zar se to ne smije?

Bolje je govorio francuski od brata, bez onakvog naglaska. Maigret i Lapointe, koji su ostali na obali, istovremeno podigoše glavu.

- Gdje ste plesali?

- Negdje blizu Trga Bastille... U nekoj uskoj uličici gdje ima pet-šest takvih lokala... Onaj u kome sam bio zove se *Chez Leon*...

- Jeste li već prije ondje zalazili...

- Više puta...

- Prema tome vi nemate pojma o onome što se noćas

odigralo?

- Znam samo ono što mi je brat ispričao.

Iz bakrena dimnjaka na palubi izlazio je dim. Žena i dijete su sad bili u kabini odakle se širio miris kuhinje koji je dopirao sve do komesara i inspektora.

- Kad ćete nas pustiti da otplovimo?

- Svakako još poslijepodne... Čim sudac završi zapisnik i donese ga vašem bratu na potpis.

Hubert Van Houtte također je djelovao umiveno, bio je uredno počesljan, a koža mu je bila ružičasta i kosa svijetloplava.

Malo kasnije Maigret i Lapointe već su išli Kejom Celestins i na uglu Ulice Ave-Maria ugledali su krčmicu s natpisom *Petit Turin*. Gazda, bez kaputa, stajao je na pragu. Unutra nije bilo nikoga.

- Možemo li ući?

Gazda ustukne čudeći se da ljudi njihova soja ulaze u njegov lokal. Krčmica je bila sićušna i osim šanka u njoj su bila još svega tri stola za goste. Zidovi su bili obojeni jarko zelenom bojom. Sa stropa su visjele kobasice, mortadele, čudnovati žućkasti sirevi u obliku pretrpanih mješina.

- Čime vas mogu poslužiti?

- Vinom...

- Hoćete li *chianti*?

Boce presvučene slamom ispunjale su jednu cijelu policu, ali je gazda dohvatio jednu drugu bocu sa šanka i natočio im vino promatrajući ih još uvijek ispod oka i radoznalo.

- Jeste li poznavali nekog prosjaka koga zovu Doktor?

- Kako je on? Nadam se da nije umro?

Poslije flamanskog sad su se suočili s talijanskim naglaskom. Poslije mirnoće Jefa Van Houttea i njegova brata Huberta suočili su se s vlasnikom gostionice koji je široko

zamahivao rukama.

- Vi već znate što mu se dogodilo? - zapita Maigret.
- Znam da mu se dogodila nezgoda prošle noći.
- Tko vam je to rekao?
- Jedan drugi prosjak, jutros...
- A što vam je zapravo rekao?
- Da je bila nekakva gužva kod mosta Marie i da su

došla bolnička kola po Doktora.

- I to je sve?
- I još, čini mi se, da su ga neki mornari izvukli iz

rijeke...

- Je li kod vas Doktor kupovao vino?
- Vrlo često...
- Pio je mnogo?
- Oko dvije litre dnevno... kad je imao para...
- A kako je zarađivao?
- Kao što zarađuju svi oni... Ispomagao bi u tržnici ili

gdje drugdje... Ili bi po ulicama na leđima nosio reklame...

Osim toga ja sam mu uvijek spremno davao na veresiju...

- Kako to?
- Zato što on nije propalice kao ostali... Spasio mi je

ženu...

Gostioničarevu ženu su vidjeli u kuhinji; bila je debela gotovo kao Lea, ali mnogo okretnija.

- Ti to mene spominješ?
- Pričam kako je Doktor.

Sad i ona uđe u gostionicu otirući uz put ruke u pregaču.

- Je li zbilja istina da ga je netko pokušao ubiti? Vi ste iz policije? Mislite li da će ga spasiti u bolnici?

- Ne zna se još ništa - neodređeno odgovori komesar. -

A od čega je on to vas spasio?

- Eh, da ste me samo vidjeli prije dvije godine, ne biste

me prepoznali. Od glave do pete sam bila puna prišteva a lice mi je bilo crveno kao pirjano meso... Tako je to trajalo mjesecima... U ambulanti su mi prepisali kojekakve lijekove, uzimala sam svakakve masti što su tako smrdjele da sam se već gadila sama sebi... Ali ništa nije pomoglo... Osim toga gotovo uopće nisam smjela jesti, a nisam ni imala teka... I svu su me izboli injekcijama.

Gazda je slušao i potvrdno klimao glavom.

- Jednog dana, kad je Doktor sjedio ondje, ondje u kutu, pokraj vrata i dok sam se žalila prodavačici povrća, primijetila sam kako me nekako čudno promatra... Malo kasnije mi je rekao svojim uobičajenim glasom baš kao da naručuje čašu vina: "Mislim da bih vas mogao izliječiti..." Zapitala sam ga je li on zaista liječnik, a on se nasmiješio. "Nisu mi oduzeli praksu" promrmljao je.

- I dao vam je neki recept?

- Nije, zatražio je nešto para, dvije stotine franaka, sad se dobro sjećam, i otišao je sam po neke vrećice praška u ljekarnu. "Poslije svakog obroka popijte jedan prašak s mlakom vodom... A ujutro i navečer umijte se jako posoljenom vodom!" Možete mi vjerovati ili ne, ali dva mjeseca nakon toga koža mi je postala ovakva kakva je i dan danas...

- Je li liječio još ikoga drugoga osim vas?

- Ne znam. Nije nikada mnogo govorio...

- Je li dolazio ovamo svakodnevno?

- Gotovo. Uvijek bi kupio dvije litre...

- Je li uvijek dolazio sam? Jeste li ga kadgod vidjeli u društvu s neznancima?

- Nisam...

- Nije li vam rekao kako mu je pravo ime ni gdje je nekoć živio?

- Znam samo da je imao kćerku... I mi imamo kćerku

koja je sada upravo u školi... Jednom, kad ga je ona pogledala nekako začuđeno, rekao joj je: "Ne boj se... i ja imam kćerku..!"

Nije li Lapointeu bilo čudno što je Maigreta toliko zaokupio slučaj toga prosjaka? U novinama će mu zacijelo posvetiti svega nekoliko redaka.

Međutim, Lapointe nije znao, jer je bio još premlad, da se komesaru, prvi put otkako je u detektivskoj službi, dogodilo da je doživio takav slučaj da netko pokuša ubiti običnog prosjaka.

- Koliko sam vam dužan?

- Ne biste li popili još jednu čašicu? U zdravlje sirotog Doktora.

Iskapili su još jednu čašu, a Talijan mu nije dopustio da je plati. Zatim prijeđoše most Marie. Nekoliko minuta kasnije uđoše u sivu vežu bolnice Hotel-Dieu. Trebalo se prvo nadugo i naširoko objašnjavati s tvrdoglavom i neprijaznom ženom koja je sjedila iza neke rešetke.

- Ne znate kako se zove?

- Znam samo da ga prosjaci po kejevima zovu Doktor i da su ga bolnička kola dovezla ovamo prošle noći...

- Noćas ja nisam bila ovdje... Na kojem je odjelu?

- Ne znam... Maločas sam upravo telefonski razgovarao s jednim internistom, a on mi je spomenuo operaciju...

- Zna li ime internista s kojim ste razgovarali?

- Ne znam.

Okretala je ovamo onamo stranice nekog spiska i dvatri puta telefonirala.

- A kako se vi zovete?

- Komesar Maigret.

Očito da ovo ime ženi nije ništa značilo budući da ona mirno ponovi u slušalicu: - Komesar Maigret.

Napokon, pošto je bilo tako prošlo već punih deset minuta, ona uzdahnu i reče kao da im čini veliku milost:

- Pođite stubama C... Popnite se na treći kat... Ondje ćete potražiti glavnu bolničarku...

Susretali su bolničarke, mlade liječnike, bolesnike u bolničkim uniformama i kroz otvorena vrata zamjećivali redove kreveta.

Na trećem katu su opet morali čekati jer je glavna bolničarka živo raspravljala s dvojicom muškaraca kojima je očito odbijala ono što su tražili.

- Ne mogu ja tu ništa učiniti - rekla im je napokon - Obratite se na upravu. Nisam ja izmislila propise...

Otišli su mrmljajući sebi u bradu neke psovke, a ona se obratila Maigretu.

- Vi ste došli onome prosjaku?

- Da, ja sam komesar Maigret... - ponovio je on.

Pokušala se prisjetiti tog imena. Ni njoj nije bilo poznato. Bolnica je pripadala sasvim drugačijem svijetu, svijetu soba s brojevima, poredanih kreveta kojih su bile pune velike dvorane i na kojima su se, kraj nogu, nalazile liste s tajanstvenim znakovima.

- Kako mu je?

- Mislim da ga je upravo preuzeo profesor Magnin...

- Jesu li ga operirali?

- Tko vam je pričao o nekoj operaciji?

- Ne znam... Ja sam mislio...

U ovoj se sredini Maigret osjećao nelagodno i zbunjeno.

- Pod kojim imenom ste ga zaveli u spisak?

- Valjda pod onim koje mu je u legitimaciji.

- Je li kod vas ta legitimacija?

- Mogu vam je pokazati.

Ušla je u sobicu sa staklenim vratima, u dnu hodnika,

ubrzno pronašla umrljanu legitimaciju što je još bila vlažna od seinske vode.

Prezime: Keller.

Imena: Francois, Marie, Florentin.

Zanimanje: prodavač prnja.

Rođen: u Mulhouseu, Bas-Rhin...

Prema podacima iz te legitimacije, čovjek je imao šezdeset i tri godine a stanovao je u Parizu, na Trgu Maubert, u kući koju je Maigret poznavao i koja je bila službeno prebivalište mnogih pariških prosjaka.

- Je li se osvijestio?

Ona je već bila pružila ruku da prihvati legitimaciju, ali je on strpa u džep. Progundala je:

- To nije dopušteno... Prema našim propisima...

- Je li Keller u zasebnoj sobi?

- Što vam još ne bi palo na pamet?

- Odvedite me k njemu...

Malo je oklijevala a onda ipak pristade.

- Što me briga, nagodite se s profesorom...

Krenula je ispred njih i otvorila vrata kroz koja su ugledali dva niza kreveta. Nijedan nije bio prazan. Većina je bolesnika ležala širom otvorenih očiju; dvojica-trojica, u dnu dvorane, stajala su, odjevena u bolnička odijela i tiho razgovarala.

Pred jednim krevetom, u sredini sobe, skupilo se desetak mladića i djevojaka, u bijelim ogrtačima i kapicama, oko malena zdepasta čovjeka, kratko podrezane kose, također u bijelom, koji im je držao predavanje.

- Sad ga ne možete smetati... Vidite da radi...

Ipak je ušla i šapnula profesoru nekoliko riječi u uho, tako da je on pogledao Maigreta i zatim opet nastavio predavati studentima.

- Završit će za nekoliko trenutaka. Zamolio vas je da

ga pričekate u njegovoj sobi...

Odvela ih je u profesorovu sobu. Bila je to malena prostorija u kojoj su se nalazile dvije stolice. Na stolu, u srebrnu okviru, primijetili su fotografiju žene i troje djece čije su se glave dodirivale.

Maigret je načas oklijevao, a zatim ipak ispraznio lulu u pepeljaru punu opušaka i iznova je napunio.

- Oprostite što ste morali čekati, gospodine komesare... Kad mi je bolničarka rekla da ste ovdje, bio sam iznenađen. Dopustite, ipak je čudno...

Nije li i on zaustio da kaže kako mu je čudno što se toliko brinu oko običnog prosjaka? Nije dorekao.

- Slučaj je dosta običan, zar ne?

- Ne znam još gotovo ništa, i baš računam na vas i nadam se da ćete mi vi pomoći da neke stvari razjasnim...

- Vrlo pristojan lom tjemene kosti, ali dosta jednostavan, na svu sreću. Vjerojatno vam je moj asistent to već jutros saopćio telefonom...

- Onda mu još nisu bili snimili glavu.

- Sad već imamo snimke... Mogao bi se izvući, jer mi se čini da mozak nije ozlijeđen...

- Je li do loma moglo doći prilikom pada na obalu?

- Ni govora... Taj je čovjek snažno udaren teškim predetom, čekićem, francuskim ključem ili recimo željezom za demontiranje automobilskih guma...

- I od toga je izgubio svijest?

- Tako je temeljito izgubio svijest da je još sada u komi i da bi mogao u takvom stanju ostati još nekoliko dana... Međutim, svakog časa se može dogoditi i da se osvijesti...

Maigret je u sebi zamislio obalu rijeke, Doktorovu nastambu, prljavu vodu koja je protjecala svega nekoliko metara daleko i prisjetio se riječi flamanskog mornara.

- Oprostite što vas gnjavim... Recite mi je li on samo

jednom udaren u glavu... Jedan jedini put?

- Zašto me to pitate?

- To bi moglo biti vrlo značajno...

- Na prvi pogled sam pomislio da je možda udaren više puta...

- Zašto?

- Zato što mu je jedno uho ranjeno i što na licu ima više ozljeda koje nisu osobito duboke... Međutim, kad smo ga obrijali, malo sam ih bolje pregledao...

- I što ste zaključili?

- Gdje se to dogodilo?

- Ispod mosta Marie.

- U tučnjavi?

- Čini mi se da nije bilo tučnjave. Taj je čovjek ležao, čini se, možda i spavao i u tom trenutku su ga napali... Je li moguće, prema vašem stručnom mišljenju?

- Posve moguće...

- I vi mislite da je odmah izgubio svijest?

- Ja sam gotovo posve siguran u to... I, poslije ovoga što ste mi saopćili, jasno mi je odakle potiče rana na uhu i ogrebotine po licu... Našli su ga u Seini, zar ne?... Ove sekundarne ozljede jasno ukazuju na to da su napadači, umjesto da ga bace u vodu, vukli tijelo po obali... Ima li pijeska na keju?

- U blizini istovaruju pijesak iz lađe.

- Našao sam pijeska u tim ranama.

- Prema vašem mišljenju je, dakle, Doktor...

- Tko? - začudi se profesor.

- Tako su ga naime zvali prosjaci s kejeva... Moguće je da je on zaista nekoć bio liječnik. Povrh svega bio je to i prvi liječnik na kojega je komesar u svojoj tridesetogodišnjoj službi naišao ispod pariških mostova. Nekoć je ondje susreo bivšeg profesora kemije iz neke provincijske gimnazije, a

nekoliko godina kasnije ženu koja je svojedobno bila slavna cirkuska jahačica.

- Siguran sam da je ležao a možda čak i spavao kad ga je napadač udario... ili možda napadači...

- Udario je samo jedan, jer postoje tragovi samo jednog udarca...

- To je točno... Izgubio je svijest i moguće je bilo pomisliti da je mrtav...

- Vrlo vjerojatno...

- Umjesto da ga ponesu, vukli su ga uza Seinu i gurnuli ga u vodu...

Liječnik je slušao ozbiljna lica i razmišljao.

- Zvuči li vam to vjerojatno? - nastavljao je dalje uporni Maigret.

- Sasvim vjerojatno.

- Je li s medicinskog stanovišta moguće da je taj čovjek, kad je već jednom pao u rijeku i kad ga je struja ponijela, ipak uspio zavikati?

Profesor se počea po glavi.

- Zaista me mnogo pitate i nezgodno mi je da vam kategorički odgovaram... Recimo da to ne smatram mogućim... Od dodira svježeg vode...

- Hoćete li reći, da se osvijestio?

- Možda čak i nije... Bolesnici u komi govore i miču se... Može se čak pretpostaviti...

- Nije ništa rekao dok ste ga pregledavali?

- Zastenjavao je svega nekoliko puta.

- Svjedoci tvrde da je imao širom otvorene oči kad su ga izvukli iz vode...

- To ne znači ništa... Vjerujem da biste ga rado vidjeli? Dođite sa mnom...

Odvede ih ponovo do vrata one velike sobe. Glavna bolničarka promatrala ih je začuđeno i gotovo prijekorno dok

su prolazili pokraj nje.

Bolesnici su iz kreveta pratili pogledom trojicu ljudi koji zastadoše kraj uzglavlja jednoga kreveta.

- Nećete mnogo vidjeti...

Zaista, nisu vidjeli ništa osim zavoja na glavi i na prosjakovom licu iz kojih su izvirivale jedino oči, nosnice i usta.

- Kolika je, u postocima, vjerojatnost da će se izvući?

- Sedamdeset posto... Možemo reći čak i osamdeset posto, jer mu je srce još jako...

- Zahvaljujem vam na svemu

- Obavijestit ćemo vas čim se osvijesti... Ostavite svoj broj telefona glavnoj bolničarki.

Bilo je ugodno ponovo se naći vani, promatrati sunce, prolaznike, žuto-crveni autobus koji je iskrcavao turiste ispred crkve Notre-Dame.

Maigret je opet hodao šutke prekrivši ruke na leđima, a Lapointe, shvaćajući da komesar razmišlja, izbjegavao ga je osloviti.

Uđoše u vežu Palače pravde, prođoše cijelo glavno stubište koje je, obasjano suncem, izgledalo još prašnjavije, i uđoše napokon u komesarovu sobu.

Komesar odmah otvori prozor, i to širom, i zagleda se u niz teglenica koje su se spuštale niz rijeku.

- Treba poslati nekoga odozgo da pregleda njegove stvari...

“Odozgo” je značilo iz kartoteke, i odnosilo se na stručnjake za ustanovljavanje identiteta.

- Najbolje bi bilo otići kamionetom po njegove stvari i prenijeti ih ovamo.

Nije se bojao da bi drugi prosjaci mogli ukrasti neke od Doktorovih predmeta, ali se zato i te kako bojao lopova među pariškom dječurlijom.

- A ti ćeš dotle otići u prometni odjel... Sumnjam da ima jako puno crvenih Peugeot 403 u Parizu... Pronađi sve brojeve u kojima su dvije devetke... Uzmi koliko god ti treba ljudi i obiđi sve vlasnike...

- Razumijem, šefe.

Kad je ostao sam, Maigret je sredio lule i pregledao bilješke koje su mu se nakupile na pisaćem stolu. Budući da je bilo tako lijepo vrijeme, načas je bio u iskušenju da svrati na ručak u gostionicu Dauphine, ali se na kraju krajeva ipak odlučio otići kući.

U to je doba blagovaonica u njegovu stanu bila obasjana suncem. Gospođa Maigret je imala na sebi dugačku haljinu s ružičastim cvjetovima koji su podsjećali na onu bluzu, gotovo isto tako ružičastu, što ju je nosila Debela Lea.

Zamišljeno je jeo teleću jetricu kad li ga je žena zapitala: - O čemu razmišljaš?

- O onom prosjaku...

- Kojemu prosjaku?

- O jednom tipu koji je možda nekoć bio liječnik.

- Što je učinio?

- Ne znam što je učinio. Njemu su smrvili glavu dok je spavao ispod mosta Marie... Zatim ga bacili u vodu...

- Je li umro?

- Mornari su ga pravovremeno spasili...

- Što su ti napadači imali protiv njega?

- To se i ja pitam, a osim toga da znaš da je iz kraja odakle je i tvoj šurjak...

Sestra gospođe Maigret živjela je u Mulhouseu zajedno s mužem koji je bio inženjer. Maigretovi su joj dosta često dolazili u posjetu.

- Kako se zove?

- Keller... Francois Keller...

- Nevjerojatno je da mi je to ime nekako poznato...

- Ondje je to prezime dosta rašireno...

- Kako bi bilo da telefoniram sestri?

On slegnu ramenima. Zašto i ne bi? Mislio je da to neće puno koristiti ali će bar razveseliti ženu.

Čim je iznijela kavu na stol, nazvala je Mulhouse, svega nekoliko minuta čekala na vezu i za to vrijeme poput osobe koja se nastoji nekoga prisjetiti, jedva čujno micala usnama: - Keller... Francois Keller...

Mulhouse se javio.

- Halo!... Halo... Da, gospođice, ja sam tražila

Mulhouse... Jesi li to ti, Florence? Da?... Ja sam, ja... Ma ne, ništa se nije dogodilo... Iz Pariza... Kod kuće sam... On je tu, pokraj mene, pije kavu... Dobro je, zdrav je... Sve je u redu... I ovdje... Napokon je došlo proljeće... Kako su djeca... Gripa? Ja sam je imala prošlog tjedna... Ma ne, nije bila teška... Čuj me... Nisam ti samo onako telefonirala... Sjećaš li se možda slučajno čovjeka koji se zove Keller?... Francois Keller... Što?... Čekaj da ga pitam...

Ona se okrenu prema Maigretu i zapita: - Koliko mu je godina?

- Šezdeset i četiri.

- Šezdeset i četiri... Da... Nisi ga osobno poznavala...

Što kažeš? Nemojte me prekidati, gospođice, halo!... Da, bio je liječnik... Već se pola sata uzaludno pokušavam prisjetiti tko mi je to o njemu govorio... Ti misliš da mi je to govorio tvoj muž?... Da... Čekaj malo... Da... Ja sve ono što ti kažeš ponavljam ovome mojemu koji se, čini mi se, nešto uzrujava... Znači da se vjenčao gospođicom Merville... A tko su bili ti Mervilleovi... Što, savjetnik na dvoru?... Znači da se oženio kćerkom dvorskog savjetnika... Izvrsno... A on je umro... Već davno... Dobro... Nemoj se čuditi što sve ponavljam, ali bih drugačije mogla zaboraviti... Stara obitelj iz Mulhousea... Djed je bio gradski načelnik i... ne čujem

dobro. Njegov kip... Mislim da to nije važno... Nije nimalo važno ako ne znaš pouzdano... Halo!... Keller se oženio njome... Jedinica... U Ulici Souvage?... Bračni par je živio u Ulici Souvage. Nastran tip?... Zašto?... Ne znaš ni ti pravo... Ah, da... Shvaćam...

Pogledala je prema Migretu, a po izrazu se moglo zaključiti kako nastoji reći da čini sve što može.

- Da... da. Vrlo važno što nije zanimljivo... S njim čovjek nikada nije načisto... Koji put mu najviše vrijedi nekakva nevažna sitnica... Da... Koje godine?... Znači da je odonda prošlo gotovo dvadeset godina... Naslijedila je veliki imutak neke tetke, a on je onda nestao... Ne odmah... Živio je još godinu dana zajedno s njom... Jesu li imali djece?... Djevojčicu? S kime? S Rousseletom, tvorničarom lijekova?... Ona stanuje u Parizu?...

Gospođa Maigret ponovi svom mužu:

- Imali su curicu koja se udala za mlađeg Rousseleta, sina tvorničara lijekova, sada živi u Parizu.

A onda se opet prihvati slušalice: - Jasno... Slušaj me dobro... Pokušaj o njemu saznati što više možeš... Da... Hvala ti... Poljubi muža i djecu u moje ime. Zovi me kad god hoćeš... Ja uopće ne izlazim...

Čulo se kako šalju poljupce jedna drugoj. A onda se gospođa Maigret ponovo obrati inspektoru.

- Bila sam sigurna da mi je ime poznato. Jesi li shvatio o čemu se radi? Zbilja mi se čini da je taj Francois Keller bio liječnik. Oženio se kćerkom suca... A taj sudac je umro malo prije vjenčanja.

- A što je s majkom? - zapita je on.

Ona ga oštro pogleda kao da ne može dokučiti kaže li on to ironično.

- Nemam pojma. Florence mi nije ništa rekla... Još prije dvadeset godina gospođa Keller je postala nasljednice

jedne od svojih tetaka... Sad je jako bogata... Doktor je bio malko nastran, neki čudak... Jesi li čuo što sam rekla? Divljak, kako je rekla moja sestra... Iselili su se iz kuće i nastanili se u nekoj iznajmljenoj kući pokraj katedrale... Još je godinu dana ostao s njom a onda iznenada bez traga nestao... Florence će telefonirati svojim prijateljicama, osobito onima starijima, kako bi skupila novih podataka... Obećala je da će me onda nazvati... Zanima li te da čuješ još štogod od nje?

- Sve me zanima - uzdahnu on ustavši iz naslonjača i uputi se do police da izabere neku lulu.

- Misliš li da ćeš zbog ovoga posla morati u Mulhouse?

- To još ne znam.

- Hoćeš li me povesti sa sobom?

Oboje se nasmiješiše. Prozor je bio otvoren.

Obasjavalo ih je sunce i podsjećalo ih na skore praznike.

- Doviđenja, vidjet ćemo se navečer... Zapisat ću sve što mi kaže... Čak ako nam se ti budeš rugao, njoj i meni...

Poglavlje III.

Mladi Lapointe obilazio je cijeli Pariz u potrazi za crvenim Peugeotima 403. Ni Janvier nije bio u svojoj uredskoj sobi budući da su ga bili pozvali u rodilište gdje je hodao gore-dolje u hodniku očekujući da mu žena rodi četvrto dijete.

- Radite li nešto neodložno, Lucase?
- Ovaj posao može pričekati, šefe.
- Svratite načas u moju sobu.

Pozvao ga je da ga pošalje u bolnicu Hotel-Dieu i zatraži Doktorove stvari i garderobu. Na to se jutros nije sjetio.

- Sigurno će vas slati od sobe do sobe i protivit će se stavljajući vam pred nos kojekakve bolničke propise... Zato je najbolje da ponesete sa sobom neku preporuku koja će na njih djelovati i na kojoj treba da bude što je moguće više žigova...

- A tko da mi potpiše?

- Potpišite sami... Za njih su najvažniji žigovi... Volio bih doći do otisaka prstiju dotičnoga Francois Kellera... Zapravo će biti najjednostavnije ako ja telefonski nazovem upravitelja bolnice...

S ruba prozora promatrao ih je vrabac i gledao što to oni zapravo rade u tom svom ljudskom gnijezdu, jer njemu

se, u njegovim očima, ta soba sigurno činila ljudskim gnijezdom. Maigret je vrlo obazrivo nagovijestio posjet brigadira Lucasa, i sve je prošlo da ne može biti bolje.

- Neće biti potrebna preporuka - rekao je on objesivši slušalicu. - Odvest će vas ravno do upravitelja koji će vas sam dalje voditi...

Malo kasnije ostade posve sam i uze listati pariški telefonski imenik.

- Rousseler... Rousselet... Amedee... Arthur... Aline...

Bila je tu sva sila Rousseletova, ali ipak nađe, ispisano masnim slovima: Farmaceutski laboratorij Rene Rousselet.

Laboratorij se nalazio u četrnaestoj pariškoj četvrti, nedaleko Vrata Orleans. Ispod toga bila je ispisana i adresa privatnog stana Rousseleta. Bulevar Suchet, šesnaesta četvrt.

Bila su dva i pol sata. Napolju je još uvijek bilo onako vedro, a maločas je prohujao vjetar koji je uzdigao prašinu i nagovijestio oluju.

- Halo!... Da li bih mogao razgovarati s gospođom Rousselet...

Odgovorio mu je ozbiljan vrlo ugodan ženski glas:

- A tko je treba?

- Komesar Maigret iz kriminalističke policije...

Načas je zašutjela a onda ponovo zapitala:

- Možete li mi reći o čemu se radi?

- To mogu reći samo lično njoj...

- Ja sam gospođa Rousselet.

- Jeste li vi rođeni u Mulhouseu i je li vaše djevojačko prezime Keller?

- Tako je.

- Volio bih se sastati s vama, ako je ikako moguće, i to što prije... Bih li vas mogao posjetiti u vašem stanu?

- Dolazite li da mi saopćite neku lošu vijest?

- Samo bih došao po neke podatke.

- Kada biste voljeli doći?

- Najviše bih volio da se uputim odmah...

Čuo je kako se ona nekom obraća, vjerojatno djetetu: -

Pusti me dok razgovaram, Jeannot...

Osjećao je da je iznenađena, uznemirena ali i radoznala.

- Čekam Vas, gospodine komesaru... Naš je stan na trećem katu...

Jutros mu se tako svidio onaj divni ugođaj na kejevima koji ga je podsjećao na stare uspomene, i to prije svega na onolike šetnje s gospođom Maigret, kad su hodali uz Seinu s jednog kraja Pariza na drugi. Isto je tako volio i one mirne avenije, raskošne kuće i drveće otmjenih četvrti kroz kakve je sad prolazio u malenom policijskom autu kojim je upravljao inspektor Torrence.

- Da li da i ja pođem s vama, šefe?

- Mislim da je bolje da me pričekas.

U kuću se ulazilo kroz vrata od kovanog željeza, sva u staklu i kroz vežu koja je bila obložena bijelim mramorom. Prostrano dizalo uspinjalo se posve tiho i pri tome se ne bi ni zatreslo, ni zaškripalo. Jedva što je dotaknuo zvonce kad se vrata otvoriše i sobar u bijelom kaputu pograbi njegov šešir.

- Izvolite ući, ovuda...

U predsoblju je ugledao crveni balon, lutku na sagu a malo dalje je primijetio dadilju, koja je malenu djevojčicu, svu u bijelom, odvodila nekamo duboko u hodnik. Otvoriše se još jedna vrata, vrata budoara iz kojeg se prelazilo u veliki salon.

- Izvolite ući, gospodine komesaru...

Maigret je ocijenio da joj je negdje oko trideset i pet godina. Ali je djelovala mlađe. Bila je crna i odjevena u laganu haljinu. Pogled, koji joj je bio blag i nježan kao i glas, bio je već upitan i vidjelo se, dok je sluga još zatvarao vrata,

da jedva čeka saznati o čemu je riječ.

- Sjedite... Sve otkako ste mi telefonirali, neprestano razmišljam o tome...

Umjesto da odmah prijeđe na srž stvari, Maigret mehanički upita: - Imate li više djece?

- Četvoro... Jedanaest godina, devet godina, sedam godina i tri godine...

Očito da je to bilo prvi put da joj je u stanu neki policajac, pa zato uopće nije skidala očiju s njega.

- Isprva sam pomislila da se nešto dogodilo mom mužu...

- Je li on u Parizu?

- Trenutno nije. Na nekom je kongresu u Bruxellesu i maločas sam s njime telefonski razgovarala.

- Sjećate li se dobro svog oca, gospođo Rousselet?

Činilo se da se malko opustila. Svuda uokolo bilo je cvijeće a kroz velike prozore naziralo se drveće u obližnjoj Boulogneskoj šumi.

- Sjećam ga se, naravno... Iako...

Kao da je oklijevala da kaže što dalje.

- Kad ste ga posljednji put vidjeli?

- Bilo je to jako davno... Meni je onda bilo trinaest godina.

- U to vrijeme ste još živjeli u Mulhouseu?

- Da... U Pariz sam preselila istom poslije vjenčanja...

- Znači da ste u Mulhouseu upoznali svog budućeg muža?

- U La Bauli gdje smo majka i ja odlazile svake godine...

Čulo se kako djeca u hodnicima viču, galame, trče.

- Oprostite, samo tren...

Ona zatvori za sobom vrata i tiho, ali prilično oštro nešto reče.

- Oprostite, molim vas... Danas nemaju školu i ja sam im bila obećala da ćemo izići u šetnju...

- Biste li prepoznali svog oca?

- Mislim da bih... Svakako...

Izvadio je iz džepa Doktorovu osobnu. Prema datumu kada je osobna izdana činilo se da je fotografija stara oko pet godina. Bila je to jedna od onih fotografija kakve možete snimiti pred automatskim kamerama po velikim robnim kućama, na željezničkim stanicama pa čak i na policijskoj prefekturi.

Francois Keller se za fotografiranje nije obrijao, niti se uopće imalo dotjerao. Obrazi su mu bili obrasli bradom dugačkom dva-tri centimetra koju je zacijelo povremeno podrezivao škarama. Kosa mu je očito već otpala a pogled mu je bio tup i ravnodušan.

- Je li to on?

Držala je legitimaciju drhtavom rukom i nagnula se da bolje vidi. Zacijelo je bila kratkovidna.

- Ne bih mogla reći da mi je ovakav ostao u sjećanju, ali sam gotovo posve sigurna da je to on...

Nagnula se još više.

- Kad bih imala povećalo, mogla bih... Čekajte malo...

Idem po povećalo...

Odložila je legitimaciju na stolić, izišla iz sobe i za nekoliko trenutaka se vratila s povećalom.

- Imao je ožiljak, malen ali dubok ožiljak iznad lijevog uha... Čekajte... Teško ga je razaznati na ovoj fotografiji, ali mi se čini da je ipak tu... Pogledajte i vi sami...

I on je pogledao kroz povećalo.

- Ako se dobro sjećam, mislim da se ranio baš radi mene... Šetali smo se u prirodi, jedne nedjelje... Bilo je jako vruće i livada je bila puna makova... Htjela sam ubrati jedan cvijet. Ali to je polje bilo ograđeno bodljikavom žicom...

Bilo mi je jedva osam godina... Otac je razmaknuo žicu kako bih se mogla provući... Držao je nogu na žici i nagnuo se naprijed... Čudno je kako sam dobro zapamtila taj prizor, kad sam inače toliko toga zaboravila... Sigurno mu se noga odmaknula i žica je odskočila zabivši mu se u lice... Majka je pomislila da je dobio po oku... Jako je krvario... Otišli smo do jedne žene da potražimo vodu i nekakav zavoj... A ožiljak je zauvijek ostao...

Dok je tako govorila, neprestano je uzbuđeno promatrala Maigreta i moglo se pomisliti da se gotovo pribojava trenutka kada će joj on saopćiti pravi razlog svoje posjete.

- Je li se njemu što dogodilo?

- Noćas je ranjen, i to u glavu, ali liječnici misle da mu je život izvan opasnosti...

- I to se dogodilo u Parizu?

- Da... na obali Seine... Onaj tko ga je napao - ili oni, ako ih je bilo više - bacio ga je zatim u vodu...

Nije skidao pogleda s nje prateći svaku kretnju kojom je dočekivala njegovo saopćenje, a ona opet nije ni pokušavala izmaći njegovom strogom pogledu.

- Zna li kakav je život provodio vaš otac?

- Ne znam baš sasvim točno.

- Kako to mislite?

- Pa on nas je napustio...

- Onda ste imali trinaest godina, kao što ste mi malo prije rekli... Sjećate li se njegova odlaska?

- Ne sjećam se... Jednoga jutra sam primijetila da ga više nema u kući a kako sam se začudila, majka mi je objasnila da je otišao na neko dugo putovanje...

- Kada ste saznali gdje je?

- Nekoliko mjeseci poslije majka mi je saopćila da je u Africi, duboko u džungli, i da ondje liječi crnce.

- Je li to bila istina?

- Mislim da jest... Uostalom, nešto kasnije su nam o njemu pričali ljudi koji su ga ondje zaista i sreli... Živio je u Gabonu u ambulanti koja se nalazila stotinjak kilometara daleko od Librevillea...

- Je li dugo ondje ostao?

- Najmanje nekoliko godina... Neki ljudi u Mulhouseu su smatrali za njega da je neka vrst sveca... A drugi opet...

Čekao je da ona dorekne, ali je oklijevala.

- Drugi su opet tvrdili da je usijana glava, da je sulud...

- A vaša majka?

- Mislim da je mama jednom zauvijek digla ruke od njega...

- Koliko godina ona ima danas?

- Pedeset i četiri... Ne, pedeset i pet... Sad se sjećam da joj je ostavio pismo koje ona meni nije nikada pokazala i u kojem joj priopćava da se zacijelo više nikada neće vratiti i da je spreman da joj da rastavu...

- Je li se rastala?

- Nije. Mama je velika katolkinja...

- Zna li sve to vaš muž?

- Naravno da zna. Ništa nismo skrivale od njega...

- Jeste li isto tako znali da se vaš otac vratio u Pariz?

Njoj brzo zatrepataše kapci i Maigretu se učini da je htjela slagati.

- Jesam i nisam... Ja ga nisam nikada vidjela... Mama i ja nismo znale pouzdano da je ovdje... Međutim, neki čovjek iz Mulhousea joj je tvrdio da je na bulevaru Saint- Michele sreo čovjeka koji je nosio reklamu na leđima i koji je neobično nalik na mog oca... Čovjek, koji nam je to rekao, stari je mamin prijatelj... Navodno ga je zovnuo po imenu i da se na to čovjek stresao iako se pretvarao da ga ne pozna...

- Zar ni vama ni vašoj majci nije palo na pamet da se

obratite policiji?

- A zašto? On je sam izabrao svoju sudbinu... Očito da nije bio stvoren za obiteljski život...

- I nije vas zanimalo kako mu je?

- Moj muž i ja smo o tome više puta razgovarali...

- Pred majkom?

- I nju sam, naravno, mnogo ispitivala, i to prije vjenčanja i poslije...

- Kakvo je bilo njeno mišljenje?

- Teško je to objasniti, ovako u svega nekoliko rečenica... Ona ga žali... Baš kao što ga i ja žalim... Iako poneki put nisam sigurna da nije sretniji ovako...

I zatim ona doda nekako tiše i zbunjenije:

- Očito je da ima ljudi koji se ne mogu prilagoditi tuđem načinu života... napokon, i mama...

Ona ustade, nekako uzrujana, ode do prozora i pogleda napolje prije nego što će se ponovo okrenuti prema komesaru.

- Ja ne mogu ništa loše reći o njoj... I ona ima svoje posebne poglede na svijet i na život... Mislim da ih mi svi imamo... Možda je pretjerano reći da provodi svoju volju ali je sigurno da voli da se sve događa onako kako ona to želi...

- Kad je vaš otac otišao, kako ste se slagali s njom?

- Više-manje dobro... Bila sam sretna zbog toga što sam se udala i...

- Zbog toga što ste izmakli njezinoj samovolji?

- Pa bilo je i toga...

Ona se nasmiješi.

- Nisam ja tu nikakav izuzetak, događa se to mnogim drugim djevojkama... Moja majka voli izlaziti u društvo, primati goste, družiti se s utjecajnim osobama... U Mulhouseu se u njenoj kući sastajalo sve što je u mjestu nešto značilo...

- Čak dok je i vaš otac bio kod kuće?
- Da, posljednje dvije godine.
- Zašto posljednje dvije godine?

Sjetio se dugačkog telefonskog razgovora gospođe Maigret s njezinom sestrom i malo ga je jedilo to što će doznati ovdje više nego što će saznati njegova žena.

- Jer je mama dobila nasljedstvo od tetke... Prije toga smo, naime, živjeli dosta skromno, u malenoj kući... Nismo čak stanovali u lijepoj četvrti, a pacijenti mog oca bili su uglavnom radnici... Nitko se nije mogao ni nadati tome nasljedstvu... Preselili smo se. Mama je kupila pravu pravcatu vilu, nedaleko od katedrale i prijalo joj je što se iznad ulaznih vrata nalazio kameni grb...

- Jeste li poznavali obitelj svog oca?

- Nisam... Samo sam koji put vidjela njegova brata prije nego što je poginuo u ratu, negdje u Siriji, ako se ne varam, u svakom slučaju to nije bilo u Francuskoj...

- A oca mu niste poznavali, ni majku?

Ponovo se čula dječja graja ali ovaj put se ona nije uzбудila.

- Majka mog oca je umrla od raka kad je njemu bilo jedva petnaest godina... Otac je vodio stolarsku i tesarsku radionicu... Mama tvrdi da je imao desetak radnika... Jednog jutra, dok je moj otac bio još student, našli su ga obješena u radionici, a zatim su otkrili da mu je poduzeće bilo pred raspadom...

- Svejedno je vaš otac uspio završiti studije.

- Radio je u nekoj ljekarni.

- Kakav je on zapravo bio čovjek?

- Vrlo nježan... Ja znam da to baš nije odgovor na vaše pitanje, ali to je utisak i uspomena koju je ostavio u meni... Vrlo nježan i pomalo tužan.

- Je li se svađao s vašom majkom?

- Nikad nisam čula da je podigao glas... Osim toga, kad nije bio u ordinaciji, najveći je dio dana obilazio bolesnike... Sjećam se da mu je majka zamjerala što se nimalo ne brine za sebe, što uvijek nosi jedno te isto neizglačano odijelo, što se ponekad i tri dana nije brijao... A i ja sam mu govorila, kad bi me ljubio, da me bode njegova brada...

- Vjerujem da niste znali u kakvim je odnosima bio vaš otac sa svojim kolegama?

- O tome sam nešto čula jedino od mame... Samo, znate, kad je riječ o njoj, teško je odijeliti ono što je istina od poluistine... Ona ne laže... Međutim, tako preudesi istinu da bude nalik na ono što bi ona zapravo željela... Kad se već jednom udala za mog oca, osjećala je potrebu da ga preobrazi u neobičnu izvanrednu osobu... "Tvoj je otac najbolji liječnik u mjestu" govorila mi je ona, "i bez sumnje jedan od najboljih u Francuskoj... na nesreću..!"

Ona se ponovo osmjehnu.

- Dalje možete pogoditi sami... Nije se znao snaći... Nije htio da postupa kao drugi... Osim toga mi je napomenula kako se moj djed nije objesio zbog skorog kraha nego zbog toga što je bio neurastenik... Imao je i jednu kćerku koja je dosta vremena provela u nekom sanatoriju.

- Što je bilo poslije s njom?

- Nemam pojma... Mislim da ne zna ni majka.. U svakom slučaju otišla je iz Mulhousea...

- Živi li vaša majka još uvijek ondje?

- Već se odavno preselila u Pariz.

- Biste li mi mogli dati njezinu adresu?

- Kej Orleans... 29/a.

Maigret se trgnu ali ona to nije primijetila.

- To je na otoku Saint-Louis? U posljednje vrijeme je to jedan od najskupljih dijelova Pariza...

- Zna li na kojem su mjestu noćas napali vašeg oca?

- Naravno da ne znam.

- Ispod mosta Marie... Tri stotine metara daleko od kuće u kojoj stanuje vaša majka.

Ona uzbuđeno skupi obrve.

- To je na onom drugom rukavcu Seine, zar ne?

Mamina kuća gleda prema Keju Tournelles.

- Ima li ona psa?

- Zašto to pitate?

Nekoliko mjeseci dok je Maigret stanovao na trgu Vosges dok su preuređivali i popravljali njihovu kuću na Bulevaru Richard-Lenoir, njegova žena i on su često odlazili u šetnju prema otočiću Saint-Louis. Šetali su se obično u ono doba dana kad su građani izvodili svoje pse na šetnju po obali ili kada su ih, umjesto njih, izvodili njihovi sluge.

- Mama ima samo ptice... Ona mrzi pse i mačke... - a onda naglo promijeni temu: - Kamo su prenijeli oca?

- U najbližu bolnicu, u Hotel-Dieu...

- Vi biste zacijelo željeli...

- Za sada još ne... Možda ću vas kasnije zamoliti da svratite onamo kako bismo pouzdano utvrdili njegov identitet, ali sada su mu ionako glava i lice omotani zavojima...

- Boli li ga jako?

- U komi je i nije svjestan ničega...

- Zašto su to učinili?

- To bih i ja htio saznati...

- Je li posrijedi nekakva tučnjava?

- Nije. Udarili su ga dok je, po svemu sudeći, čvrsto spavao...

- Ispod mosta?

Sad i Maigret ustade.

- Vjerujem da ćete otići i majci u posjet...

- Mislim da mi drugo i ne preostaje...

- Hoćete li mi dopustiti da joj telefoniram i da je obavijestim o čemu se radi?

Oklijevaao je. Više bi volio da vidi kako će ova vijest djelovati na gospođu Keller kad joj je on saopći. Međutim, nije se usprotivio.

- Hvala vam lijepa, gospodine komesaru... Hoće li o ovome pisati i u novinama?

- Zacijelo je već sada, u nekoliko redaka, među kratkim vijestima zabilježeno nešto i o tom noćasnjem prepadu, ali u bilješci sigurno nije spomenuto ime vašeg oca, budući da ga još maloprije nisam ni ja znao...

- Mami će sigurno stati do toga da se cijeli slučaj prešuti...

- Učinit ću što mogu.

Ispratila ga je do vrata, a jedna mala djevojčica objesila joj se dotle o suknju.

- Odmah ćemo poći u šetnju, mala moja... Hajde, reci Nani da te obuče...

Torrence je hodao gore-dolje po pločniku ispred kuće a mali crni auto Kriminalističke policije djelovao je jedno i kukavno između dugačkih i blistavih bogataških automobila.

- Hoćemo li na Kej Orfevres?

- Ne... Idemo na otok Saint-Louis... Na Kej Orleans...

Zaustavili su se pred starom kućom s ogromnom ulaznom kapijom koja je očito bila održavana poput kakve palače. Mjedene kvake, ograda na stubištu, stepenice, sve je bilo čisto i ulašteno i nigdje nije bilo ni trunka prašine; čak je i kućepaziteljica u crnoj haljini i bijeloj kecelji, djelovala kao služavka iz kakve otmjene kuće.

- Imate li neki sastanak?

- Gospođa Keller me očekuje...

- Samo čas, molim vas lijepo...

Kućepaziteljčina sobica, kraj hodnika, bila je pravi

mali salon u kome se jače osjećao zadah laštila nego miris kuhinje. Kućepaziteljica diže telefonsku slušalicu.

- Kako se zovete?

- Komesar Maigret...

- Halo... Berthe? Budi dobra i reci gospođi Keller da je traži neki komesar Maigret... Da, on je ovdje... Da dođe gore?... Hvala... Izvolite poći gore... Drugi kat, desno...

Maigret je razmišljao o tome, dok se uspinjao stubištem, da li su Flamanci još uvijek usidreni na Keju Celestins ili se već, ako je zapisnik potpisan, spuštaju niz Sein u pravcu Rouena.

Vrata se otvoriše prije nego što je pozvonio. Mlada i zgodna djevojka promotri komesara od glave do pete kao da prvi put u životu vidi pravog pravcatog policajca od krvi i mesa.

- Izvolite ovuda... Hoćete li mi dati svoj šešir...

Strop u stanu bio je vrlo visok i ukrašen u baroknom stilu s mnogo pozlate a pokućstvo je bilo bogato izrezbareno. Čim je ušao, začuo je cvrkutanje papigica a kad su se otvorila vrata salona ugledao je ogromnu krletku u kojoj je bilo sigurno dvadesetak tih papigica.

Sačekao je nekih deset minuta, a onda je, u znak prosvjeda, zapalio lulu. Istina, čim je u sobu ušla gospođa Keller, odmah ju je izvukao iz usta. Bio je iznenađen kako je ta žena bila vitka, krhka a istovremeno i mlada. Ne bi se reklo da je više od deset godina starija od svoje kćerke. Odjevena samo u crno i bijelo, imala je neobično svijetlu put i svijetle oči boje potočnice.

- Jacqueline mi je telefonirala - odmah je rekla pokazavši Maigretu rukom prema naslonjaču dugačka uspravna naslona koji je bio neudoban da gore ne može biti.

Sjela je na malenu stolicu bez naslona presvučenu nekom starom tapiserijom i držala se uspravno, zacijelo

onako kako su je naučili još u samostanu.

- Znači, dakle, da ste pronašli mog muža...

- Nismo ga mi ni tražili - uzvratio je on.

- Ja sam se tome i nadala... Zašto biste ga vi i tražili...

Svakome je dopušteno da živi kako hoće... Je li istina da mu život više nije u opasnosti ili ste vi to samo tako kazali mojoj kćeri da biste je umirili?

- Profesor Magnin tvrdi da postoji osamdeset posto vjerojatnosti da će ozdraviti...

- Magnin? Ja ga poznám jako dobro... Više puta je zalazio ovamo...

- Jeste li znali da je vaš muž u Parizu?

- Znala sam, iako zapravo nisam znala... Otkako je otputovao u Gabon, prije dvadeset godina, sve u svemu mi se javio svega dva puta dopisnicom. A i to je bilo početkom njegova boravka u Africi...

Nije pred njim izigravala da ju je vijest rastužila nego ga je gledala pravo u lice kao žena koja je vična različitim životnim situacijama.

- Jeste li sigurni da je to on?

- Vaša kćerka ga je prepoznala na fotografiji...

On sad i njoj pruži legitimaciju s fotografijom. Otišla je do ormara i uzela naočale te se pažljivo zagledala u sliku. Na licu joj nije mogao zamijetiti traga bilo kakvom osjećaju.

- Jacqueline je u pravu... Istina je da se promijenio, ali bih se i ja mogla zakleti da je to Francois.

Ona podiže glavu.

- Je li istina da je živio svega nekoliko metara odavde?

- Ispod mosta Marie.

- A ja vam prelazim preko tog mosta bar nekoliko puta tjedno jer mi jedna prijateljica stanuje na drugoj obali Seine... Zove se gospođa Lambois... Sigurno je znate po imenu... Njezin muž...

Maigret nije sačekao da sazna na kakvom se visokom položaju nalazi muž gospođe Lambois.

- Znači da niste nikada vidjeli muža sve otkako je otišao iz Mulhousea.

- Nijednom.

- Nije vam ni pisao, niti se javljao telefonom?

- Osim one dvije dopisnice, nisam nikada imala nikakvih vijesti od njega... Bar nikakvih neposrednih vijesti.

- A jeste li posredno što znali?

- Koji put bih se kod prijatelja sastala s bivšim guvernerom iz Gabona gospodinom Perignonom koji me pitao jesam li u kakvom rodu s doktorom Kellerom.

- Šta ste vi odgovorili?

- Rekla sam istinu... Bio je nekako zbunjen... Morala sam na silu izvlačiti iz njega da mi nešto kaže o mužu... Napokon mi je rekao da Francois nije našao ondje ono što je tražio.

- A što je tražio?

- On vam je idealist, razumijete li... Nije bio stvoren za ovaj moderni život... Poslije onog prvog razočaranja u Mulhouseu.

Maigret se iznenadio.

- Zar vam kćerka nije o tome govorila? Istina, ona je bila još onda tako mala i tako je rijetko viđala oca! Vidite, umjesto da je stekao krug pacijenata kakav bi njemu odgovarao... Hoćete li malo čaja?... Nećete?

- Oprostite mi što ću se ja poslužiti, ali u ovo vrijeme uvijek pijem čaj...

Pozvonila je.

- Moj čaj, Berthe...

- Samo za vas?

- Da... Što da vam ponudim, gospodine komesaru?

Viski? Ništa?... Kako želite... Da, što sam ono rekla?... Ah,

da... Zar ne postoji jedna knjiga koja se zove *Sirotinjski liječnik*? Ili možda *Seoski liječnik*?... Eto, vidite, moj muž je neka vrst liječnika za sirotinju i da ja slučajno nisam dobila nasljedstvo od tetke ubrzo bismo osiromašili kao i njegovi pacijenti... Inače, mu to ne zamjeram... To je bilo u njegovoj prirodi... I njegov otac... Ali nije važno... U svakoj obitelji ima takvih problema...

Zazvonio je telefon.

- Oprostite... Halo! Da ja sam... Alice, ti si! Da, da, draga... Možda ću malko zakasniti. Ni govora! Jako dobro, naprotiv... Jesi li vidjela Lauru? I ona će doći?... Ne mogu dulje s tobom razgovarati jer imam posjet... Da, da... pričat ću ti poslije... Doviđenja...

Vratila se i sjela sva nasmijana.

- To je žena ministra unutrašnjih poslova. Poznajete li je? Maigret samo pokaže glavom da je ne poznaje i gotovo nesvjesno strpa lulu u džep. Papigice su mu išle na živce, a isto tako i ovi neprestani prekidi. Sad je, naime, opet ušla djevojka i donijela čaj.

- Uvrtio je sebi u glavu da postane bolnički liječnik i gotovo dvije godine se pripremao za natječaj... Da poznajete Mulhouse, svatko bi vam ondje rekao da su nevjerojatno nepravedno postupili prema njemu. Francois je zacijelo bio najbolji, najsposobniji... Osim toga mislim da bi mu to mjesto odgovaralo... Ali naravno, kao i uvijek, izabran je štićenik neke ugledne osobe... Međutim, ipak to nije bio razlog da se svega odrekne...

- Vi mislite da je on poslije toga razočaranja...

- Vjerojatno... Ja sam ga, znate, vidjela tako malo! Kad bi bio kod kuće, uvijek bi se zaključavao u svoju radnu sobu... Oduvijek je bio pomalo nepristupačan, ali poslije tog događaja s bolnicom čini mi se da je posve izgubio kompas... Ne bih željela ništa loše reći o njemu... Meni nije uopće bilo

palo na pamet da se rastanemo, sve dok mi on to nije predložio u jednom pismu...

- Je li pio?

- Zar vam je to kćerka rekla?

- Nije.

- Da, propio se... Ali trebate znati da ga ja nisam nikada vidjela pijanog. Međutim, u svojoj sobi uvijek je imao pri ruci bocu vina, a i viđali su ga kako izlazi iz krčmi u koje čovjek njegova položaja ne bi smio zalaziti.

- Malo prije ste spomenuli Gabon?...

- Mislim da je on kanio postati neka vrst doktora Schweitzera... Shvaćate li to? Htio je liječiti crnce u džungli, osnovati ondje bolnicu, sastajati se s bijelcima što je manje moguće, izbjegavati ljude svoga ranga...

- I u tome je bio razočaran?

- Kako sam mogla zaključiti iz onoga što mi je guverner jedva nekako saopćio, uspio je na sebe navući gnjev ondašnjih vlasti i velikih trgovačkih kompanija... Počeo je piti još više, možda zbog tamošnjeg podneblja... Nemojte misliti da vam ovo govorim zato što sam ljubomorna... Nisam to nikada bila... Ali on je ondje živio u urođeničkoj kolibi s nekom crnkinjom i čini mi se da je s njom imao čak i djece.

Maigrete promatrao papigice u krleci kroz koju je prolazila sunčeva zraka.

- Napokon su mu saopćili da vjerojatno to nije mjesto za njega...

- Hoćete li reći da su ga protjerali iz Gabona?

- Tako nekako... Ne znam ni sama što se sve dogodilo, budući da je guverner govorio dosta neodređeno... U svakom slučaju, on je otišao odande...

- Kada ga je vaš prijatelj sreo na bulevaru Saint-Michel?

- I to vam je rekla kćerka? Moram vam reći da ne znam točno kad je to bilo, ne znam je li to zaista bio on... Čovjek, koji je nosio na leđima reklamu za neki restoran iste četvrti, bio je nalik na Francoisa i navodno se stresao kad ga je moj prijatelj zovnuo imenom...

- Nije mu ništa rekao?

- Francois ga je pogledao kao da ga ne poznaje... To je sve što znam...

- Kao što maloprije rekoh i vašoj kćeri, ne mogu vas odmah zamoliti da dođete u bolnicu i ustanovite njegov identitet budući da mu se lice ne vidi od zavoja... Čim mu bude bolje...

- Ne mislite li da će to biti mučno?

- Za koga?

- Naravno da mislim na njega...

- U svakom slučaju mi moramo nepobitno utvrditi njegov identitet...

- Gotovo sam posve sigurna da je to on... Ako ni po čemu drugomu, onda po onoj brazgotini... Znae, jedne nedjelje, u kolovozu...

- Znam...

- E, onda zbilja ne znam što bih vam još mogla reći...

On ustade u želji da što prije izjuri napolje i da ne sluša više kreštanje papiga.

- Nadam se da novine neće...

- Novine će o tome pisati što je manje moguće, to vam obećavam...

- Ne radi se o meni koliko o mom zetu. U poslovima je tako nešto uvijek neugodno... Inače, da znate, on je upoznat sa svime i dobro je to primio... Zbilja nećete ništa?

- Najljepša vam hvala.

Kad se našao napolju na pločniku dobacio je Torrenceu:

- Ima li ovdje u blizini neka mirna gostionica? Baš sam žedan!

Želio je popiti čašu hladnog piva s mnogo pjene.

Pronašli su gostionicu koja je bila mirna i u kojoj je bilo hladno, ali je pivo, na žalost, bilo mlako i neukusno.

Poglavlje IV.

- Popis vam je na stolu - rekao je Lucas koji je kao i uvijek savjesno obavio svoj posao.

Našao je čak nekoliko popisa i svi su bili prepisani pisaćim strojem. Oni iz kartoteke popisali su i rasporedili po vrstama predmete koji su bili nađeni pod mostom Marie i koji su predstavljali svu pokretnu i nepokretnu Doktorovu imovinu. Sve se to nalazilo u rubrici pod naslovom: *nađene stvari*. Inače i stari sanduci, i dječja kolica, i poderani pokrivači, novine, pećnica, roštilj i knjiga Bossuetovih stihova, sve se to sada nalazilo u kutu sobe.

Na drugom listu papira bila je popisana odjeća koju je Lucas donio iz bolnice, a na trećem se nalazio podroban popis sadržaja prošnjakovih džepova.

Maigretu se nije dalo čitati taj popis. Bilo ga je neobično vidjeti ovako osvijetljena zapadnim suncem kako otvara vreću od mrkog papira u koju je brigadir bio utrpao sve te različite predmete. Nije li bio nalik na dijete koje otvara vrećicu s poklonima nadajući se da će u njoj otkriti tko zna kakvo blago.

Prvo je izvadio oštećeni stetoskop i stavio ga na bugaćicu.

- Bio mu je u desnom džepu kaputa - saopćio je Lucas.
- Pokazao sam ga liječnicima u bolnici. Više ne vrijedi.

Zašto ga je onda Francois Keller nosio uza se? Je li ga kanio popraviti? Nije li to možda posljednji simbol njegova zanimanja, koji mu je preostao.

Zatim je izvadio džepni nožić s tri sječiva i vadičepom, kome su bile otpale rožnate korice. Očito da je i njega, kao i sve ostalo, iščeprkao iz neke kante za smeće.

Napokon, bila je tu i lula od vrijeska na kojoj je cijev bila napukla i zavezana žicom.

- Iz lijevog džepa... - izvještavao je Lucas - još je vlažna.

Maigret gotovo nesvjesno povuče iz nje.

- Duhana nema? - zapitao je.

- U dnu vrećice ima nekoliko opušaka. Toliko su smočeni da su se pretvorili u kašu.

Lako je bilo zamisliti kako se onaj čovjek zaustavljao na pločniku, kako se saginjao, podizao opušak cigarete, skidao papirić i gurao duhan u lulu. Maigretu je bilo drago što je Doktor pušio lulu, ali nije to ničim pokazao. Ni kćerka ni žena nisu mu rekle ovu pojedinost.

Bilo je tu čavala i vijaka. Čemu su mu oni služili? Prosjak ih je očito skupljao kad je obilazio kante za smeće i stavljao ih u džep i ne pomišljajući u kakvu bi ih svrhu mogao upotrijebiti. Vjerojatno ih je smatrao nekom vrstom amajlije.

Najbolji dokaz za to bila su tri druga predmeta koji su još manje mogli koristiti osobi što spava po kejevima i oblaže sebi prsa novinskim papirom da bi se malko ugrijala: bile su to tri staklenke, tri staklene kuglice koje su prošarane žutim, crvenim, plavim i zelenim končićima, staklenke one vrste koju djeca zamjenjuju za pet-šest običnih špekula i koje onda, s užitkom, promatraju kako se prelijevaju na suncu.

To je bilo uglavnom sve. Preostalo je još svega nekoliko novčića u kožnatoj vrećici i dvije novčanice od

pedeset franaka koje su se od vode slijepile jedna uz drugu.

Maigret je zadržao jednu staklenku u ruci i za cijelog kasnijeg razgovora okretao je među prstima

- Jesi li uzeo otiske prstiju?

- Jesam. Bolesnici su me gledali u čudu. Svratio sam već i u kartoteku gdje su ih usporedili s daktiloskopskim listovima.

- I što su ustanovili?

- Ništa. Keller nikada nije imao nikakva posla ni s policijom ni sa sudom.

- Je li se osvijestio?

- Nije. Kada sam bio kod njega već je žmirio ali mislim da nije ništa vidio. Kad diše, nekako krklja. Od vremena do vremena zaječi.

Prije nego je pošao kući, komesar potpisa poštu. Iako se vidjelo da je zamišljen i zabrinut ipak mu se po ponašanju osjećalo da je i poprilično veseo, baš kao što se tog dana veselje primjećivalo i na pariškom nebu. Je li slučajno na izlasku iz ureda strpao u džep jednu od onih staklenih kuglica?

Bio je ponedjeljak, a to je značilo da ga kod kuće čekaju makaroni s mrvicama. Osim goveđe juhe koju su redovno jeli četvrtkom sve druge dane u tjednu nisu se pridržavali nikakvog reda u jelovniku, ali su zato već odavno, bez ikakva vidljiva razloga, za večernji obrok svakoga ponedjeljka jeli makarone s mrvicama i usitnjenom šunkom kojima bi pokatkada bile dodane još sitnije gljive.

I gospođa Maigret je također bila dobro raspoložena i čim je primijetio kako joj se svjetlucaju zjenice odmah je znao da će mu saopćiti neke novosti. Nije joj odmah rekao da je posjetio Jacquelinu Rousselet i gospođu Keller.

- Gladan sam!

A ona je čekala da on počne zapitkivati. Međutim, on

nije pitao ništa sve dok oboje nisu sjeli za stol pokraj otvorena prozora. Zrak je bio plavičast, a duboko na nebu primjećivao se još slabašni ružičasti odsjaj.

- Je li te zvala sestra?

- Mislim da se dobro namučila. Sigurno je cijelo poslijepodne telefonirala na sve strane i zvala sve prijatelje...

Pokraj tanjura gospođa Maigret je imala papirić s bilješkama.

- Hoćeš li da ti kažem sve što mi je rekla?

Gradska buka bila je kao neka zvučna kulisa pred kojom se odvijao njihov razgovor, a u stanu susjeda čulo se kako su počele televizijske vijesti.

- Hoćeš li pogledati što sam sve doznala?

- Radije ću te slušati...

Dva-tri puta dok je govorila, strpao je ruku u džep i poigrao se s kuglicom.

- Zašto se smješkaš?

- Nizašto... Slušam te...

- Prvo i prvo, saznala sam odakle potječe bogatstvo koje je teta ostavila gospođi Keller... To je dosta duga priča... Hoćeš li da ti je potanko ispričam?

On potvrdno kimnu glavom žvačući uz put hrskave makarone.

- Ona je bila bolničarka i do četrdesete godine nije se udavala...

- Živjela je u Mulhouseu?

- Nije, živjela je u Strasbourgu. To je bila sestra majke gospođe Keller... Slušaš li me ti?

- Slušam.

- Radila je u bolnici... U onoj bolnici svaki profesor ima nekoliko soba za svoje osobne pacijente... Kažu da je nešto prije rata ona imala na brizi nekog čovjeka o kome se

tada dosta govorilo u Alzasu. Zvao se Lemke, bio je trgovac željezom i, kad se već obogatio, izbio je na loš glas... Tvrdilo se naime da ne preza ni od toga da zarađuje kao najobičniji lihvar.

- Je li se oženio njome?

- Odakle znaš?

Pokajao se što joj kvari užitak u pričanju.

- Pogodio sam po izrazu na tvome licu.

- Imaš pravo, vjenčao se s njom. Ali slušaj što se onda dogodilo... Za vrijeme rata on je i dalje nastavio trgovati željezom.... Bio je toliko lud da surađuje s Nijemcima i na tome se poslu prilično obogatio... Pričam li previše opširno?... Idem li ti na živce?

- Naprotiv, samo nastavi. I što je bilo s njim poslije oslobođenja?

- Pokret otpora se dao u potragu za Lemkeom u namjeri da ga strijelja pošto ga prije toga prisili da vrati ono što je nakrao... Nisu ga uspjeli pronaći... Nitko ne zna gdje su se sakrili on i njegova žena... Čini se da su uspjeli pobjeći u Španjolsku i da su odande otplovili u Argentinu... Neki trgovac iz Mulhousea je susreo Lemkea na ulici. Hoćeš li još malo makarona?

- Vrlo rado... Ovo gdje je zagorjelo...

- Ne znam je li ondje bio poslovno ili su njih dvoje naprosto putovali iz užitka.... Jednog lijepog dana su poletjeli avionom u Brazil ali se avion srušio u brdima. Posada i svi putnici su poginuli. Eto, poslije smrti Lemkea i njegove žene nasljedstvo je pripalo gospođi Keller koja se tome nije ni najmanje nadala... Inače bi bilo prirodno da novac pripadne obitelji muža... Ali znaš li zašto Lemkeovi nisu ništa dobili i zašto je cijeli imutak pripao nećakinji njegove žene?

Maigret se pretvarao da ne zna odgovoriti na pitanje. Ali je već zapravo bio pogodio o čemu je riječ.

- Čini se, naime, da postoji ovakav zakon: ako muž i žena poginu u nekoj nesreći i ako se ne može ustanoviti tko je od njih dvoje prvi poginuo smatra se da je žena živjela dulje bar nekoliko trenutaka... Liječnici, eto, smatraju da smo mi otpornije i tako je prvo tetka postala nasljednicom a iza nje odmah njezina nećakinja... Zamisli!

Očito da je uživala i da se ponosila sobom.

- Drugim riječima, može se reći, na kraju krajeva da je doktor Keller postao prosjak zbog toga što se jedna bolničarka udala za trgovca željezom koga je upoznala u strasburškoj bolnici i zbog toga što se avion srušio u brdima Južne Amerike... Da se njegova žena nije preko noći obogatila, da su i dalje stanovali u Ulici Sauvage, da je... Znaš što hoću reći... Zar ne da bi on u tom slučaju ostao u Mulhouseu?

- Vrlo vjerojatno...

- Također sam prikupila i podatke o njoj, ali te moram upozoriti da su to sve samo govorkanja i da moja sestra ne jamči za istinitost tih podataka.

- Svejedno, reci što znaš...

- To je mala okretna ženica, koja je neprestano u pokretu i koja jednostavno progoni ugledne ljude. Tek što joj je muž nestao, ona se do mile volje prepustila takvom životu i počela više puta tjedno priređivati svečane večere... Tako je postala i miljenica i štićenica prefekta Badeta čija žena, koja je u međuvremenu umrla, onda već bijaše teška bolesnica... Zli jezici tvrde da mu je ona bila ljubavnica i da je uostalom imala i drugih ljubavnika, između ostalog nekog generala kome sam zaboravila ime...

- Bio sam kod nje.

Je li gospođu Maigret razočarala ova njegova izjava? Po licu joj se ništa nije moglo vidjeti.

- Pa kako izgleda?

- Na dlaku tako kako si je ti opisala... Mala, živahna i nervozna gospođa koja jako pazi na sebe, tako da se ne vidi koliko ima godina i koja, uz to, obožava papige...

- Zašto spominješ papige?

- Zato što joj je stan pun tih ptica.

- Stanuje li u Parizu?

- Na otoku Saint-Louis, tri stotine metara od mosta

Marie pod kojim je spavao njen muž... On je inače isto pušio lulu.

Poslije makarona, a prije salate, izvadio je iz džepa onu kuglicu i počeo je kotrljati po stolnjaku.

- Što je to?

- Kuglica. Doktor je imao tri ovakve.

Pažljivo se zagledala u muža.

- Tebi se on sviđa, je li?

- Mislim da ga počinjem shvaćati...

- Znači da shvaćaš kako je jedan čovjek nalik na njega mogao postati prosjak?

- Po svoj prilici... Živio je u Africi kao jedini bijelac u jednoj nastambi gdje je bio daleko od gradova i glavne ceste... A i ondje se razočarao...

- Zašto?

Nije li to ipak bilo teško objasniti gospođi Maigret koja je cijeli svoj život provela u besprijekornom redu i čistoći?

- Mene najviše zanima - nastavljao je on razmišljajući nekako nehajno - što je on mogao skriviti.

Ona se namršti.

- Što misliš time reći? Zar nisu njega napali i bacili u Seinu, a?

- Istina je, on je bio žrtva.

- Dakle, zašto onda kažeš...

- Neki kriminalisti, osobito američki, zastupaju teoriju koja je zanimljiva za ovaj slučaj i koja možda nije

neprihvatljiva kao što se to čini na prvi pogled.

- Koja je to teorija?

- Oni tvrde da u osam od deset zločina žrtva na neki način sudjeluje u zločinčevoj odgovornosti...

- Ne shvaćam.

Promatrao je staklenku kao da je opčinjen njome.

- Uzmimo, na primjer, da se posvade žena i ljubomorni muž... Muškarac prigovara ženi, a ona mu se ruga...

- To je neizbježno...

- Pretpostavimo da on drži nož u ruci i da joj kaže:

“Pripazio se ti... drugi put ću te ubiti...”

- I to je neizbježno...

Naravno ne u svijetu gospođe Maigret.

- Zamisli sada da mu ona dobaci: “Ne bi se ti usudio...”

Nisi ti sposoban za to..!’

- Sad mi je jasno.

- Eto, vidiš, do mnogih ubojstava iz strasti dolazi upravo ovako... Maloprije si spomenula Lemkea koji se obogatio na taj način što je zarađivao lihvareći od ljudi u novčanim neprilikama i što je trgovao s njemačkim okupatorima. Zar bi te iznenadilo kad bi saznala da je on bio ubijen?

- Ali Doktor...

- Čini se da on nikome nije učinio ništa nažao. Živio je pod mostovima, pio jeftino vino iz boca i hodao pariškim ulicama noseći reklame na leđima...

- Eto, vidiš...

- A ipak je netko noću sišao na kej, dok je on spavao, zadao mu udarac po glavi koji je mogao biti i smrtonosan, odvuкао ga zatim do Seine iz koje je spašen pukim čudom. Taj napadač je zacijelo ima neki razlog. Drugim riječima Doktor mu je bio dao, svjesno ili nesvjesno, motiv za umorstvo...

- Je li još u komi?

- Jest.

- Nadaš li se da ćeš išta iscijediti iz njega kad bude mogao govoriti?

On slegnu ramenima i prihvati se lule. Malo kasnije ugasiše svjetlo i sjedoše pokraj otvorena prozora.

Bila je to spokojna i ugodna večer, a oni su polako razgovarali i dugo šutjeli između pojedinih rečenica, što ih nije smetalo da se osjećaju vrlo blizu jedno drugome.

Kad je Maigret idućeg jutra stigao u ured, vrijeme je bilo jednako onako blistavo kao i jučer, a zelene točkice po drveću već su zamijenili listovi iako još uvijek sićušni i nježni.

Tek što je komesar sjeo za писаći stol, u sobu upade Lapointe sjajeći se od zadovoljstva.

- Imam dvije mušterije za vas, šefe...

Bio je jednako ponosan i nestrpljiv kao i gospođa Maigret sinoć.

- Gdje su?

- U čekaonici.

- A tko su oni?

- Vlasnik crvenog Peugeot a i njegov prijatelj koji je bio zajedno s njim u ponedjeljak navečer... Inače, nije to neka velika moja zasluga što sam ih pronašao... Nasuprot onome što bi se moglo očekivati, u Parizu ima vrlo malo crvenih Peugeot a 403 a svega tri od njih imaju registarsku oznaku s dvije devetke... Jedan je na popravku već osam dana, a drugi je, zajedno s vlasnikom, trenutno u Cannesu...

- Jesi li ih saslušao?

- Postavio sam im svega dva-tri pitanja... Mislio sam da će biti bolje ako ih vi sami preslušate... Da idem po njih?

Lapointe se nekako tajanstveno ponašao, kao da sprema Maigretu još neko drugo iznenađenje.

- Hajde, dovedi ih...

I on stade očekivati ne ustajući od stola i još se uvijek igrajući, kao s amajlijom, s onom šarenom kuglicom u džepu.

- Gospodin Jean Guillot - najavi inspektor uvodeći prvu osobu.

Bio je to muškarac četrdesetih godina, srednje visine i obučen prilično otmjeno.

- Gospodin Hardoin, dizajner...

Drugi je čovjek bio viši, mršaviji, nekoliko godina mlađi. Maigret je ubrzo primijetio da muca.

- Sjedite, gospodo... kako čujem jedan od vas dvojice je vlasnik crvenog Peugeota.

Jean Guillot gotovo nekako ponosan podiže ruku.

- To su moja kola - reče on. - Kupio sam ih zimus.

- Gdje stanujete, gospodine Guillot?

- U Ulici Turenne, nedaleko od Bulevara Temple.

- Vaše zanimanje?

- Službenik u osiguravajućem zavodu.

Očito ga se dojmilo što se nalazi u zgradi

Kriminalističke policije i što ga ispituje jedan od glavnih komesara, ali se činilo isto tako da nije uplašen. Čak je radoznalo pogledavao oko sebe kako bi mogao, činilo se, kasnije sve potankosti ispričati svojim prijateljima.

- A vi, gospodine Hardoin?

- J-a... j-a... s-tanujem u... u... is-stoj ku-kući.

- Na katu iznad našeg - priskoči u pomoć Guillot.

- Jeste li oženjeni?

- N-ne... n-ne... neoženjen...

- A ja sam oženjen i imam dvoje djece, dječaka i djevojčicu - reče opet Guillot koji nije ni čekao da ga pitaju.

Lapointe je stajao pokraj vrata i neodređeno se smješкао. Gledajući sa strane čovjeku bi se moglo učiniti da

su ova dva prijana i znanca, od kojih je svaki jednako sjedio na stolici i držao u krilu šešir, neki par što nastupa u duetu.

- Jeste li vi prijatelji?

Odgovoriše toliko jednostavno koliko je to dopuštala mana u govoru gospodina Hardoina.

- Izvrsni prijatelji...

- Jeste li poznavali Francois Kellera?

Pogledaše se u čudu kao da to ime prvi put čuju. Crtač prvi zapita:

- Tko... Tko... Tko je to?

- On je dugo bio liječnik u Mulhouseu.

- Ja nisam nikada ni primirisao u Mulhouse... - izjavi

Guillot. - Tvrdi li on da me poznaje?

- Što ste radili u ponedjeljak navečer?

- Kao što sam već rekao vašem inspektoru nisam mislio da je to zabranjeno...

- Ispričajte mi potanko što ste učinili...

- Kad sam se vratio s obilaska osiguranika, negdje oko osam sati - moje područje su zapadna predgrađa - žena me pozvala u kut, da nas djeca ne bi čula i saopćila mi da je Nestor...

- Tko je Nestor?

- Naš pas... Velika doga... Bilo mu je već dvanaest godina i bio je jako dobar prema djeci koju je poznavao tako reći od rođenja... Dok su bili još bebe, on bi legao ispred kolijevke tako da se gotovo ni ja nisam smio približiti...

- I onda vam je žena rekla...

Ali on se nije dao smesti:

- Ja ne znam jeste li vi ikad imali doge... One obično žive kraće od drugih pasa, ne znam zašto je tome tako... A posljednjih dana pate i muče se baš kao nemoćni starci. Već dvije sedmice Nestor je bio gotovo posve uzet i ja sam predložio da ga odvedem veterinaru i dam ga ubiti

injekcijom... Ali žena nije pristajala... Kad sam se vratio kući, u ponedjeljak navečer, pas je već izdisao i da djeca ne bi gledala taj prizor žena je otišla po našeg prijatelja Luciena koji joj je pomogao da ga prenesu u njegov stan...

Maigret pogleda Lapointea, a on mu namignu.

- Odmah sam pošao gore Hardoinu da vidim kako je životinji. Jadnome Nestoru je duša bila na jeziku.

Telefonirao sam poznatom veterinaru ali su mi u njegovom stanu rekli da je on u kazalištu i da se neće vratiti prije ponoći... Dva sata smo gledali pseto kako izdiše... Sjeo sam na pod, a pas mi je držao glavu u krilu... Tijelo mu se grčevito treslo... Jednom riječju...

Hardoin je cijelu priču potvrđivao klimajući glavom i na tren se pokušao uplesti: - Um-m... um-m...

- Izdahnuo je u pola jedanaest - prekinuo ga je činovnik osiguravajućeg zavoda. - Sišao sam i obavijestio ženu. Ostao sam u stanu gdje su djeca spavala, dok se ona popela da posljednji put pogleda Nestora... Pojeo sam nešto na brzinu jer nisam stigao večerati... Moram priznati da sam uz put popio i dvije čašice konjaka da malko dođem k sebi, a kad se žena vratila ponio sam bocu kako bih ponudio i Hardoinu koji je bio ganut baš kao i ja...

Sve u svemu bila je to prava mala drama koja se odigrala u isto vrijeme kad i ona druga drama.

- Onda smo počeli razmišljati što da učinimo sa strvinom. Čuo sam da postoji pseće groblje ali sve mi se čini da je to jako skupo i, osim toga, ne bih nikako mogao izgubiti cijeli radni dan da obavim taj pokop... Što se tiče žene, i ona nema vremena...

- Jednom riječju... - počeo Maigret.

- Jednom riječju...

Guillot ostane otvorenih usta budući da je bio izgubio nit.

- M-mi... M-mi...mi...

- A opet nismo ga htjeli baciti bilo kamo... Znete li vi kako je velika doga? Onako ispružena u Hardoinovoj blagovaonici, činila nam se još veća... Jednom riječju...

Bio je očito sretan što je ponovo uhvatio izgubljenju nit.

- Jednom riječju, odlučili smo da ga bacimo u Seinu. Sišao sam, u stan do potražim neku vreću od krumpira... Bila je premalena i šape su virile... Dobro smo se namučili da snesemo psa i strpamo ga u automobilski prtljažnik...

- U koje vrijeme je to bilo?

- U jedanaest sati i deset minuta.

- Kako znate da je bilo jedanaest sati i deset minuta?

- Jer kućepaziteljica još nije bila legla. Vidjela nas je u prolazu i zapitala nas što se dogodilo. Ja sam joj objasnio. Vrata njezina stana bila su otvorena i ja sam slučajno pogledao na sat koji je pokazivao jedanaest sati i deset minuta...

- Znači da ste joj rekli da kanite baciti psa u Seinu? I onda ste se odmah spustili na most Celestins?

- To je bilo najbliže...

- Trebalo vam je svega nekoliko minuta do tog mosta... Vjerojatno se uz put niste zaustavljali?

- Kad smo išli tamo nismo... Vozili smo najkraćim putem... Sumnjam da je vožnja trajala dulje od pet minuta... Malo sam se bojao da se spustimo autom sve do rijeke... Ali kako nisam nikoga vidio, odvažio sam se i na to...

- Znači da još nije bilo pola dvanaest?

- Naravno da nije... Nije moglo biti, vidjet ćete...

Obadvojica smo zgrabili vreću i bacili je u vodu...

- I niste nikoga vidjeli?

- Nikoga...

- Zar nije u blizini bila neka teglenica?

- Jest... Čak smo primijetili da unutra gori svjetlo.
- Ali mornara niste vidjeli?
- Nismo.
- Znači da niste otišli sve do mosta Marie?
- Nije bilo nikakvog razloga da idemo tako daleko...

Bacili smo Nestora u vodu tik pokraj auta...

Hardoin je neprestano potvrđivao glavom, katkad je otvarao usta da doda koju riječ, ali se ubrzo obeshrabrio i zašutio.

- Šta je onda bilo?
- Otišli smo... Kad smo došli gore...
- Mislite li na Kej Celestins?

- Da... Nisam se baš sasvim dobro osjećao, a sjetio sam se da konjaka u onoj boci više nema. Ta me je noć silno izmučila i dotukla... Kad smo stigli u Ulicu Turenne, predložio sam Lucienу da svratimo negdje na čašicu pa smo se zaustavili pred kavanicom na uglу Ulice Francs-Bourgeois, nedaleko Trga Vosges...

- Jeste li ponovo pili konjak?

- Da... Eto, vidite, ondje je isto bio sat i ja sam pogledao na njega... Gazda me upozorio da žuri pet minuta... Tada je bilo dvadeset minuta do ponoći...

On ponovo reče tužna izraza na licu: - Kunem vam se da nisam znao da je to zabranjeno... Pokušajte sebe zamisliti u mom položaju... Osobito ako se sjetite da sam htio cijelu tu nezgodu sakriti od djece... Ona još uvijek ne znaju da je pas crknuo... Rekli smo im da je pobjegao i da ćemo ga možda pronaći...

Maigret je posve nesvjesno, opet izvadio staklenku iz džepa i počeo je okretati među prstima.

- Ja se nadam da ste nam rekli istinu?

- Zašto bih vam lagao? Ako treba platiti globu, ja sam spreman da...

- U koliko ste se sati vratili kući?

Dva se čovjeka pogledaše prilično zbunjeno. Hardoin otvori još jednom usta ali Guillot još jednom progovori i u njegovo ime.

- Kasno... Negdje oko jedan sat iza ponoći...

- Znači da je kavana u Ulici Tirenne bila otvorena sve do jedan sat poslije ponoći.

Bila je to četvrt koju je Maigret dobro poznao i gdje su sve gostionice zatvarali u ponoć, ako ne još i prije.

- Nije. Posljednju smo čašicu popili na trgu Republique...

- Jeste li se napili?

- Znae kako je to već... Čovjek je uzbuđen, pa popijete jednu čašicu... pa onda još jednu...

- Jeste li se vraćali uz Seinu?

Guillot se očito iznenadio i pogleda prijatelja kao da ga želi nagovoriti da i on potvrdi ono što će reći.

- Ni govora! Zašto bismo se vraćali tim putem?

Maigret se okrenuo Lapointeu.

- Odvedi ih u drugu sobu i pribilježi njihovu izjavu...

Hvala vam, gospodo... Ne moram vam posebno isticati da ćemo provjeriti sve ovo što ste izjavili...

- Kunem se da sam rekao istinu...

- I j-a... j-a s-am...

Bilo je to pomalo nalik na lakrdiju. Maigret je ostao sam u sobi i ukipio se pokraj otvorena prozora držeći i dalje onu staklenku u šaci. Snena pogleda je promatrao Seinu koja je tekla tamo negdje iza drveća, brodove koji su prolazili i svijetle ženske haljine na mostu Saint-Michel.

Napokon ponovo sjede za stol i nazove bolnicu.

- Dajte mi glavnu bolničarku kirurškog odjela...

Pošto ga je bila vidjela u društvu sa svojim šefom, koji joj je očito dao upute, bila je veoma ljubazna.

- Upravo sam vam htjela telefonirati, gospodine komesaru. Profesor Magnin ga je maločas pregledao... Smatra da mu je mnogo bolje nego sinoć i vjeruje da neće biti komplikacija... Znete da je to gotovo čudo...

- Je li se osvijestio?

- Nije još sasvim, ali je već počeo sa zanimanjem gledati oko sebe... Teško je ustanoviti je li svjestan stanja u kome se nalazi i da li raspoznaje mjesto gdje leži...

- Je li još uvijek u zavojima?

- Skinuti su mu s lica...

- Mislite li da će još danas biti posve pri svijesti?

- Možda dođe k sebi svakog časa... Hoćete li da vas obavijestim čim progovori?

- Nije potrebno... Evo mene odmah...

- Odmah?

- Da, krenut ću odmah.

Jedva je čekao da upozna čovjeka kojega je vidio samo zamotane glave. Prođe kroz inspektorsku sobu u kojoj je Lapointe upravo otkucavao na pisaćem stroju izjavu činovnika osiguravajućeg zavoda i njegovog mucavog prijatelja.

- Idem u bolnicu Hotel-Dieu... Ne znam kad ću se vratiti.

Bolnica je bila sasvim blizu. Uputio se onamo kao da ide u susjedstvo, bez žurbe, s lulom u ustima, prekrživši ruke na leđima i bistreći mnoge smušene misli.

Kad je stigao u bolnicu Hotel-Dieu, zatekao je ondje Debelu Leu, još uvijek u ružičastoj bluzi. Upravo se udaljavala s porte ojađena izraza na licu. Pohrlila mu je ususret.

- Zamislite, gospodine komesaru, ne samo što me ne puštaju k njemu nego čak neće da mi kažu kako mu je... Zamalo što nisu pozvali policajca da me izbace napolje...

Jeste li bar vi saznali kako mu je?

- Upravo su me obavijestili da mu je mnogo bolje...
- Znači da se nadaju da će ga izvući?
- Vrlo vjerojatno.
- Je li ga jako boli?
- Sumnjam da osjeća bol... Mislim da su mu dali

injekcije protiv bolova...

- Jučer su došli neki civili i pokupili njegove stvari...

Jesu li to bili vaši ljudi?

On potvrdno kimnu glavom i nasmiješi se: - Ne bojte se... Sve ćemo mu mi to vratiti...

- Još uvijek nemate pojma tko je to učinio?
- A što vi mislite?

- Otkako živim po pariškim kejevima, a tome je već petnaest godina, prvi put se dogodilo da netko napadne prosjaka... Vi znate bolje nego itko drugi da smo mi bezazleni ljudi...

Ova joj se riječ svidjela pa je opet ponovi:

- Bezazleni... Čak se nikad ni ne potučemo... Svatko poštuje tuđu slobodu... Da ne poštujemo tuđu slobodu, zar bismo spavali pod mostovima?

Zagledao se u nju pažljivije i primijetio da su joj oči malko crvene i da joj se obrazi rumene više nego jučer.

- Jeste li štogod popili?
- Samo prvu jutarnju čašicu...
- Što pričaju vaši drugovi?
- Ništa oni ne pričaju... Kad su vidjeli o čemu se radi

prošla ih je volja da koješta brbljaju...

Kad Maigret već htjede ući na ulaz, ona ga zapita:

- Mogu li vas pričekati, da saznam kako mu je?
- Možda ću se dugo zadržati...
- Ništa ne znači... Svejedno je jesam li ovdje ili negdje

drugdje...

Opet je bila dobre volje i djetinje se osmjehivala.

- Nemate li možda neku cigaretu?

On joj pokaza lulu.

- Onda barem, malko duhana... Kad nemam cigareta, onda bar žvačem duhan...

Ušao je u dizalo zajedno s nekim bolesnikom, koji je ležao na nosilima i s dvije bolničarke. Na trećem katu susretne glavnu bolničarku već kad je izlazila iz jedne sobe.

- Vi znate gdje je... Odmah ću doći... Baš me sad zove zvono zbog nekog hitnog slučaja...

Pogledi svih bolesnika upraviše se u njega kao i jučer. Po svoj prilici su ga već poznavali. Pošao je prema krevetu doktora Kellera držeći šešir u ruci i napokon je imao priliku da promotri njegovo lice na kojemu je ostalo još svega nekoliko flastera.

Čovjek, kojega su u međuvremenu obrijali, nije baš osobito bio nalik na vlastitu fotografiju. Obrazi su mu bili upali, koža izbljedadla, usne se stanjile i postale beskrvne. Maigreta je najviše iznenadilo što se, napokon, našao oči u oči s Doktorovim pogledom.

Naime, nije bilo nikakve sumnje: Doktor ga je promatrao, a taj njegov pogled nije bio pogled čovjeka koji nije svjestan svoje okoline.

Maigret više nije mogao šutjeti. S druge strane, opet, nije znao što da kaže. Kraj kreveta stajala je stolica i on sjede na nju te napokon zbunjeno promrmlja: - Je li vam, bolje?

Bio je siguran da te riječi neće otići u vjetar, da će ih bolesnik čuti i shvatiti. Ali oči koje su ga uporno promatrale nisu ni trepnule i odavale su jedino potpunu ravnodušnost.

- Čujete li me, doktore Kelleru?

Bio je to istom početak duge i bezuspješne bitke.

Poglavlje V.

Maigret je rijetko kada razgovarao sa ženom o slučaju koji je u tom trenutku istraživao. Osim toga, ponajčešće nije o njemu raspravljao ni sa svojim najbližim suradnicima, nego im je davao upute. Takav je bio njegov način rada: pokušavao je shvatiti i pomalo se uživjeti u život ljudi koje još jučer nije ni poznao.

- Što vi mislite o tome? - zapitao bi ga često sudac istražitelj kada bi predstavnici državnog tužiteljstva radili uviđaj ili rekonstrukciju zločina.

U Palači pravde se često spominjalo kako je on na to obično odgovarao: - Ja nikad ne mislim, gospodine suče.

A jednom je netko primijetio: - On se naprosto opija tim slučajem...

To je zaista bilo sasvim drugačije, bar što se tiče razgovora s gospođom Maigret, i to možda zbog toga što mu je i ona, preko svoje sestre iz Mulhousea, na neki način pomagala. Tako je on sjeo za ručak i rekao: - Jutros sam se upoznao s Kellerom.

Ona je bila silno iznenađena. Ne samo zbog toga što je to on prvi spomenuo nego i zbog veselosti u njegovom glasu. Veselost baš nije bila prava riječ. Nije baš bio osobito dobro raspoložen. Ipak su mu glas i oči bili nekako vedri i nasmijani.

Ovaj put iznimno novine ga nisu peckale i zamjenik državnog tužitelja i sudac istražitelj pustili su ga na miru. Jedan prosjak napadnut je ispod mosta Marie, bačen nemilice u Seinu, ali se ipak pukim slučajem spasio i profesor Magnin ne sumnja u njegovo ozdravljenje.

Sve u svemu, to je zvučalo kao da se radi o zločinu u kojem nije bilo žrtve, u kojem gotovo nije bilo ni zločinca i nitko nije bio zabrinut za Doktorovu sudbinu, osim Debele Lee i možda nekolicine skitnica.

A eto, Maigret se toliko bavio tim slučajem kao da je posrijedi neka drama koja uzbuđuje cijelu Francusku. Činilo se da je osobno zainteresiran za taj slučaj i po načinu, na koji je rekao svojoj ženi kako se danas vidio s Kellerom, moglo se pomisliti da je riječ o osobi koju su njegova žena i on već odavna željeli upoznati.

- Je li se osvijestio? - pitala je gospođa Maigret ne usuđujući da se previše zainteresira.

- Kako se uzme... nije rekao ni jedne jedine riječi... Samo je piljio u mene, ali sam siguran da je čuo svaku riječ koju sam mu rekao... Bolničarka, istina, misli drugačije... Ona je uvjerena da je još uvijek omamljen drogama koje su mu davali i da je još u stanju u kakvom se nalazi boksač prije knock-auta...

Jeo je, pogledao kroz prozor i osluškivao pjev ptica.

- Čini li ti se da zna tko ga je napao?

Maigret uzdahnu, zatim se lagano nasmiješi - što nije bio njegov običaj - a u tom osmijehu moglo se osjetiti kako se podruguje, i to samome sebi.

- Nemam pojma... Ne bih ti uopće mogao reći što se meni zapravo čini...

Nikada u životu nije bio tako zbunjen kao jutros u bolnici Hotel-Dieu a u isto vrijeme nikada ga jedan problem nije toliko zaokupljao.

Uostalom, uvjeti u kojima se susreo s Kellerom nisu baš bili povoljni. Našli su se u dvorani u kojoj je dvanaestak bolesnika ležalo u krevetima a trojica-četvorica su sjedili ili stajali pokraj prozora. Neki teži bolesnici patili su od jakih bolova i neprestano se čulo kako odjekuje zvonce na što bi ušla bolničarka i nadnosila se nad poneke krevete.

Svi koji su mogli, promatrali su više-manje radozno komesara što je sjedio kraj Kellera, i napeto osluškivali.

Napokon, povremeno bi se na vratima pojavila i glavna bolničarka promatrajući ih zabrinuto i nezadovoljno.

- Ne biste smjeli dugo ostati - preporučila je ona - morate paziti da ga previše ne zamorite...

Maigret se nagnuo nad bolesnika i obraćao mu se tiho, gotovo šapćući.

- Čujete li me, gospodine Kelleru? Sjećate li se što ste doživjeli u ponedjeljak navečer dok ste ležali ispod mosta Marie?

Ranjeniku nije zadrhtala ni jedna jedina žilica na licu, a komesar je samo uporno motrio njegove oči u kojima se nije moglo naslutiti ni straha ni nemira. Te su oči bile blijedosive boje, oči čovjeka koji je mnogo vidio i za koje bi se moglo reći da su bile nekako već istrošene.

- Jeste li spavali u trenutku kad su vas napali?

Doktor nije skidao pogleda s njega, tako da je cijeli prizor bio neobičan: umjesto da Maigret proučava bolesnika, činilo se da Keller proučava svog sugovornika.

Taj utisak ne bio tako jak i neugodan da se komesar htio ne htio, morao predstaviti: - Moje ime je Maigret... Ja vodim Kriminalistički odsjek policije... Htio bih utvrditi što vam se zapravo dogodilo. Bio sam s vašom ženom, s vašom kćerkom, s mornarima koji su vas izvukli iz Seine.

Doktor nije ni trepnuo kad je komesar spomenuo ženu i kćerku, ali bi se čovjek mogao zakleti da mu je tračak

ironije bljesnuo u zjenicama.

- Jeste li u stanju razgovarati?

Nije pokušao ni pomaknuti glavom i bar na taj način odgovoriti. Ni kapci mu ne zatreptaše.

- Razabirete li što vam govorim?

Naravno da je čuo svaku riječ! Maigret je bio siguran da se ne vara. Ne samo da je sve razabirao, nego mu nije promakla ni najmanja nijansa u komesarovim riječima.

- Smeta li vam što vas ispitujem u sobi gdje nas toliko bolesnika sluša?

A zatim kao da se nastoji umiliti prosjaku, on se čak ispričao:

- Meni bi bilo jako drago kad biste imali zasebnu sobu... Međutim, to je jako komplicirano zbog bolničkih propisa... Mi, naime, ne možemo platiti sobu iz svojih sredstava...

Ma kako je to zvučalo neobično, cijeli posao bi bio mnogo jednostavniji da Doktor nije žrtva nego zločinac ili bar osumnjičena osoba. S obzirom da je posrijedi obična žrtva, bolnički i policijski propisi nisu ništa predviđali o bolesnikovu smještaju.

- Bit ću prisiljen da pozovem ovamo vašu ženu, jer neophodno je da vas ona službeno prepozna... Hoće li vam to smetati?

Usnice malko zatitraše, ali se iz njih ne izvi nikakav glas, a na bolesnikovu se licu ne pojavi ni smiješak, ni bilo kakav izraz.

- Osjećate li se toliko dobro da bih je mogao zamoliti da svrati još jutros?

Čovjek se nije usprotivio i Maigret je to iskoristio da malo predahne. U sobi je bilo vruće. Naprosto se gušio osjećajući oko sebe zadah bolesti i lijekova.

- Da li bih mogao telefonirati? - obratio se bolničarki.

- Hoćete li ga još mučiti?

- Treba do dođe njegova žena da bismo utvrdili identitet.... To će trajati svega nekoliko minuta...

Sve ovo je komesar zbrda-zdola ispričao gospođi Maigret dok je ručao pokraj otvorena prozora.

- Bila je kod kuće - nastavio je. - Obećala je da će odmah doći. Dao sam upute onima na porti da je puste. Šetao sam hodnikom, a malo kasnije pridružio mi se profesor Magnin...

Dva su čovjeka tako pričala pokraj prozora koji je gledao u dvorište.

- Mislite li da je već sasvim pri svijesti? - pitao je Maigret.

- Vrlo vjerojatno... Kad sam ga maloprije pregledavao, ostavljao je dojam kao da zna i primjećuje sve što se događa oko njega... Ali, s medicinskog gledišta, još vam uvijek ne mogu to i kategorički potvrditi... Ljudi misle da smo mi nepogrešivi i da smo kadri odgovoriti na sva pitanja, a mi, uglavnom, najčešće tapkamo u mraku... Zamolio sam jednoga neurologa da ga danas pregleda...

- Mislim da bi bilo teško postići da dobije zasebnu sobu?

- Ne samo da je teško, nego je i nemoguće. Sve su sobe zauzete. U nekim odjelima morali smo krevete staviti i u hodnike... Ako želite za njega zasebnu sobu, trebalo bi ga prebaciti u neku privatnu kliniku...

- A ako to njegova žena predloži?

- Mislite li da bi on time bio oduševljen?

- Vrlo je vjerojatno da ne bi. Ako je Keller već jednom odlučio otići od kuće i nastaniti se pod mostovima, onda ne bi mogao dopustiti da zbog jednog noćnog napada ponovo padne ženi na grbaču.

Doktorova žena iziđe iz dizala, pogleda oko sebe,

pomalo zbunjena, i Maigret joj pođe u susret.

- Kako mu je?

Nije baš bila ni uzrujana, ni uzbuđena. Jedino se osjećalo da joj je ovdje nelagodno i da jedva čeka čas kad će se vratiti u svoj stan na otoku Saint-Louis, među svoje papigice.

- Lakše mu je...

- Je li se osvijestio?

- Mislim da jest, ali nemam za to dokaza...

- Trebam li razgovarati s njime?

Liječnik ju je propustio da uđe ispred njega i svi se bolesnici zagledaše u nju dok je prolazila ulaštenima parketom velike sobe. A ona je opet pogledom tražila muža i, bez ičije pomoći, uputila se prema petome krevetu da bi se zaustavila dva-tri metra od njega ne znajući kako da se ponaša.

Keller ju je primijetio i ravnodušno je promatrao.

Bila je vrlo otmjeno obučena u haljini od sivoga šantunga s odgovarajućim šeširom, a miris kojim se namirisala miješao se s bolničkim zadahom.

- Poznajete li ga?

- Da, to je on... Promijenio se... Ali to je sigurno on...

Ponovo je zavladala tišina koja je svima prisutnima teško padala. Napokon se žena odlučila primaći krevetu iako je bilo očito da je za takav čin morala skupiti dosta hrabrosti. Uzrujano se igrajući s bravom na torbici - na rukama je imala rukavice - ona je govorila:

- To sam ja, Françoise... Nisam mogla misliti da ću te jednog dana naći u ovako tužnim okolnostima... Kažu da ćeš brzo ozdraviti... Ja bih ti rado pomogla...

A što je on mislio dok ju je ovako promatrao? Već sedamnaest-osamnaest godina živio je i pripadao drugome svijetu. Činilo se da u ovom trenutku izranja na površinu i

ponovo gleda prošlost od koje je bio pobjegao.

Na licu mu se nije moglo zamijetiti nikakve gorčine. Jednostavno je promatrao osobu koja mu je nekoć bila žena a zatim je polako okrenuo glavu u stranu kako bi se uvjerio da je Maigret još uvijek u blizini.

Komesar će gospođi Maigret: - Zakleo bih se da će me zamoliti da prekinem to suočenje...

- Govoriš o njemu baš kao da ga već odavno poznaješ...

Nije li ona pomalo imala pravo? Maigret nikada prije nije sreo Kellera ali, nije li, u toku njegove dugogodišnje prakse, prošlo kroz njegov ured mnogo ljudi koji su bili nalik na njega i koji su mu se ispovijedali u četiri oka, možda ipak nisu bili toliko zanimljivi. Svejedno je i njihov problem bio jednako ljudski.

- Nije navaljivala da ostane - nastavio je on pričati. - Prije nego što ga je napustila, umalo što nije otvorila torbicu i izvadila novac. Na svu sreću ipak to nije učinila... Na hodniku me je zapitala: "Mislite li da mu što treba?" Iako sam joj odgovorio da mu ne treba ništa, ona je ipak navaljivala: "Možda bih ipak mogla dati neku svoticu upravitelju bolnice za njegovu njegu? Bilo bi mu bolje kad bi imao zasebnu sobu." "Samo nema slobodnih soba..." Taj ju je odgovor zadovoljio. "Što onda mogu učiniti?" "Za sada ništa... Poslat ću vam inspektora koji će vam donijeti na potpis spis u kojem izjavljujete da ste zaista prepoznali svog muža..." "A čemu to kad je to on." I onda je napokon otišla...

Poručali su i ostali sjediti uz kavu. Maigret je zapalio lulu.

- Jesi li se vratio u bolnički sobu?

- Jesam... iako me je bolničarka prijekorno gledala.

Očito je bilo da je između komesara i bolničarke vladala netrpeljivost.

- I on svejedno nije progovorio?

- Nije... Govorio sam samo ja, što sam tiše mogao, a dotle je jedan internist pružao pomoć bolesniku na susjednom krevetu...

- I što si mu rekao?

Za gospođu Maigret je ovaj razgovor uz kavu zaista bio čudo nad čudima. Ona obično gotovo uopće nije znala na kojem slučaju trenutno radi njen muž. Samo bi joj telefonirao da neće doći na ručak ili na večeru, koji put da će ostati kasno navečer u uredu ili negdje drugdje, i ona je obično iz novina uspijevala saznati što je zapravo posrijedi.

- Ne sjećam se točno što sam mu rekao... - odgovorio je on pomalo se zbunivši: - Htio sam da nekako stekne povjerenje... Spomenuo sam mu Leu koja me čeka napolju, njegove stvari koje smo spremili na sigurno mjesto i koje ćemo mu predati čim izađe iz bolnice... Čini se da mu je bilo drago što sam mu to rekao. Isto tako sam mu rekao da se ne mora više viđati sa ženom, ako ne želi, a spomenuo sam i da je ponudila da će plaćati zasebnu sobu za njega, samo što nijedna nije prazna... "Biste li radije ostali ovdje nego da vas prebacimo u kliniku?"

- On ništa nije odgovorio?

Maigret je zbunjeno oklijevao.

- Znam da je ludo ono što ću reći, ali sam siguran da se složio sa mnom, da smo se dobro razumjeli... kad je bio napadnut... "Jeste li spavali?" Bilo je to pomalo nalik na igru mačke i miša... postalo mi je jasno da je odlučio, jednom zauvijek, uporno šutjeti... A čovjek, koji je bio kadar tako dugo živjeti pod mostovima, kadar je i beskrajno dugo šutjeti.

- Ali zašto da šuti?

- Što ja znam.

- Možda zato da ne bi morao nekoga optužiti?

- Možda.

- Koga?

Maigret ustade i slegnu širokim ramenima.

- Kad bih to znao, bio bih sveznajući bog... Najradije bih ti odgovorio kao profesor Magnin: ja isto nisam, naime, sposoban praviti čuda...

- Sve u svemu znači da nisi ništa saznao.

- Baš ništa.

To baš nije bilo sasvim točno. Bio je uvjeren da je o Doktoru ipak mnogo znao. Iako ga zbiljski još nije upoznao, među njima je već postojala neka neodređena i pomalo tajnovita veza.

- U jednom trenutku...

Načas je oklijevao kao da se boji da ne ispadne djetinjast. Ali nije ga bilo briga; osjećao je potrebu da govori.

- U jednom trenutku sam izvadio staklenku iz džepa... Istini za volju, nisam to učinio svjesno... Osjetio sam je pod rukom i palo mi je na pamet da mu je gurnem u šaku... Očito da sam se ponašao prilično smiješno... A on je nije morao ni pogledati... Prepoznao ju je, čim ju je dotaknuo prstima... Siguran sam da mu se lice, bez obzira što o tome mislila bolničarka, naglo razvedrilo i da su mu oči čak veselo i sijevnule...

- Ali je svejedno i dalje šutio?

- To je druga stvar... On mi neće pomoći... Odlučio je da mi neće pomoći, da neće ništa reći i ja ću morati sam otkriti istinu...

Je li komesara oduševljavao i zanosio upravo ovaj izazov? Žena ga gotovo nikada nije vidjela ovako uzbuđena i ovako ponesena jednim kriminalnim slučajem.

- Dolje sam zatekao Leu koja me je čekala na pločniku kraj bolnice, žvačući moj duhan, i dao sam joj sve što mi je

preostalo u burmutici...

- Misliš li da ona ne zna ništa?

- Kad bi ona nešto znala, sigurno bi mi rekla... Ti su ljudi međusobno solidarniji nego građani koji žive normalnim životom po kućama... Uvjeran sam da u ovom istom času oni sami preslušavaju jedni druge i, baš kao i ja, vode neku vrst vlastite, male istrage... Od nje sam saznao samo jednu jedinu činjenicu koja je možda zanimljiva - a ta je da Keller nije oduvijek stanovao ispod mosta Marie i da ne pripada toj četvrti, ako se tako može reći, dulje od dvije godine...

- A gdje je prije živio?

- Također na obali Seine, nešto uzvodnije na Keju Rapee, ispod mosta Bercy...

- Znači da se oni često seljakaju?

- Ni govora. Za njih je selidba isto takav podvig kao i za nas... Prosjak sebi napravi gnijezdo i uglavnom se ne miče odande...

Napokon, kao da želi sam sebe nagraditi ili kao da nastoji zadržati dobro raspoloženje, natoči sebi čašicu rakije. Zatim uze šešir i poljubi gospođu Maigret.

- Do viđenja.

- Misliš li da ćeš stići na večeru?

Nije to mogao znati, baš kao ni ona. Istini za volju, nije imao pojma čega će se sada latiti.

Turrence je već cijeli dan provjeravao izjave službenika osiguravajućeg zavoda i njegova mucavog prijatelja. Nema sumnje da je već preslušao gospođu Gouillet, kućepaziteljicu iz Ulice Turenne i gostioničara s ugla Ulice Francs-Bourgeois.

Uskoro će saznati da li je priča o psu Nestoru istinita ili je isisana iz malog prsta. A ako je istinita, to još uvijek neće doći kao dokaz da ona dvojica možda ipak nisu napala

Doktora.

Ali zašto da ga napadnu? U ovome trenutku komesar nije mogao još ni naslutiti nikakav razlog za napad.

Kakvog bi razloga na primjer imala gospođa Keller da da baciti svoga muža u Seinu? I tko bi mogao biti izvršitelj?

Jednom prilikom, kad je ubijen neki mali i siroti čovjek u veoma tajanstvenim okolnostima, Maigret je rekao sucu istražitelju: - Siromahe nikada ne ubijaju...

Prosjake isto tako ne ubijaju. A eto, ipak nema sumnje, da je netko htio maknuti s ovoga svijeta Francois Kellera.

Maigret se vozio na platformi autobusa i rastreseno osluškivao kako ljubavni par, koji je stajao kraj njega, nešto tiho mrmlja, kad li mu je odjednom pala na pamet jedna pretpostavka. Na nju ga je navela izreka o "siromasima" koja mu je maločas sinula u sjećanju.

Čim je stigao u ured, nazvao je gospođu Keller. Nije bila kod kuće. Služavka mu je rekla da gospođa ruča u gradu s jednom prijateljicom ali da ne zna u kojem restoranu.

Tada je nazvao Jacquelinu Rousselet.

- Mislim da ste se sastali s mamom... Ona mi je, naime, sinoć telefonirala, poslije vašeg posjeta... Ponovo me je nazvala prije jedan sat... Znači da je to zaista moj otac...

- Što se tiče njegovog identiteta, čini se da u to ne moramo uopće sumnjati...

- Još uvijek ne slutite zašto bi ga tko napao? Da nije ipak bila neka tučnjava?

- Je li vaš otac bio sklon tučnjavi?

- On je bio najmirniji čovjek na ovome svijetu, bar u ono vrijeme kad smo zajedno stanovali, i mislim da bi čak dopustio da ga tko udari a da mu on ne vrati...

- Jeste li vi upućeni u neke poslove vaše majke?

- Koje poslove?

- Kad se vjenčala, ona nije imala nikakva imutka a nije

se ni nadala da će ga imati... Isto je tako bilo i s vašim ocem... Zanima me jesu li u tim uvjetima uopće pomislili na to da sklapaju neki bračni ugovor... Ako ga nisu sklopili, to znači da oboje potpadaju pod zajedničku podjelu dobara, odnosno da bi vaš otac mogao zahtijevati polovinu svog imutka...

- Nisu oni sklapali ugovor - odgovorila je ona bez oklijevanja.

- Jeste li sigurni?

- Mama vam to može potvrditi... Kad sam se ja udavala, poteglo se pitanje oko bilježnika... Moja majka i otac su sigurno prilikom vjenčanja pristali na zajedničku podjelu dobara...

- Hoće li biti indiskretno ako vas zapitam za ime vašega bilježnika?

- To je odvjetnik Prijean, stanuje u Ulici Bassano...

- Hvala vam lijepo...

- Želite li da i ja odem u bolnicu?

- A želite li to vi?

- Nisam sigurna da li bi mu bilo drago ako mu ja dođem u posjet... Ni majci ništa nije rekao... očito se pretvarao kao da je ne poznaje...

- Možda je zaista za sada bolje da ne odlazite onamo...

Osjećao je potrebu da se ponaša kao da tobože nešto radi pa je odmah nazvao odvjetnika Prijeana. Dugo je morao s njime raspravljati na telefonu i čak se zaprijetiti da će mu poslati službeni zahtjev suca istražitelja, budući da bilježnik nije htio odati profesionalnu tajnu.

- Ja bih jedino želio saznati da li su gospodin i gospođa Keller iz Mulhousea prilikom vjenčanja pristali na ravnopravnu podjelu dobara i da li je spis o tome prošao kroz vaše ruke?...

Odvjetnik je napokon potvrdio da jest i Maigret je

spustio slušalicu.

To je, dakle, značilo da je Francois Keller zaista siromah koji ne može polagati nikakvo pravo na imutak što ga je stekao trgovac staroga željeza i što je kasnije pripao njegovoj ženi.

Službenik na centrali bio je prilično iznenađen kad je komesar zamolio: - Spojite me s branom Suresnes...

- S branom?

- S branom, da... Valjda i oni tamo imaju telefon?

- U redu, šefe, odmah...

Napokon se s druge strane javi nadzornik brane i Maigret se predstavi.

- Mislim da vi sigurno uzimate podatke o brodovima kad prelaze iz jednog kanala u drugi?... Mene, naime, zanima kako bih mogao pronaći jednu motornu teglenicu, koja je vjerojatno prošla kroz vašu branu još jučer, negdje pred večer... Ima flamansko ime... *De Zwarte Zwaan*...

- Znam je jako dobro... To su dva brata i jedna mala plavuša, a imaju i malo dijete... Posljednji su prošli kroz branu i proveli noć ispred nje...

- Zna li možda slučajno gdje se oni sada nalaze?

- Čekajte malo... Zna, imaju dosta jak motor, i osim toga pomaže im struja koja je još uvijek dosta jaka...

Komesar je čuo kako nadzornik brane nešto računa i kako za sebe mrmlja imena gradova i sela.

- Ako se ne varam, bit će da su prešli nekih stotinjak kilometara, što bi značilo da se nalaze negdje oko Juziersa... U svakom slučaju, vjerojatno su prošli Poissy... To, naime, ovisi o tome koliko su čekali na brani u Bougivalu i na onoj u Carrireu...

Nekoliko trenutaka kasnije komesar upade u inspektorsku sobu...

- Tko od vas dobro poznaje Seinu?

Netko zapita: - Uzvodno ili nizvodno?

- Nizvodno... U smjeru Poissyja... Možda nešto i dalje...

- Ja je poznajem! Imam malu barku i svake godine za vrijeme praznika, otplovim sve do Havrea... A okolicu Poissyja pogotovo dobro poznajem, jer ondje preko zime ostavljam svoju barku...

To se bio javio Neveu, inspektor neupadljive malograđanske vanjštine, za koga Maigret nikada ne bi pomislio da ima sportskog duha.

- Uzmite u dvorištu neki auto... Odvest ćete me onamo.

- Komesar mu naredi da ga malko pričeka, budući da se upravo vratio Torrence da mu saopći rezultat svoje istrage.

- Pas je zaista krepao u ponedjeljak navečer - rekao je - gospođa Guillot se rasplače čim se taj pas spomene... Ona dvojica su ga strpala u prtljažnik i odvezla ga autom prema Seini... Sjeća ih se gostioničar iz kavane u Ulici Ihrenne... Svratili su onamo malo prije nego što je lokal zatvoren...

- U koliko sati?

- Bilo je prošlo jedanaest i pol... Kartaši su upravo završavali partiju i gazda je čekao samo još na njih pa da spusti kapke... Gospođa Guillot mi je priznala, pocrvenjevši u licu, da joj se muž vratio kasno, čak i ne zna u koliko, budući da je bila zaspala, i da je bio dobro pri piću... Naravno, morala se odmah zakleti da mu to nije običaj i da mu se to dogodilo jedino zbog toga što je bio uzbuđen i ganut...

Maigret napokon sjede pokraj Neveua i auto se poče probijati kroz promet u pravcu Kapije Asnieres.

- Ne možemo neprestano ići uz Seinu - objašnjavao je inspektor. - Jeste li sigurni da je teglenica prošla Poissy?

- Tako misli nadzornik brane...

Potom su počeli već susretati otvorene automobile, a poneke su vozače njihove suputnice obujmle oko struka. Ovdje-ondje ljudi su sadili cvijeće po vrtovima. Na jednom je mjestu žena u svijetloplavoj haljini hranila piliće.

Maigret je drijemao poluzatvorenih očiju i naoko se odnosio sasvim ravnodušno prema krajoliku. Svaki put, kad bi ugledali Seinu, Neveu bi mu rekao mjesto na kojem se nalaze.

Također su primijetili više brodova koji su plovili uzvodno i nizvodno po rijeci. Na jednome je žena prala rublje na palubi, na drugome držala kormilo, a pod nogama joj sjedilo trogodišnje dijete.

Zaustaviše se u Meulanu gdje je bilo usidreno nekoliko teglenica.

- Kako ste rekli da je ime one teglenice, šefe?

- *De Zwarte Zwaan*. To znači: *Crni labud*.

Inspektor iziđe iz auta, prijeđe kej, uputi se u razgovor s mornarima, a Maigret je izdaleka promatrao kako mašu rukama.

- Prošli su prije pola sata - izvijesti ga Neveu i ponovo sjede za volan. - Kako prevalljuju dobrih deset kilometara na sat, a možda čak i više, sigurno su već sasvim blizu Juziersa.

- Zaista, već pred tim mjestom, nedaleko otočića Montalet, ugledaše belgijsku teglenicu koja je plovila niz vodu. Pretekoše je kojih dvije do tri stotine metara. Maigret iziđe iz auta i stade na obalu. A onda, ne bojeći se da će ispasti smiješan, počne na veliko mlatarati rukama.

Za kormilom je bio Hubert, mlađi brat, i upravljao je sa cigaretom u ustima. Prepoznao je komesara, nagnuo se nad otvor i usporio rad motora. Trenutak kasnije na palubi se pojavi visoka i mršava prilika Jefa Van Houttea; prvo mu se pomolila glava, zatim prsa i napokon cijelo nezgrapno tijelo.

- Moram razgovarati s vama - dovikivao im je komesar

sastavivši ruke kao razglas.

Jef mu je pokazivao rukom da ništa ne čuje zbog buke motora, a Maigret mu je pokušao objasniti da mora zaustaviti brod.

Bili su daleko od bilo kakva naselja. Koji kilometar dalje primjećivali su se crveni i sivkasti krovovi, bijeli zidovi, benzinska stanica i zlatni natpis na nekome hotelu.

Hubert Van Houtte je zaustavio motor i ubacio ga u stražnju brzinu. Sad je i mlada žena provirila na palubu i moglo se zaključiti da pita muža što se događa.

Manevrirali su dosta nespretno. Izdaleka se činilo čak da se dvojica mornara baš dobro ne slažu. Stariji Jef je pokazivao prema selu kao da naređuje bratu da se otputi onamo ali je Hubert, koji je bio za kormilom, već okretao prema obali.

Kako mu ništa drugo više nije preostalo, Jef baci na obalu uže koje inspektor Maigret ponosno uhvati pokazavši tako svoju mornarsku vještinu. Na obali je bio jedan stup za vezivanje i nekoliko trenutaka kasnije teglenica je već nepomično počivala na rijeci.

- Što sad hoćete? - vikao je Jef očito prilično ljut.

Između obale i teglenice bilo je nekoliko metara razmaka a njemu očito nije bilo ni na kraj pameti da položi dasku.

- Što vi mislite, zar je to način da se zaustavlja brod? Ovako najlakše dolazi do nesreće, ako vas tko pita...

- Morao bih razgovarati s vama - umjesto odgovora reče Maigret.

- Dok smo bili u Parizu razgovarali ste koliko god ste htjeli... Ionako više nemam bilo što drugo reći...

- Ako je tome tako, bit ću prinuđen da vas privedem u svoj ured...

- Što vam pada na pamet? Zar da se vratim u Pariz

prije nego što istovarim kamen?

Hubert, koji je bio susretljiviji, dade bratu znak da se smiri. On napokon položi dasku između teglenice i obale i poput kakvog akrobata zatrči se po njoj da bi se učvrstila.

- Nemojte se obazirati na njega, gospodine. Inače je istina što je rekao... Nema smisla bilo gdje pristajati...

Maigret se popne na palubu osjećajući se prilično nelagodno, jer zapravo nije znao što će pitati vlasnika broda. Osim toga, nalazio se na području oblasti Seine-et-Oise i prema svim propisima samo je versajska policija mogla izdati nalog da se zaustavi i presluša Flamance.

- Hoćete li nas dugo zadržavati ovdje, ha?

- Nemam pojma.

- Da znate, što se nas tiče, mi ne mislimo ovdje noćiti.

Treba nam još dosta vremena ako želimo stići u Mantes prije zalaska sunca...

- Ako je tako, samo vi nastavite...

- Zar ćete vi s nama?

- Zašto ne bih?

- E, to je, bogme, nečuveno!

- Jeste li me čuli, Neveu? Vi samo nastavite autom do

Mantesa...

- Što ti kažeš na to, Huberte?

- Što možemo, Jefe... S policijom nema šale, ne pomaže ti što se ljutiš.

Žena je još uvijek izvirivala iz potpalublja a uz to se čulo kako dolje kmeči dijete. Kao i jučer, iz kabine su se širili prijatni kuhinjski mirisi.

Povukoše dasku što je služila kao mostić. Neveu je, prije nego što je sjeo u kola, odvezao užeta na obali koja su ostavila na vodi svijetle tragove.

- Ako imate još što pitati, ja sam spreman.

Začu se ponovno drndanje motora i šum vode koja se

razbijala o bok broda.

Maigret je stajao na stražnjem dijelu teglenice, polako punio lulu i razmišljao što bi mogao zapitati.

Poglavlje VI.

- Jučer ste rekli da je onaj auto bio crven, je li tako?

- Da, gospodine. Bio je isto tako crven kao što je crvena ova zastava...

I on pokaza crno-žuto-crvenu belgijsku zastavu što se vijorila na krmi broda.

Hubert je stajao za kormilom, a žena se opet spustila pod palubu, vjerojatno da se pobrine za dijete. Što se tiče Jefa, na njegovom se licu vidjelo da ga razdiru oprečni osjećaji. S jedne strane, pokoravajući se flamanskom osjećaju za gostoljubivost, osjećao je potrebu da pristojno primi komesara kao što, u Flamanaca, u svojoj kući treba primiti svakoga gosta, pa čak mu ponuditi i čašicu borovice; s druge strane se još uvijek ljutio zbog toga što je ovako zaustavljen, daleko od svake nastambe a, osim toga, ovo ponovno preslušavanje smatrao je očitom povredom svoga dostojanstva.

Sumnjičavim pogledom motrio je uljeza čije su se gradsko odijelo i crni šešir jasno ocrtavali na palubi broda.

Što se tiče Maigreta, on se i dalje osjećao vrlo nelagodno i uporno je razmišljao kako bi se najspretnije obratio svome neprijaznom sugovorniku. Dobro je poznavao te jednostavne, priglupе ljude koju su uvjereni da se drugi nastoje okoristiti njihovom naivnošću i koji, baš zato što su

sumnjičavi, ubrzo prelaze u napad i tvrdoglavo zašute.

Komesaru se nije sada dogodilo prvi put da vodi istragu na riječkoj teglenici, ali je od tog posljednjeg slučaja prošlo već mnogo vremena. Osobito se dobro sjećao slučaja s one vrste nekadašnjeg riječkog broda što ga je kroz kanale, s obale, teglio konj, koji je noćio na palubi zajedno s kočijašem.

Ovakvi brodovi bili su od drveta i ugodno su mirisali po smoli kojom su ih redovno premazivali. Uredna unutrašnjost prostorija ispod palube podsjećala je na male zgrade iz predgrađa.

Ovdje je kroz otvorena vrata ugledao unutrašnjost, koja je bila nešto otmjenija: bilo je tu pokućstva od teške hrastovine, sagova, vaza sa čipkastim podlošcima i sva sila blistava bakrenog posuđa.

- Gdje ste se točno nalazili kad ste začuli onu buku na keju? Koliko se sjećam, popravljali ste motor, zar ne?

Jef ga pogleda svijetlim očima i očito je bilo da se još nikako ne može odlučiti kakav bi stav zauzeo. Uzalud je pokušavao savladati srdžbu.

- Slušajte vi mene, gospodine... Jučer ujutro bili ste prisutni kad me je sudac sve to zapitkivao; čak ste me i vi koješta pitali... A onaj mali čovjek, koji je bio sa sucem, sve je to zapisao na papir... Jučer poslije podne je došao k meni i dao mi da potpišem izjavu... Je li tako?

- Tako je...

- A sada vi opet dolazite da me pitate jedno te isto... Rekao sam vam već da to nije u redu... Naime, ako se ja malo zabunim, pomislit ćete da sam lagao... Ja vam nisam obrazovan čovjek, gospodine... Nisam gotovo uopće išao u školu... A nije ni Hubert... Mi smo obadvojica radnici, a i moja žena Anneke isto tako puno radi...

- Htio bih samo provjeriti...

- Nemate vi što provjeriti... Ja sam se mirno bavio svojim poslom, baš kao i vi kada ste u svojoj kući... Netko je onoga čovjeka gurnuo u vodu i ja sam skočio u čamac da ga izvučem... Ne tražim da me se nagradi, ni da mi se zahvali... Ali zbog toga nema nikakvog smisla da me gnjavite s tolikim pitanjima... Eto, gospodine, ako ste baš htjeli čuti...

- Pronašli smo onu dvojicu s crvenim autom...

Je li se u tom času Jef zaista namrštio ili se to Maigretu samo pričinilo?

- Sjajno! Prema tome sad možete njih pitati...

- Oni tvrde da to nije bilo u ponoć, nego u pola dvanaest. Onda su se, naime, spustili kolima prema obali...

- Provjerili smo vjerodostojnost njihove izjave...

Poslije toga su otišli u jednu kavanu u Ulici Threnne kamo su stigli dvadeset minuta prije ponoći...

Jef pogleda brata koji se dosta naglo okrenuo prema njemu.

- Ne bi li bilo bolje da siđemo dolje i sjednemo?

Kabina, koja je bila dosta prostrana, služila je istovremeno i kao kuhinja i kao blagovaonica; na peći se polako kuhao paprikaš u bijelom loncu. Gospođa Van Houtte koja je dojila dijete brže-bolje je šmugnula u spavaonicu u kojoj je komesar u posljednji čas stigao primijetiti krevet prekriven poplunom.

- Hoćete li sjesti?

Još uvijek oklijevajući i nekako preko volje, on izvadi iz ormara sa staklenim vratima bocu borovice i dvije čaše debela dna.

Kroz četvrtaste prozore moglo se primijetiti drveće na obali i ponekad crveni krov neke vile. Zavladala je prilično duga tišina za koje je Jef prostajao na nogama držeći čašu u ruci. Napokon je malko otpio iz nje i zadržao rakiju neko vrijeme u ustima prije nego što ju je progutao.

- Je li umro? - zapita napokon.

- Nije, osvijestio se...

- Što je rekao?

Sad Maigret nije odgovorio.

Promatrao je čipkaste zavjese na prozorima, bakrene posude iz kojih je izvirivalo cvijeće, fotografiju na zidu u zlatnom okviru koja je predstavljala postarijeg debeljka u majici i mornarskoj kapi.

Bila je to jedna od onih osoba kakve često možemo vidjeti na brodovima: zdepasta, strahovito plećata i s brkovima kao u tuljana.

- Je li to vaš otac?

- Nije, gospodine... To je Annekin otac...

- Je li i vaš otac bio mornar?...

- Moj je otac, gospodine, bio istovarivač u Anversu...

A to vam, bogme, nije posao za krštenu dušu...

- Jeste li vi zato postali mornar?

- Ja sam počeo raditi na teglenicama još kad mi je bilo trinaest godina i nitko se nikada nije potužio na mene...

- One noći...

Maigret je već bio povjerovao da ga je razmekšao posrednim pitanjem ali je mornar sad opet zavrtio glavom.

- Nemojte, gospodine, ja se ne izmotavam... Bolje je da pročitate zapisnik...

- što će biti ako ustanovim da vaše izjave nisu točne?

- Onda ćete učiniti ono što budete htjeli...

- Jeste li uočili da ona dvojica iz automobila dolaze ispod mosta Marie?

- Pročitajte zapisnik...

- Oni međutim tvrde da nisu prošli mimo vaše teglenice...

- Svatko može reći što mu se sviđa, zar ne?

- Oni također tvrde da nisu vidjeli nikoga živoga na

obali i da su naprosto bacili jednog crknutog psa u Seinu...

- Što im ja mogu ako to oni zovu psom...

Mlada mornarova žena vrati se bez djeteta, koje je zacijelo plegla na spavanje. Ona nešto reče, na flamanskom, mužu koji potvrdno klimnu glavom, i počne cijediti juhu.

Brod uspori brzinu. Maigret pomisli da su možda već stigli ali kroz prozor ubrzo primijeti remorker i tri teglenice koje su se mučno uspinjale uz vodu. Prolazili su ispod nekog mosta.

- Je li ovo vaš brod?

- Da, moj i Annekin...

- Nije li vaš brat suvlasnik?

- Što to znači?

- To znači da je vlasnik jednog dijela.

- Nije, gospodine. Brod je moj i Annekin...

- To znači da je brat kod vas u službi?

- Tako je, gospodine.

Maigret se već privikavao na njegov naglasak, na ono neprestano *gospodine* i *zar ne*. Po pogledu mlade žene vidjelo se da razumije svega nekoliko francuskih riječi i da pokušava shvatiti o čemu to njih dvojica razgovaraju.

- Već odavno?

- Skoro dvije godine.

- Je li prije toga radio na nekom drugom brodu? U

Francuskoj?

- On je isto kao i mi radio u Belgiji i u Francuskoj...

Ovisi o tome čije narudžbe dobijemo...

- Zašto ste ga pozvali na svoj brod?

- Valjda zato što mi je trebala pomoć, zar ne? Vidite da je to velika lađa...

- A prije toga?

- Što prije toga?

- Prije nego što ste pozvali k sebi brata?

Maigret je napredovao korak po korak izmišljajući što bezazlenija pitanja kako se ne bi dogodilo da se njegov sugovornik opet uzjoguni.

- Ne razumijem...

- Je li vam prije njega tko pomagao?

- Naravno...

Prije nego što je odgovorio, hitro je pogledao ženu kao da se želi uvjeriti da ona nije mogla shvatiti.

- Tko je to bio?

Jef poče ponovo natakati rakiju u čaše kako bi dobio na vremenu i stigao porazmisliti.

- Ja sam - izjavi on napokon.

- Znači da ste vi obavljali sve poslove?

- Ja sam se brinuo oko motora i kormilario.

- A tko je komandirao?

- Zaista ne znam imate li vi prava da me tako zapitkujete... Privatni život je privatni život... Osim toga ja sam Belgijanac, gospodine...

Kad bi se uzbudio, strani naglasak postajao je jači.

- Ipak, to baš nije pristojno, bogme... Moji poslovi se ne tiču nikog drugog i nije u redu da se poigravate sa mnom zbog toga što sam Flamanac...

Maigret isprva nije točno shvatio, pa nije mogao a da se ne nasmiješi.

- Znači da ću morati dovesti prevodioca i preslušati vašu ženu...

- Neću dopustiti da gnjavite Anneke.

- Morat ćete dopustiti ako dođem sa sudskim nalogom... Sve nekako mislim ne bi li bilo najjednostavnije da vas sve troje odvedem u Pariz...

- A što će biti s brodom? Ja, bogme, mislim da nemate pravo tako postupiti...

- Zašto mi onda jednostavno ne odgovorite?

Van Houtte obori malo glavu i pogleda Maigreta ispod oka poput đaka koji smišlja neku mangupariju.

- Zato što se to vas ne tiče...

Zapravo je on imao pravo. Maigret nije imao čvrsta razloga da ga ovako muči. Naprosto se pokoravao svojim slutnjama. Kad se uspinjao na palubu, kod Juziersa, silno ga je zaprepastilo mornarevo držanje.

Više to nije bio onaj isti čovjek kojega je upoznao u Parizu. Jef se iznenadio kad je ugledao komesara na obali i nije se mogao savladati. Cijelo vrijeme je bio sumnjičav, zatvoren u sebe, a u pogledu mu nije bilo iskre, niti onoga humora koji su ga resili u luci na Keju Celestins.

- Hoćete li da vas odvedem na policiju?

- Zato morate imati neki razlog... Postoje valjda zakoni...

- Razlog je taj što vi nećete odgovarati na najobičnija istražiteljska pitanja...

Komesar je čuo kako motor još uvijek stenje i zamjećivao je dugačke Hubertove noge kraj kormila.

- Kad me vi pokušavate smotati...

- Ja vas ne pokušavam zbuniti, nego nastojim saznati istinu...

- Koju istinu, kakvu istinu?

On je čas napadao, čas uzmicao, već prema tome je li se osjećao siguran u svome pravu ili bi, naprotiv, očito postao nemiran.

- Kad ste kupili ovaj brod?

- Nisam ga kupio.

- A ipak je vaš.

- Da, gospodine, on je moj i od moje žene...

- Drugim riječima vi ste postali vlasnik broda kad ste se oženili? Je li brod bio njezin?

- A što je u tome čudno? Mi smo se zakonito vjenčali pred gradonačelnikom i župnikom...

- Prije toga je njezin otac upravljao *Zwarte Zwaanom*?

- Jest, gospodine... Stari Willems...

- On nije imao druge djece?

- Nije, gospodine...

- A što je bilo s njegovom ženom?

- Umrkla je prije godinu dana.

- Vi ste već onda plovili na ovom brodu?

- Tako je gospodine...

- Od kada?

- Willems me je unajmio kad mu je žena umrla... I to u Audenardeu...

- Dotad ste radili na drugoj lađi?

- Da gospodine... Na brodu *Drie Gebrouders*...

- Zašto ste promijenili službu?

- Zato što je brod *Drie Gebrouders* bio stara krtija koja gotovo nikada nije plovila u Francusku i koja je prevozila samo ugljen...

- A vi ne volite prevoziti ugljen?

- Prljavo je to...

- Prema tome vi ste već gotovo tri godine na ovoj teglenici... Koliko je godina imala Anneke u ono vrijeme?

Kad je začula svoje ime, obadvojicu ih je znatiželjno pogledala.

- Bit će da je imala osamnaest godine, zar ne?...

- Tada je upravo umrla njezina majka.

- Tako je, gospodine... Bilo je to u Audenardeu, kao što sam već rekao...

Osluhnuo je zvuk motora, pogledao prema obali, skoknuo da nešto kaže bratu koji je bio usporio brzinu dok su prolazili ispod željezničkog mosta.

Maigret je polako i strpljivo napredovao kroz ovo

klupko razgovora čvrsto se držeći jedne niti.

- Dotle su oni sami upravljali brodom i obavljali sve poslove... Kad je majka umrla, ustrebala im je pomoć... Je li tako?

- Baš tako.

- I vi ste se onda brinuli za motor?

- Za motor i sve ostalo... Na brodu treba sve raditi...

- I odmah ste se zaljubili u Anneke?

- E, to je gospodine već sasvim osobno pitanje, zar ne?

To se tiče samo mene i nje...

- Kad ste se vjenčali?

- Sljedećeg mjeseca bit će dvije godine...

- Kad je Willems umro? Je li to njegova slika na zidu?

- Jest, to je on.

- Kad je umro?

- Šest tjedana prije nego što smo se vjenčali.

Maigret je ponovo osjetio da napreduje obeshrabrujuće polako, ali se ipak trudio da bude strpljiv nastojeći da postavlja zaobilazna pitanja i da polako i sve čvršće steže obruč, ne žureći se da ne bi uplašio Flamanca.

- Jeste li vjenčanje objavili za Willemsova života?

- Objavili smo ga tri tjedna prije sklapanja braka. Tako je to kod nas, ne znam kako je u Francuskoj...

- Ali ste već prije odlučili da ćete se vjenčati?

- A valjda jesmo kad smo se poslije vjenčali...

- Hoćete li biti dobri da u moje ime postavite to isto pitanje vašoj ženi?

- A zašto bih je ja to pitao?

- Ako nećete, morat ću ga postaviti uz pomoć prevoditelja...

- E...

Činilo se kao da je već htio reći: *Pa pozovite ga!*

Maigret bi se u tom slučaju našao u neprilici. Bili su na

području općine Seine-et-Oise i komesar nije imao nikakva prava da ovdje preslušava mornara.

Srećom se Van Houtte predomislio i na flamanskom jeziku se obratio ženi. Ona se iznenadila, pocrvenjela, pogledala muža, pa zatim gosta i rekla nešto što je popratila laganim osmijehom.

- Hoćete li mi prevesti?

- E pa, rekla je da smo se mi već odavno voljeli...

- Drugim riječima ta je ljubav otpočela čim ste se vi doselili na brod...

- Koga da...

Maigret ga prekinu.

- Ja bih jedino htio znati da li je Willems imao o tome pojma...

Jef ništa ne odgovori.

- Slutim da ste se, bar u početku, kao i većina zaljubljenih, skrivali pred njim.

Mornar još jednom pogleda napolje.

- Samo što nismo stigli... Sad moram pomoći bratu na palubi.

Maigret iziđe za njim i zaista ugleda obalu mjesta Mantes-la-Jolie, most i desetak teglenica koje su bile usidrene u riječnoj luci.

Motor počne usporeno raditi, a onda ga ubaciše u stražnju brzinu. Sad se trebalo pomučiti oko kormila. Ljudi s obale su ih ugledali, a promatrali su ih i s drugih lađa. Napokon jedan dvanaestogodišnji dječak dohvati bačeno uže.

Bilo je očito da Maigretova pojava na brodu, onako u gradskom odijelu i crnom šeširu, izaziva radoznalost i iznenađenje.

S jedne teglenice zovnuše Jefa na flamanskom i on odgovori i dalje zaokupljen manevrom pristajanja.

Na keju ih je čekao inspektor Neveu s cigaretom u ustima pokraj crnoga autića koji je bio zaustavio pokraj ogromne hrpe opeka.

- Nadam se da ćete nas sada ostaviti na miru? Sad je vrijeme večere. Mi ustajemo već u pet sati ujutro...

- Niste odgovorili na moje pitanje.

- Koje pitanje?

- Niste mi rekli da li je Willems znao za vaše odnose s njegovom kćerkom?

- Slušajte, jesam li je ja vjenčao ili nisam?

- Vi ste se vjenčali, ali poslije njegove smrti...

- Jesam li ja kriv što je umro?

- Je li dugo bio bolestan?

Ponovo su stajali na krmi broda a Hubert ih je slušao skupivši obrve.

- Nikad u životu nije bio bolestan, osim ako ne smatrate bolešću to što je svaku večer bio pijan...

Možda se Maigret i varao ali mu se činilo da je Hubert iznenađen time što razgovaraju o pokojnom Willemsu i da je zbog toga nekako čudno promatrao brata.

- Je li umro od deliriuma tremensa?

- A što je to?

- To je bolest od koje pijanci najčešće umiru... Dobiju napadaj koji...

- Nije on imao nikakav napadaj... Bio je tako pijan da je pao...

- U vodu?

Činilo se da se Jef ne obazire na brata koji ih je neprestano pažljivo slušao...

- Jest, u vodu...

- I to se dogodilo u Francuskoj?

Mornar opet potvrdno kimnu glavom.

- U Parizu.

- U Parizu je najviše i bio...

- Zašto?

- Jer se sastajao s nekom ženom, ne znam gdje, i njih

dvoje su se veći dio noći opijali...

- Jeste li poznavali tu ženu?

- Ne znam kako se zove.

- Ni gdje stanuje?

- Ne.

- Ali ste je vidjeli s njime?

- Susreo bih ih koji put, a jednom sam ih vidio kako

ulaze u hotel... Bolje da to ne spominjemo Anneki...

- Zna li ona kako je završio njezin otac?

- Ona zna kako je poginuo, ali nema pojma o onoj

ženi...

- Biste li je vi mogli prepoznati?

- Možda... Nisam siguran...

- Je li bila s njim u trenutku kad se dogodila nesreća?...

- Ne znam...

- Kako se to dogodilo?

- Ne mogu vam reći jer nisam bio prisutan.

- A gdje ste bili?

- U krevetu...

- A Anneke?

- Isto tako u krevetu.

- Koliko je sati bilo?

Odgovarao je preko volje, ali je ipak odgovarao.

- Prošla su dva sata poslije ponoći.

- Je li se Willems često vraćao tako kasno kući?

- U Parizu se vraćao kasno, i to zbog one žene...

- A što se dogodilo?

- Već sam vam rekao. Pao je.

- Dok je prelazio mostić?

- Vjerojatno...

- Je li to bilo ljeti?
- Ne, u prosincu...
- Jeste li čuli kad je bućnuo u vodu?
- Čuo sam šum od udarca vode u trup broda.
- Je li povikao?
- Nije ni pisnuo.
- Jeste li mu odmah pojurili u pomoć?
- Naravno.
- I niste se prije toga obukli.
- Navukao sam samo hlače.
- Je li i Anneke čula?
- Nije odmah čula... Probudila se kad sam ja već pošao

na palubu.

- Kad ste već bili na palubi ili dok ste se još penjali?
- Jef ga je gledao gotovo s mržnjom.
- Pitajte nju... Ako mislite da se ja ne sjećam.
- Jeste li ugledali Willemsa u vodi?
- Nisam vidio ništa... Samo sam čuo kako se praćaka...
- Zar nije znao plivati?
- Znao je plivati. Vjerojatno nije bio u stanju da pokuša

plivati...

- I vi ste skočili u čamac, baš kao i ovoga ponedjeljka?
- Tako je, gospodine...
- I uspjeli ste ga izvući iz vode?
- Poslije dobrih deset minuta jer je, svaki put kad bih

pokušao da ga zgrabim, nestao ispod površine...

- Anneke je dotle bila na palubi?
- Da, gospodine...
- Znači da ste izvukli mrtva čovjeka iz vode?
- Nisam onda još znao da je mrtav... Samo znam da je

bio posve ljubičast.

- Jesu li došli liječnik i policija?
- Došli su, gospodine. Želite li me još štogod upitati?

- Gdje se to dogodilo?
- U Parizu, već sam vam rekao.
- U kojem dijelu Pariza?
- Bili smo utovarili vino u Maconu i istovarivali smo ga na Keju Rapee...

Maigret se savlada i na licu mu se nije moglo primijetiti ni iznenađenje ni zadovoljstvo. Naprotiv, moglo se pomisliti da je postao dobroćudniji, kao da mu je napetost malo popustila.

- Mislim da je ispitivanje gotovo završeno... Willems se utopio jedne noći na Keju Rapee dok ste vi spavali na brodu i dok je njegova kćerka spavala pokraj vas... je li tako?

On zatrepta kopcima.

- Mjesec dana kasnije oženili ste se s Anneke...

- Ne bi bilo zgodno da zajednički živimo na brodu, a da ne budemo vjenčani...

- A kada ste, točno, pozvali svoga brata?

- Odmah... Tri-četiri dana kasnije.

- Kasnije? Mislite poslije vjenčanja?

- Ne, poslije nesreće...

Sunce je bilo zamaklo za ružičaste krovove ali je još uvijek bilo svijetlo, pomalo nestvarno i uznemirujuće svijetlo.

Činilo se da Hubert, koji je nepomično stajao pokraj kormila, nekako zamišljeno snatri.

- Vi vjerojatno ne znate ništa?

- O čemu?

- O onome što se dogodilo u ponedjeljak navečer.

- Ja samu to vrijeme plesao u Ulici Lappe...

- A što znate o Willemsovoj smrti?

- Bio sam u Belgiji i primio sam brzojav...

- Prema tome, s time je gotovo, zar ne? - nestrpljivo upita Jef Van Houtte. - Možemo li sad pojesti juhu?

Maigret sasvim mirno i nekako nehajno odgovori:

- Sve se bojim da ne možete.

Bio je to kao grom iz vedra neba. Hubert brzo podiže glavu i pogleda, ne u komesara, nego u svog brata. A Jef opet zapita gledajući izazovnije nego dosada:

- Hoćete li mi reći zašto ne bih mogao pojesti juhu?

- Zato što sam naumio da vas odvedem u Pariz.

- Vi nemate nikakvog prava da to učinite...

- Za jedan sat mogu dobiti službeno ovlaštenje od suca istražitelja...

- Ali, biste li mi mogli reći zašto?

- Da bih mogao na drugom mjestu nastaviti s preslušavanjem...

- Ja sam rekao sve što sam znao...

- A isto tako da bih vas suočio s prosjakom kojeg ste u ponedjeljak navečer izvukli iz Seine...

Jef se okrenuo prema bratu kao da traži njegovu pomoć...

- Misliš li ti, Huberte, da komesar ima pravo da...

Ali je Hubert šutio.

- Hoćete li me povesti autom?

Primijetio je auto na obali, pokraj Neveua, i pokazao prema njemu rukom.

- A kada ćete mi dopustiti da se vratim na brod?

- Možda sutra...

- A ako to ne bude sutra?

- U tom slučaju se može dogoditi da se više nikada ne vratite.

- Što kažete?

Stisnuo je pesnice i u jednom trenutku se Maigretu učinilo da će nasrnuti na njega.

- A što će biti s mojom ženom?... S mojim djetetom?

Kakve vam to izmišljotine padaju na pamet... Da znate da ću

obavijestiti i belgijskog konzula...

- Na to imate potpuno pravo...

- Rugate li se vi meni, ha?

Nikako još nije mogao vjerovati da se sve ovo zaista događa.

- Ne može se samo tako doći na brod i uhapsiti čovjeka koji nije ništa učinio...

- Ja vas i ne hapsim...

- A kako vi to onda zovete, je li?

- Ja vas samo odvodim u Pariz da bih vas suočio sa svjedokom koji nije u stanju putovati.

- A ja uopće ne poznajem tog čovjeka... Izvukao sam ga iz vode jer je zvao u pomoć... Da sam samo mogao slutiti...

Ponovo njegova žena iziđe na palubu i nešto ga upita na flamanskom. On joj rječito odgovori. Zagledala se u svu trojicu, prelazeći pogledom s jednoga na drugog, a zatim ponovo progovori i Maigret bi se mogao zakleti da je savjetovala mužu da pođe s komesarom.

- A gdje ćete mi dati prenoćište?

- Imat ćete svoj krevet na Keju Orfevres...

- U zatvoru?

- Ne, u Kriminalističkoj policiji...

- Bih li se bar mogao presvući?

Komesar mu to dopusti i mornar siđe u potpalublje zajedno sa ženom. Hubert, koji je sada ostao nasamo s Maigretom nije ništa rekao nego je odsutno promatrao prolaznike i automobile na obali. Maigret također nije ništa govorio jer je bio iscrpljen ovim mučnim ispitivanjem za kojega je, bar desetak puta, obeshrabljeno pomislio da ga neće nikamo dovesti.

Prvi je progovorio Hubert, i to vrlo pomirljivim tonom.

- Ne smijete mu uzeti za zlo. On vam je usijana glava,

ali nije loš...

- Je li Willems znao za njegove odnose s kćerkom?
- Na brodu se baš nije lako sakriti...
- Mislite li da je on odobravao taj brak?
- Ja onda nisam bio ovdje...
- A mislite li da je zaista pao u vodu jedne noći,

prelazeći mostić kad je bio mrtav pijan?

- Znete i sami da se to nije prvi put dogodilo... Mnogi mornari tako zaglave...

Dolje pod palubom čula se rasprava na flamanskom jeziku; Anneke je nešto zaklinjala a muž joj je očito bio bijesan. Nije li on ponovo odlučio da ne pođe s komesarom?

Očito je bilo da je ona pobijedila jer se Jef napokon ponovo pojavio na palubi, pomno počesljan i još vlažne kose. Na sebi je imao bijelu košulju koja je još više isticala njegovu put preplanulu od sunca, gotovo novo plavo odijelo, prugastu kravatu i crne cipele; baš kao da se spremio za nedjeljnu misu.

Još popriča na svom jeziku s bratom ne osvrćući se na Maigreta i onda napokon siđe na obalu i pođe prema crnom automobilu kraj kojega zastade i stade čekati.

Komesar otvori vrata, a Neveu ih obadvojicu iznenađeno promotri.

- Kamo ćemo?
- Na Kej Orfevres.

Nastavili su putovanje kroz mrak; automobilski su farovi osvjetljavali čas drveće, čas seoske kuće i napokon sive ulice gradskog predgrađa.

Maigret nije ni prozborio, nego je u kutu automobila pušio lulu. Jef Van Houtte također nije otvarao usta a Neveu, koga se silno dojmila ova neuobičajena šutnja, uzalud je pokušavao dokučiti što se u međuvremenu dogodilo.

Napokon se odvaži da zapita:

- Jeste li uspjeti, šefe?

Kako mu komesar nije ništa odgovorio, zaključio je da je bolje šutjeti i voziti auto.

U osam sati navečer ušli su u dvorište Palače pravde. Svega je nekoliko prozora bilo osvijetljeno, ali je stari Josep još uvijek bio na svom mjestu.

U inspektorskoj sobi zatekli su svega tri-četiri čovjeka. Lapointe je još uvijek pisao na pisaćem stroju.

- Poruči da nam donesu sendviča i piva...

- Za koliko osoba?

- Za dvije... Ne, bolje za tri, jer ćeš mi i ti možda trebati... Jesi li slobodan?

- Jesam, šefe.

Nasred Maigretove sobe mornar je izgledao još veći i mršaviji a crte lica postale su mu još izrazitije.

- Možete sjesti, gospodine Van Houtte.

Zbog onoga *gospodine* Jef se namršti osjećajući u tome nekakvu prijetnju.

- Dobit ćete sendviče.

- A kad ću moći obavijestiti konzula?

- Sutra ujutro...

Maigret sjede za stol i nazva ženu telefonom.

- Neću doći na večeru... Ne... Može biti da ću se zadržati do kasno u noć...

Očito je bilo da ga je koješta htjela zapitati, ali se ograničila na svega jedno pitanje znajući koliko je njezin muž zabrinut za prosjakovu sudbinu:

- Je li umro?

- Nije...

Nije ga zapitala da li je već koga uhapsio. Čim joj je telefonirao iz ureda i čim je najavio da će ondje provesti dio noći, to je značilo da nekoga preslušava ili da se upravo sprema da ga počne preslušavati.

- Laku noć..

Nekako razdraženo pogleda Jefa.

- Ponudio sam vas da sjednete...

Smetalo ga je da gleda nasred sobe to veliko i nepomično tijelo.

- A ako se meni baš ne da sjediti? Valjda imam pravo da stojim, zar ne?

Maigret umjesto bilo kakvog odgovora, samo uzdahnu i uze strpljivo očekivati da mu konobar iz gostionice *Dauphine* donese pivo i sendviče.

Poglavlje VII.

Ovakve noći koje bi u većini slučajeva - bar u osam slučajeva od deset - završile potpunim priznanjem onih koje je preslušavao, protjecale su već po ustaljenim pravilima, gotovo kao da se pokoravaju tradiciji, baš kao kazališne predstave koje glumci odigravaju stotinjak puta.

Dežurni inspektori u pojedinim odjelima odmah su shvatili što se događa čim su vidjeli da konobar iz gostionice *Dauphine* donosi sendviče i pivo.

Iako je bio neraspoložen i opet prilično bijesan, Flamanac svejedno nije izgubio tek a isto je tako naiskap popio i kriglu piva ne puštajući pri tome Maigreta s oka.

U znak prosvjeda ili izazova jeo je prostački, žvačući glasno, otvorenih usta, pljujući na pod - baš kao što bi ispljunuo vodu - svaki tvrđi komadić šunke.

Komesar, koji je naoko bio miran i dobroćudan, pravio se da ne primjećuje ove izazovne ispade nego mu je štoviše dopuštao da hoda gore-dolje po sobi kao životinja u kavezu.

Je li bio u pravu? Da se nije možda prevario?

U ovakvoj istrazi najteže je bilo razabrati trenutak kad treba sve staviti na kocku. Za to nisu vrijedila nikakva ustaljena pravila. To nije ovisilo ni o kakvoj pojedinosti. Radilo se tu o osjećaju i njuhu.

Koji put bi mu se dogodilo da je navaljivao, bez ikakva

određena traga i motiva, i da bi svejedno uspio iscijediti priznanje već za nekoliko sati. Drugi put, naprotiv, kad je u rukama imao sve adute i na raspolaganje tuce svjedoka, bila mu je za to potrebna cijela noć.

Također je bilo važno pronaći pravi ton, koji mora biti različit od razgovora sa svakim sugovornikom; i upravo sad, dok je jeo i promatrao mornara, razmišljao je o tome koji ton da izabere.

- Hoćete li još sendviča?

- Ja bih samo htio da se vratim na lađu i svojoj ženici, eto što bih htio!

Napokon mu je dojadilo vrtjeti se po sobi i on sjede. Bio je to čovjek s kojim se ništa nije moglo postići na brzinu i očito da je mogao nešto saznati od njega ako ga pokuša izmusti: to znači početi blago, bez optužbi; navesti ga da zapadne u naoko beznačajnu proturječnost, zatim u još jednu, da se zaplete i zabuni ali ne osobito jako i da onda, napokon, potpuno upadne u klopku.

Dva su čovjeka ostala nasamo. Maigret je poslao Lapointea po nekom poslu.

- Slušajte, Van Houtte...

- Već vas cijele sate slušam, zar ne?

- To možda i traje tako dugo zbog toga što ne odgovarate otvoreno...

- Da nećete možda reći da lažem?

- Ne optužujem vas da lažete nego da mi nećete sve reći...

- A što bi to bilo kad bih vas ja počeo ispitivati o vašoj ženi, o vašoj djeci...

- Imali ste vrlo teško djetinjstvo... Je li se majka puno brinula o vama?

- Znači da je sad majka na redu, ha?... Da znate da mi je majka umrla kad mi je bilo pet godina... Inače je to bila

vrlo čestita žena, prava svetica koja, kad bi me sad vidjela, odozgor s neba...

Maigret se obuzdavao nastojeći da zadrži dostojanstvenost.

- Otac vam se nije ponovo ženio?

- Otac je bio posve različit od nje... Mnogo je pio...

- Koliko vam je bilo kad ste počeli sami sebe

prehranjivati?

- Ukrcao sam se prvi put na brod kad mi je bilo trinaest godina, a i to sam već rekao...

- Imate li još kojeg brata, osim Humberta? Ili možda sestru?

- Imam jednu sestru. Što vas još zanima?

- Ništa osobito. Samo se upoznajemo...

- Ako se radi o upoznavanju, znači da bih i ja vas mogao ispitivati.

- Ne vidim zašto ne biste mogli.

- Kažete to zato što se nalazite u svom uredu i što se smatrate svemogućim.

Maigret je već od početka znao da će to biti dugotrajno i teško natezanje budući da Van Houtte nije bio obrazovan čovjek. Kao po nekom pravilu, uvijek se najviše mučio s budalama jer se one odupiru, neće odgovarati, spremno niječu ono što su potvrdili prije sat vremena i ne uzbuđuju se kad ih se upozori na proturječne izjave. Kad se radi o obrazovanom i pametnom osumnjičeniku, potrebno je, najčešće, otkriti samo jednu pukotinu u njegovu načinu mišljenja, u njegovom sistemu, i cijela obrana mu se začas sruši u prah.

- Mislim da se ne varam ako kažem da ste marljiv radnik...

Mornar ga pogleda ispod oka i vrlo sumnjičavo.

- Sigurno je da sam uvijek krvavo radio...

- Bit će da su gazde često izrabljivale vašu dobru volju i mladost... Jednog dana ste upoznali Louisa Willemsa koji je pio kao i vaš otac...

Jef je nepomično stajao nasred sobe i promatrao ga poput životinje koja već njuši opasnost ali još ne zna s koje strane će uslijediti napad.

- Uvjeren sam da ne biste ostali na brodu *Zwarte Zwaan* da nije bilo Anneke, nego biste se vjerojatno preselili na neku drugu teglenicu.

- Gospođa Willems je bila isto tako sjajna žena...

- Ali sigurno nije bila tako ponosita i odlučna kao njezin muž...

- Tko vam je rekao da je on bio ponosan...?

- A zar nije bio?

- On je bio šef u pravom smislu, gazda i pol, i bilo mu je stalo da to svi znaju...

- Kladio bih se da gospođa Willems, samo da je poživjela, ne bi imala ništa protiv da se vi oženite njezinom kćerkom...

Iako je Flamanac možda bio glup, imao je očito životinjski instinkt i Maigret je odmah shvatio da se ovaj put zatrčao.

- Na to vi ciljate, dakle? Lijepo ste to smislili, pa zašto ne bih onda i ja nešto izmislio?

- Sve mi se čini da ste to vi smislili, a možda se varam...

- Utoliko gore za mene jer, ako se prevarite, odoh ja u zatvor...

- Saslušajte me dobro... Vaše djetinjstvo bilo je mučno i teško... Još kao dječak radili ste naporno poput odrasla čovjeka... Onda ste odjednom susreli Anneke koja se prema vama odnosila onako kako se nitko prema vama nije odnosio... Nije vas smatrala samo za osobu koja je na brodu

zato da obavlja sve teške poslove i na koju se svi izdiru, nego za pravo ljudsko biće... Prirodno je da ste je vi zavoljeli... Očito je da bi njezina majka, da je ostala na životu, podržala vašu ljubav...

Konačno! Mornar je ipak sjeo ali ne na stolicu, nego na naslon naslonjača, ali je i to već bio neki napredak.

- I šta je onda bilo? Baš ste lijepo smislili, da znate...

- Na nesreću je gospođa Willems umrla. Vi ste ostali na brodu s njezinim mužem i Anneke s kojom ste se viđali u toku cijeloga dana i ja bih se mogao kladiti da vas je Willems uhodio...

- To vi mislite...

- Kao vlasnik tako lijepog broda, nije želio da mu se kćerka uda za momka koji nema prebijene pare. Kad bi se navečer napio postajao bi neugodan, naprasit...

Maigret je opet postao oprezniji i neprestano je promatrao Jefove oči.

- Zar mislite da bih ja dopustio bilo komu da digne ruku na mene?

- Siguran sam da ne biste... Samo on nije na vas dizao ruku... nego na svoju kćerku... Volio bih znati da li vas je možda zatekao, onako nasamo...

Maigret je shvatio da je bolje malko počekati; polako je pušio lulu a u sobi je vladala mučna tišina.

- Maloprije, na brodu, saopćili ste mi zanimljiv podatak... Rekli ste, naime, da je Willems najviše noću izlazio kad ste bili u Parizu budući da se sastajao s nekom prijateljicom i opijao se s njome... Inače je, znači, pio na brodu ili u kakvoj krčmici na obali. Poput svih mornara koji se, kako ste mi sami rekli, dižu prije sunčeva izlaska, i on je rano lijegao na počinak... Prema tome jedino u Parizu ste Anneke i vi imali prilike da budete nasamo...

Začuše se koraci u susjednoj sobi. Lapointe odškrinu

vrata.

- Gotovo je, šefe...

- Evo me odmah...

A u sobi, već punoj dima, preslušavanje je teklo dalje.

- Možda je jedne večeri, kad se vratio ranije nego obično, zatekao vas dvoje u zagrljaju... Ako se to zaista tako dogodilo, zacijelo ga je spopao bijes. Možda vas je naprosto izbacio napolje... Možda je udario kćerku...

- Samo vi izmišljajte - ponovi Jef pomalo ironično.

- Kad bih ja bio na vašem mjestu, mislim da bih smislio baš ovakvu priču... jer samo u tom slučaju Willemsova smrt može biti nalik na nesretan slučaj...

- Pa to je i bio nesretan slučaj.

- Ja sam rekao: nalik na nesretan slučaj... Ja uopće ne tvrdim da ste ga vi gurnuli u vodu... Bio je pijan, teturao je... Je li te noći padala kiša?

- Da...

- Eto, vidite! Znači da je daska bila skliska... Vaša greška je jedino u tome što mu niste odmah priskočili u pomoć... Naravno, ukoliko nemate na duši i teži grijeh, ukoliko ga niste gurnuli... To se dogodilo prije dvije godine i u policijskom zapisniku zavedeno je kao nesretni slučaj, a ne kao umorstvo.

- Prema tome? Zašto je vama stalo da to meni naprtite na grbaču?

- Ja samo pokušavam objasniti cijeli slučaj...

Pretpostavimo sada da je netko vidio kad ste gurnuli Willemsa u vodu... netko s obale koga vi niste mogli primijetiti... Taj netko je mogao reći policiji da ste se vi dosta dugo zadržali na palubi, prije nego što ste skočili u čamac, da bi se vaš gazda dotle udavio...

- A što je s Anneke? Zar bi ona šutke promatrala?

- Vrlo je vjerojatno da je u dva sata izjutra ona zaista

spavala... Međutim, u svakom slučaju, čovjek koji vas je vidio i koji je u ono vrijeme stanovao ispod mosta Bercya, nije ništa rekao policiji... Prosjaci baš ne vole da se petljaju u tuđe poslove... Oni imaju drugačije nazore u životu od nas ostalih a i drugačiji pojam o pravdi... Sad ste se mogli oženiti Annekom i kako vam je bio potreban netko tko bi upravljao brodom, pozvali ste brata iz Belgije... Napokon ste bili sretni... Sad ste i vi, napokon, postali šef, kako rekoste za pokojnog Willemsa... Kasnije ste nekoliko puta navraćali u Pariz i ja bih se mogao okladiti da ste izbjegavali pristanište kod mosta Bercy...

- Nije istina, gospodine! Sidrio sam se ondje najmanje tri puta...

- Zato što se prosjak odande odselio... Prosjaci se također sele i onaj vaš je sad već stanovao kod mosta Marie... Ovoga ponedjeljka prepoznao je *Zwarte Zwaan*... Poznao je i vas. Mene samo zanima...

Očito je bilo da mu je nešto novo palo na pamet.

- Što vas zanima?

- Samo me zanima jeste li ga vi primijetili one noći kad ste, pokraj Keja Rapee, izvukli Willemsa iz vode... Da, to je važno. Gotovo je posve sigurno da ste ga vidjeli... Približio se, ali nije ništa rekao... U ponedjeljak, kad se počeo smucati oko vašeg broda, sjetili ste se da bi se on možda mogao izbrbljati... Nije čak nevjerojatno da vam je zaprijetio da će to učiniti...

Maigret u ovo posljednje nije vjerovao. To ne bi bilo nalik na Doktora. Ali u ovom trenutku taj se podatak dobro uklapao u njegovu priču.

- Uplašili ste se... Pomislili ste da bi ono, što se dogodilo Willemsu, moglo dogoditi i nekoj drugoj osobi, i to na posve isti način...

- I tako sam ga bacio u vodu, a?

- Pretpostavimo da ste ga gurnuli...

Jef je ponovo ustao, ali je bio mirniji i nepokolebljiviji nego prije.

- E nećemo tako, gospodine! Nećete me natjerati da tako nešto priznam: to nije istina...

- Pa, ako sam se prevario u nekoj pojedinosti, ispravite me...

- Ja sam vam već rekao...

- Što?

- Sve je to crno na bijelo zapisao onaj mali koji je došao sa sucem...

- Vi ste izjavili da ste, negdje oko ponoći, začuli šum...

- Rekao sam to zato jer je istina.

- Dodali ste da su u tom času dva čovjeka, od kojih je jedan bio u svijetlom kišnom ogrtaču, naišli ispod mosta Marie i potrčali prema crvenom automobilu...

- Automobil je bio crven...

- Prema tome su prošli pokraj vaše teglenice...

Van Houtte nije ni trepnuo. Maigret pođe prema vratima i otvori ih.

- Uđite, gospodo.

Lapointe je u međuvremenu doveo službenika osiguravajućeg zavoda i njegovog mucavog prijatelja. Bio ih je zatekao kako igraju belot u troje s gospođom Guillot. Pošli su s detektivom a da se uopće nisu usprotivili. Guillot je imao na sebi isti onaj žućkasti kišni ogrtač koji je nosio u ponedjeljak ujutro.

- Jesu li to ona dvojica koja su se dovezla crvenim automobilom?

- Nije isto kad nekog vidiš noću, na neosvijetljenoj obali, ili ovako u uredskoj sobi...

- Njihov se opis slaže s onim koji ste nam vi dali...

Jef je vrtio glavom i nikako nije htio odlučno bilo što

ustvrđiti.

- Oni su, naime, zaista te noći bili na pristaništu Celestins. Biste li nam željeli reći, gospodine Guillot, što ste ondje radili?

- Spustili smo se na nasip automobilom...

- Kako je daleko taj nasip od mosta?

- Više od stotinu metara.

- I zaustavili ste automobil točno ispod nasipa?

- Tako je.

- A zatim?

- Zatim smo otvorili prtljažnik i izvadili psa.

- Je li bio težak?

- Nestor je bio teži od mene... Sedamdeset i dvije kile je imao prije dva mjeseca kad smo ga posljednji put vagali kod mesara...

- Je li kraj obale bila usidrena kakva teglenica?

- Da.

- Zatim ste se obadvojica, noseći teret, uputili prema mostu Marie?

Hardoin zausti da bi to zanijekao, ali srećom njegov prijatelj odgovori prije njega:

- Zašto bismo išli do mosta Marie?

- Zato što to tvrdi ovaj gospodin.

- Da nas je vidio kako idemo prema mostu Marie?

- Ne baš kako idete... Vidio vas je kad ste se vraćali...

Dva čovjeka se pogledaše.

- Nije nas mogao vidjeti kako prolazimo uz teglenicu budući da smo mi psa bacili u vodu iza nje... Čak sam se bojao da se vreća ne zakvači za kormilo... Sačekao sam još jedan trenutak kako bih bio siguran da će je struja odnijeti dalje...

- Čujete li, Jefe?

Mornar se nije uzbudio:

- A zašto on to ne bi izmislio, zar ne?... I vi ste isto tako izmišljali... Možda ćemo čuti još kojekakvih izmišljotina... Tome ja nisam ništa kriv...

- U koliko je sati to bilo, gospodine Guillot?

Hardoin se nije mogao pomiriti da cijelo vrijeme šuti nego se uplete:

- Jed... jed... jedanaest s-sati i... i...

- Pola dvanaest - prekinu ga prijatelj. - To je lako dokazati jer smo mi bili u kavani, u Ulici Turenne, u dvadeset prije dvanaest...

- Je li vaš auto crven?

- Da, ja imam Peugeot 403...

- Koji u registarskom broju ima dvije devetke?

- Broj je 7949 LF 75... Ako hoćete pokazat ću saobraćajnu dozvolu...

- Hoćete li da siđemo u dvorište da vidite je li to zaista bio onaj auto, gospodine Van Houtte?

- Ja neću ništa, osim da se vratim ženi...

- Kako objašnjavate sve ove proturječnosti?

- Pa vi ih objašnjavate... Nije to moj posao...

- Zna li koju ste grešku učinili?

- Znam. Pogriješio sam što sam onoga čovjeka izvukao iz vode.

- Da, u neku ruku... Samo što vi to niste učinili svojevrijedno...

- Kako to mislite da nisam učinio svojevrijedno? Da nisam možda mjesečar, koji je odriješio čamac i pokušao motkom...

- Zaboravili ste da je još jedna osoba čula prosjakov krik... Willems naime nije uopće zavikao budući da je vjerojatno obamro čim se našao u hladnoj vodi... Što se tiče Doktora mislili ste da je pametnije ako ga prije ubijete... Vjerovali ste da je mrtav ili da je na samrti pa da u svakom

slučaju neće biti sposoban da se izvuče iz struje i virova... Neugodno ste se iznenadili kad ste začuli kako zaziva... I vi biste ga pustili da više do mile volje da niste začuli kako i netko drugi zove... Bio je to glas mornara s *Poitoua*... Vidio vas je kako stojite na palubi broda... Onda ste shvatili da će biti bolje ako odigrate ulogu spasitelja...

Jef samo slegnu ramenima.

- Kad sam vam maloprije rekao da ste počinili jednu pogrešku, nisam pod tim mislio ovo što sam sad ispričao... Mislio sam na vašu izmišljotinu... Jer vam se činilo da je bolje koješta dodati kako biste odvratili bilo kakvu sumnju... I tako ste nakitili cijelu priču...

Službenik osiguravajućeg zavoda i njegov prijatelj uzbuđeno su gledali naizmjence čas komesara, čas mornara shvativši napokon da ovome čovjeku glava visi o niti.

- U pola dvanaest vi niste ništa radili na motoru, kako ste nama tvrdili, nego ste se nalazili na nekom mjestu s kojega ste mogli promatrati kej: možda ste bili u kabini, možda negdje na palubi... Inače ne biste primijetili crveni auto. Tako ste vidjeli kad su ova dvojica bacili psa u vodu... To vam je opet palo na pamet onom prilikom kad vas je policija ispitivala što znate o noćnom događaju... Pomislili ste da nećemo pronaći automobil pa ste izmislili kako su se ona dva čovjeka vraćala iz pravca mosta Marie...

- Eto, ja vas puštam da izmišljate što hoćete, zar ne? Oni pričaju što im je drago, a vi pričate što je vama drago...

Maigret ponovo otvori vrata.

- Uđite, gospodine Goulet.

Lapointe je također doveo i mornara s teglenice *Poitou* koja je još uvijek istovarivala pijesak u pristaništu Celestins.

- U koliko sati ste čuli zapomaganje iz Seine?

- Oko ponoći.

- Ne biste li nam mogli preciznije reći?

- Ne bih.

- Je li već prošlo pola dvanaest?

- Svakako. Kad je sve bilo gotovo, to jest kad smo tijelo izvukli na obalu i kad je došao policajac bilo je već pola jedan.... Sve mi se čini da je policajac u bilježnicu zapisao koliko je sati... A nije prošlo više od pola sata kako...

- Što kažete na to, Van Houtte?

- Je l' ja? Što da kažem... Priča što mu se sviđa...

- A policajac?

- Policajac isto tako izmišlja...

U deset sati dovedoše svjedoke i iz gostionice Dauphine donesoše novu porciju sendviča i piva. Maigret svrati u susjednu sobu i reče Lapointeu:

- Prepuštam ga tebi...

- Što da ga pitam?

- Bilo što...

To je bilo uobičajeno. Ponekad bi se smjenjivala trojica-čtetvorica u toku jedne jedine noći ponavljajući, na različite načine, jedna te ista pitanja i malo-pomalo lomeći otpor osumnjičene osobe.

- Halo! Zovnite mi ženu, molim vas...

Gospođa Maigret nije još bila legla.

- Bolje da me ne čekaš...

- Čini mi se da si umoran... Ide li teško?

Po glasu je osjetila da je obeshrabren.

- Poricat će sve do kraja i neće se dati na ljepak... To je najsavršeniji primjerak tvrdoglave budale s kojom sam ikada imao posla...

- A kako je Doktor?

- Sad ću se raspitati...

On zaista odmah nazva bolnicu Hotel-Dieu i stupi u vezu s noćnim dežurnim liječnikom kirurškog odjeljenja.

- Spava. Ne, ništa ga ne boli... Poslije večere ga je

profesor obišao i smatra da je izvan opasnosti...

- Je li progovorio?

- Prije nego je zaspao, zatražio je da mu damo nešto za piti...

- I nije ništa drugo rekao?

- Nije. Uzeo je sredstvo za umirenje i zatvorio oči...

Maigret se ushoda hodnikom i provede tako puna pola sata puštajući Lapointea da okuša sreću; čulo se, kroz vrata, mrmorenje glasa mladog inspektora. Zatim se vrati u svoju sobu u kojoj je Jef Van Houtte napokon sjedio prekrizivši šačetine na koljenima.

Po izrazu na licu mladoga inspektora bilo je očito da nije uspio izmamiti nikakvo priznanje; mornar se, štoviše, držao veselo i podrugljivo.

- Hoćemo li još dugo? - zapita on kad vidje da Maigret preuzima ulogu svog suradnika. - Nemojte zaboraviti da ste mi obećali da ćete sutra dovesti konzula. Ispričat ću mu kako ste postupili prema meni i o tome će pisati belgijske novine...

- Slušajte me dobro, Van Houtte...

- Slušam vas ja već sate i sate, a vi neprestano ponavljate jedno te isto...

On pokaže prstom na Lapointea:

- A on isto tako... Ima li vas još, iza ovih vrata, koji će me gnjaviti pitanjima?

- Možda...

- A ja ću im opet jedno te isto odgovarati...

- Više puta ste zapali u proturječnosti...

- Pa što onda ako jesam? Ne biste li vi, na mom mjestu, zapali u proturječnost?

- Čuli ste izjave svjedoka...

- Svjedoci tvrde jedno... ja tvrdim drugo... To ne znači da ja lažem... Ja sam cijelog života krvavo radio... Pitajte bilo kojeg mornara što misli o Jefu Van Houtteu... Neće biti

ni jednoga koji će o meni reći nešto loše...

I Maigret opet počne ispočetka odlučivši da tjera mak na konac sjećajući se onog slučaja kada je čovjek, koji je sjedio isto ovako pred njim i koji je bio žilav kao i Flamanac, napokon popustio, poslije šesnaest sati ispitivanja, u trenutku kad je komesar već htio odustati.

Bila je to veoma zamorna noć. Dva puta je odlazio u susjednu prostoriju a Lapointe sjedao na njegovo mjesto. Napokon je ponestalo sendviča i piva i gotovo mu se činilo da su njih trojica kao neki duhovi koji su sami ostali u praznim odajama Palače pravde gdje su još jedino čistačice mele hodnike.

- Nemoguće je da ste vidjeli kako ona dvojica prolaze pokraj teglenice...

- Razlika je između nas dvojice u tome što sam ja bio ondje, a vi niste bili...

- Čuli ste što su rekli...

- Svatko priča što hoće...

- Imajte na umu da vas ja ne optužujem zbog predumišljaja.

- Što to znači?

- Ne tvrdim da ste vi unaprijed smislili umorstvo...

- Koje umorstvo? Da ubijem Willemsa ili onoga frajera kojega sam izvukao iz vode? Jer sad već imamo dvojicu, zar ne? A sutra ćemo možda imati i trojicu, četvorice, petoricu... Vama nije teško da ih dodate koliko treba...

U tri sata izjutra satrveni Maigret odluči da prekine ispitivanje. Prvi puta se dogodilo da je dojadilo njemu prije nego osobi koju je ispitivao.

- Za danas će biti dosta - promrsio je ustajući.

- Znači da se mogu vratiti ženi?

- Još ne...

- Znači da ćete me ostaviti da prespavam u zatvoru?

- Spavat ćete ovdje, kod nas, u jednoj uredskoj prostoriji gdje imamo poljski krevet...

Dok ga je Lapointe onamo odvodio, Maigret je izašao iz Palače pravde i, strpavši ruke u džepove, uputio se praznim ulicama. Na Chateletu je našao taksi.

Tiho je ušao u spavaću sobu. Gospođa Maigret se pomakne u krevetu i pospano zapita: - Jesi li to ti?

Kao da je mogao biti tko drugi!

- Koliko je sati?

- Četiri.

- Je li priznao?

- Nije.

- A ti misliš da je on zločinac?

- Ja sam u sebi potpuno siguran da jest...

- I morao si ga pustiti.

- Nisam ga pustio.

- Hoćeš li da ti pripravim nešto za jelo?

Nije bio gladan ali prije spavanja iskapi čašicu rakije, što mu ipak nije ubrzalo nailazak sna koji je uzaludno iščekivao više od pola sata.

Dugo neće zaboraviti belgijskog mornara!

Poglavlje VIII.

Ovoga puta je s njim pošao Torrence, budući da je Lapointe sve do jutra probdio na Keju Orfe Ovres...

Prije toga je Maigret dosta dugo telefonski razgovarao s profesorom Magninom.

- Uvjerem sam da je već od sinoć potpuno pri svijesti - rekao je profesor - jedino bih vas zamolio da ga previše ne umarate. Imajte na umu da je pretrpio užasan šok i da treba proći nekoliko tjedana prije nego se sasvim oporavi.

Tako su se njih trojica uputili sunčanim kejovima. Van Houtte između komesara i Torrencea; svaki prolaznik je mogao pomisliti da su obični šetači koji uživaju u divnom proljetnom jutru.

Van Houtte, koji se nije obrijao jer nije imao britve, bio je obrastao u plavičastu bradu koja se svjetlucala na suncu.

Preko puta Palače pravde svratili su u restoran na kavu i pecivo. Flamanac je smazao sedam kifla a da nije trepnuo okom.

Vjerojatno je isprva mislio da ga vode na most Marie radi rekonstrukcije događaja, pa je bio iznenađen kad su ga uveli u tmurno dvorište bolnice Hotel-Dieu a zatim u dugačke bolničke hodnike.

Samo bi pokatkad skupio obrve, ali se inače nije

osobito uzbuđivao.

- Možemo li ući? - upitao je Maigret glavnu bolničarku.

Ona je radoznalo promotrila čovjeka koji je došao s komesarom i napokon samo slegnula ramenima. Tu ona više ništa nije mogla shvatiti i nije htjela sebi razbijati glavu.

Za komesara je ovo bila posljednja prilika. Prvi je ušao u bolesničku sobu u kojoj su ga, kao i jučer, dočekali bolesnički pogledi. Za njim je išao Jef, koga je Maigret donekle skrivao svojim tijelom, a kao posljednji je ušao Torrence.

Doktor je dočekao Maigreta pogledom u kojem nije bilo nikakva iznenađenja, a kad je napokon ugledao mornara, ni onda mu se držanje nije nimalo izmijenilo.

Što se tiče Jefa ni on nije bio zbunjeniji nego noćas. Obješenih ruku pokraj tijela i ravnodušna lica promatrao je prvi put prostoriju kakvu još nikad nije vidio: bolničku sobu.

Preokret, kome se Maigret nadao, nije se dogodio.

- Dođite, Jefe...

- Što još hoćete od mene?

- Pridite.

- Dobro... Što sad?

- Poznajete li ga?

- Vjerojatno je to onaj isti čovjek iz rijeke, zar ne?

Samo, one noći je imao bradu...

- Znači da ga ipak poznajete...

- Može se reći...

- A što vi kažete, gospodine Kelleru?

Maigret je gotovo zadržavao dah zapiljivši se u prosjaka koji da je gledao i koji se napokon odlučio da polako okrene glavu prema mornaru.

- Poznajete li ga?

Je li Keller oklijevao? Komesar bi se mogao zakleti da

je već htio progovoriti. Prošao je beskrajno dugačak trenutak iščekivanja a onda je liječnik iz Mulhousea ponovo spokojno pogledao Maigreta.

- Poznajete li ga?

Iznenada se gotovo razbjesnio na tog čovjeka koji je, to mu je već bilo posve jasno, odlučio da ne govori.

Ta se odluka dala najbolje naslutiti na prosjakovu licu na kojem se pojavio tračak smiješka i lukavi sjaj u zjenicama.

Usta mu se jedva otvoriše i on promrmlja: - Ne...

- To je jedan od one dvojice mornara koji su vas izvukli iz Seine.

- Hvala... - izgovori on jedva čujno.

- A on vam je isto tako, u to sam gotovo posve siguran, zadao udarac po glavi i zatim vas bacio u vodu...

Doktor je šutio i nepomično ležao. Žive su mu bile jedino oči.

- I vi ga još nikako ne možete poznati?

Ovaj razgovor je bio toliko dojmljiviji što se odvijao gotovo šapatom i što su ga bolesnici s dva niza kreveta pratili napeto i naćuljenih ušiju.

- Nećete govoriti?

Keller se ni ne pomaknu.

- A vi ipak znate zašto vas je napao...

Doktorov pogled postade radoznaliji. Prosjak se očito iznenadio da Maigret toliko zna.

- Sve je počelo još prije dvije godine. Kad ste vi spavali pod mostom Bercy. Jedne noći... Čujete li me?

On glavom dade znak da čuje.

- Jedne prosinačke noći prisustvovali ste kao svjedok prizoru u kojem je sudjelovao ovaj čovjek...

Činilo se da Keller ponovo oklijeva i da se ne može odlučiti bi li govorio ili ne bi.

- Ovaj mornar je gurnuo u rijeku jednoga drugoga čovjeka, vlasnika teglenice pokraj koje ste vi stanovali... Toga čovjeka nije nitko spasio...

Ranjenik je i dalje šutio dok mu se napokon na licu ne pojavi potpuna ravnodušnost.

- Je li to istina?... A kad vas je ponovo ugledao u ponedjeljak na Keju Celestins, ubojica se uplašio da biste se vi mogli izlanuti...

Glava se lagano pomaknu, s naporom, jedva toliko da bi Keller pogledao Jefa Van Houttea.

Maigret shvati da iz prosjaka neće izvući više ništa i, kad glavna bolničarka dođe da iz upozori kako su se već predugo zadržali, on ne izrazi želju da ostane dulje.

Kad su bili već u hodniku, mornar podiže glavu:

- Sad znate mnogo više, zar ne?

Bio je u pravu što se izruguje. Jer on je dobio bitku.

- I ja isto tako znam - govorio je on slavodobitno - koješta izmišljati...

A Maigret se nije mogao obuzdati a da ne protisne kroza zube: - Zaveži!

Dok je Jef čekao zajedno s Torrenceom u jednoj sobi na Keju Orfevres, Maigret se zadržao gotovo dva sata u kabinetu suca Dantzigera. Sudac je telefonski pozvao zamjenika državnog tužitelja Parraina i sad je komesar pričao cijeli slučaj potanko, od početka do kraja.

Sudac je olovkom zapisivao pribilješke i kad komesar završi svoje izlaganje, on uzdahnu: - Drugim riječima, nemamo ni jednog jedinog dokaza protiv njega...

- Tako je, ni jednog jedinog dokaza...

- Proturječnih izjava o vremenu kada se događaj zbio... Ali svaki dobar odvjetnik može satrti u prah takve dokaze...

- Znam...

- Ima li nade da biste ga mogli natjerati da prizna?

- Ni govora - prizna komesar.
- A mislite li da će i prosjak šutjeti?
- Uvjeran sam.
- Što mislite zašto je on odlučio da šuti?

Bilo je vrlo teško objasniti, osobito ljudima koji nikada nisu upoznali sirotinju što spava pod mostovima.

- Da, zašto? - umiješa se i zamjenik državnog tužitelja.
- Zapravo, njega je to skoro koštalo glave... Prema tome, po mom mišljenju bilo bi logično da on...

To bi naravno bilo logično za zamjenika državnog tužitelja koji živi u velikom stanu na Passyju, koji ima ženu i djecu, svakoga tjedna igra bridž i brine se za svoju karijeru i napredovanje u plaći.

Ali to nije bilo logično za prosjaka.

- Postoji ipak neka pravda...

Naravno da postoji. Ali za one koji ne prezaju od toga da spavaju ispod mostova, i to usred zime, umotani u stare novine da bi se malko ugrijali, njima nije stalo do te pravde.

- Možete li vi to shvatiti?

Maigret već htjede prešutjeti da može, budući da je slutio kako će oni njegovu izjavu čudno dočekati.

- Znate, on ne misli da su sudski procesi, istražni postupak, odluka porote i zatvor osobito značajni i važni...

Što bi rekla ta dvojica da im je ispričao priču o onoj staklenki koju je gurnuo ranjeniku u šaku? Pa da im je makar samo ispričao podatak da je taj bivši doktor Keller, čija je žena stanovala na otoku Saint-Louis i čija se kćerka udala za krupnog tvorničara lijekova, imao po džepovima staklenke kao da je neki desetgodišnji dječčić?

- Zahtijeva li još uvijek da zovemo konzula?

Ponovo su skrenuli razgovor na Jefa.

I tada istražni sudac, pošto je načas pogledao zamjenika tužitelja, neodlučno promrmlja: - Kako sada stoji

vaša istraga, mislim da ne bih mogao izdati nalog za hapšenje... Prema onome što mi vi kažete, mislim da ne bi ništa pomoglo ako bih ga i ja preslušao...

Zaista, bilo je očito da sudac ne bi mogao postići ono što ni Maigret nije uspio.

- Dakle?

Dakle, kao što je Maigret dobro znao čim je ušao ovamo, bitka je bila izgubljena. Neće mu drugo preostati nego da pusti na slobodu Van Houttea koji će još možda zahtijevati da mu se ispriča.

- Oprostite, Maigrete, molim vas lijepo... ali kao što vidite...

- Znam...

Uvijek su to bili najmučniji trenuci. Nije bilo prvi put da je tako nešto doživio. I to uvijek zbog nekih neobrazovanih budala!

- Oprostite vi meni, gospodo - promrsi on i oprostí se. Malo kasnije u svom uredu, ponovi.

- Oprostite mi, gospodine Van Houtte... Naime, trebate znati da se ja ispričavam reda radi... Budite uvjereni da svoje mišljenje nisam promijenio i da sam i dalje uvjeren da ste vi ubili svoga gazdu Louisa Willemsa i da ste učinili sve što je bilo u vašoj moći da biste maknuli prosjaka koji bi za vas mogao biti neugodan svjedok... Međutim, uz ovu napomenu, dopuštam vam da se vratite na svoju teglenicu, svojoj ženi i djetetu... Zbogom, gospodine Van Houtte...

Za divno čudo mornar se nije više nimalo bunio, samo je nekako iznenađeno pogledao komesara i, već s vrata, pružio mu svoju dugačku ruku promumljavši: - Svatko se može prevariti, zar ne?

Maigret je previdio ispruženu ruku i par minuta kasnije pomno se zadubio u tekuće poslove.

Idućih nekoliko tjedana uzaludno je pokušavao

provjeriti podatke i ispitati područje oko mosta Bercy i oko mosta Marie saslušavajući mnoge ljude. Belgijska je policija također poslala izvještaje koji su završili zajedno s ostalima u jalovom dosjeu.

Komesara Maigreta mogli ste puna tri mjeseca vidjeti kako svraća u pristanište Celestins, s lulom u ustima, ruku zabijenih u džepove, kao kakva bespomoćna litalica. Doktora su u međuvremenu otpustili iz bolnice. Ponovo se smjestio ispod istoga mosta, a svi njegovi predmeti bili su mu vraćeni.

Ponekad bi, kao slučajno, Maigret svratio do njega. Razgovori su bili vrlo kratki.

- Kako je?
- Dobro...
- Ne osjećate nikakve posljedice od ozljede?
- Vrtolavice, ali samo ponekad...

Iako su izbjegavali govoriti o onom slučaju, Maigret je jako dobro znao da Doktor to zna. Tako je to postala kao neka vrsta njihove zajedničke igre; sitne igre koja je potrajala do u kasno ljeti, sve dok jednog dana komesar nije zastao pred prosjakom koji je žvakao koricu kruha i pio jeftino crveno vino.

- Kako je?
- Dobro...

Hoće li se napokon Francois Keller smilovati svom sugovorniku koji je tako dugo čekao? Promatrao je teglenicu u pristaništu koja nije bila *Zwarte Zwaan*, ali koja je bila nalik na nju.

- Lijepo žive ovi ljudi... - izusti on.

Zatim pokaza dvoje plavokose djece što se igralo na palubi i doda: - Osobito ta djeca.

Maigret mu se ozbiljno zagleda u oči osjećajući da će prosjak nastaviti govoriti.

- Život nije nikome lak... - produži prosjak.

- Nije ni smrt...

- Ali presuđivati je nemoguće.

Razumjeli su se.

- Hvala vam... - promrmlja komesar koji je napokon saznao istinu.

- Nema na čemu... Ništa nisam rekao...

I liječnik doda, baš kao onaj Flamanac:

- Zar ne?

Zaista, on nije ništa rekao. Samo nije htio da presuđuje u životu. Čak nije htio ni da bude svjedok.

Maigret se svejedno nije mogao obuzdati, a da za ručkom uz put ne spomene ženi:

- Sjećaš li se teglenice i prosjaka?

- Naravno. Ima li što novo?

- Nisam se onda prevario.

- Znači da si ga uhapsio?

On zavrti glavom.

- Nisam. Ako ne učini kakvu glupost, što bi me od njega jako začudilo, nikada ga nećemo moći uhapsiti.

- Je li ti Doktor priznao?

- Jest, na neki način...

Više očima nego riječima. Njih dvojica su se jako dobro razumjeli i Maigret se nasmiješio kad se prisjetio kako je načas on, ondje ispod mosta Marie, postao prosjakov saveznik.

KRAJ

